

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

वर्ग संख्या **Te**
Class No. **294.5**
पुस्तक संख्या **Ve 211**
Book No.
सं.पु. / N.L. III

MGIPK—II LNLC/67—29-12-67—1,50,000

ఓం
శ్రీ నారసింహ స్థూర వేదము.

సర్వ వేదాంత పరమరహస్యమును,
కైవల్యామృత మోక్ష గ్రంథము.

ఇది,

సకల ముముక్షు జనులకు అత్యంతోపకారముగ
శ్రీమద్భూహద్వాసిష్ఠ సిద్ధాంత నిర్ధారణలైన
అన్నావధూత స్వాములవారి శిష్యులు,
వేంకట చిదానంద యోగిచే

రచింపఁబడి,

చెన్న పట్టణము

ప్రతాపాలపేటయందుండు

పమ్మి - త్యాగరాయ నెట్టిగారిచే

స్వీయ

శ్రీరాజరాజేశ్వరీ విశేష ముద్రాక్షరకాయమున
ముద్రించి ప్రకటింపఁబడియె.

1925

రిజిస్టరు నాటికెట్.

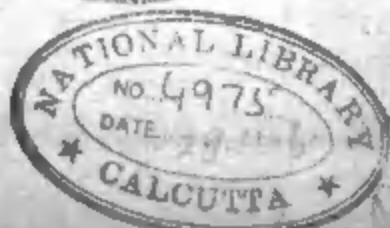
[వెల 8 అణాలు.

SHELF LIST

Te
294.5
V. 211

శ్రీమేకట చిత్తానంద యోగీంద్రులు.

ఓం

వైవర్ణ్యమృత మోక్షగ్రంథ

విషయ సూచిక.

సంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
1	గురుమహిమాధి వర్ణనము.	1
2	వైరాగ్యప్రకరణము.	2
3	భక్తియోగ ప్రకరణము.	8
4	వర్ణాశ్రమ ప్రకరణము.	12
5	తత్వ ప్రకరణము.	18
6	ఉత్పత్తి ప్రకరణము.	26
7	అత్మావాత్మ ప్రకరణము.	81
8	బ్రహ్మజ్ఞానదేశ ప్రకరణము.	34
9	స్వరూప ప్రకరణము.	42
10	సమాధి ప్రకరణము.	53
11	శ్రీ వారాయణ హృదయము.	61
12	శ్రీ శివభ్యానామృతము.	62
13	మంగళము.	63

విషయసూచిక సంపూర్ణము.

సతా రామాంజనేయ సంవాదము.

టీకా కావ్యర్య విశేషార్థ సహితము.

ఇందు 22 సంవాదములును చిత్రములును గలవు. ఇదివరకును ప్రచురించినవి ఇది విశేషాంశముతో వివరముగా ముద్రించినవి. 19-౮-౦
టీకా రామాంజనేయ సంవాదము పద్యకావ్యము. చుట్టప్రతి. ౦-౮-౦

గురుగీతాసారము.

దీని గ్రంథకర్తలు బ్రాహ్మణులు, క. బ్రహ్మచారి యోగీశ్వరుల చేతనినవచ్చును. స్వప్నము, ప్రకాశములు, మొదలగు వివిధ తత్వాంగ్రంథములనుండి తీరిన ఉపదేశములనుబట్టి అర్చితకావ్యర్య విశేషార్థములతో చాలా మృదువుగను శోధచేయబడినవచ్చును. అర్చితములకు అనుబంధముగా ఉపదేశముగ నుండుటయు బ్రాయశ్చింత్యము. గాన మునువ్రాసినవారు దీనిని గ్రహించి కర్తవ్యములై జ్ఞానకావ్యర్య విశేషార్థమార్థముల నొందెనరని నమ్మదము. 3-౦-౦

అనంగోపనిషత్తు.

టీకా కావ్యర్య సహితము. ఇందు అనాత్మకమునకు పరిపూర్ణములైన బ్రహ్మసూత్రమును, సద్వివాదానంద రహితమును, అచలగురు పారమార్థ్యమునుబట్టి శోధించుటకు వ్యాసక, బోధక, సువచనానుకర గ్రాహకములగు మూలపద్యరచయియు, గలవు. కావున మునువ్రాసిన మిక్కిలి భువనోగార్థముగానుండు సామగ్ర్యము. ౦-౮-౦

శ్రీకాశికాశక్తిరాశి శ్రేష్ఠతనము ఇందు చతుర్ముఖప్రధానశ్రేష్ఠమగు ధనుష్కాంతి కామేశ్వరము మొదలు పాదాలయమున కానవచ్చును కాశీరక్షణమునకు మధ్యమందు ప్రసిద్ధ శ్రేష్ఠముగాను, బాటి శిశువాదివరములును. ప్రసిద్ధకర్తములగు అగ్నిశి వివేకములును, కొన్ని చరిత్రాంశములును గలవు. భారతవీరమును బ్రహ్మవిష్ణుకార్యై నైదివిగ్రంథకావ మునుబట్టి మిత్రరత్న మనవలెను. ౧-౮-౦

శ్రీవేదనారాయణి వాక్యార్థానుభవ శోధము. — ఇందు 81 వాక్యములు వేదమునాటి రచయించినవి సకల తదాంత పారమార్థ్యము సమస్తార్థముగా యుండునట్లు కావ్యర్యము బ్రాయశ్చింత్యము. ౦-౮-౦

బ్రహ్మనిత్యానిలాసము — అర్చిత కావ్యర్యసహితము ఇది బ్రహ్మనిత్యాభ్యాములమిక్కిలి భువనోగార్థముగా ముద్రించబడినది. ౧-౦-౦
నానాయాగపారమార్థ్యమదకావ్యము. చుట్టప్రతి. ౦-౮-౦

ప్రభుశింగిల పద్యకావ్యము. చుట్టప్రతి ప్రోత్సహము. ౦-౮-౦

శ్రీ సామంతవ్రతము కేవలసంహిత కథనానుభవంబున టీకా కర్తృకకావ్యము. తనకావ్యము. ఇందు సంభవకాండ, అమరకాండ, వీరమహాభారతకాండ, యుద్ధకాండ, దేవకాండ, దక్షిణకాండ, ఉపదేశకాండ అను పదకాండలుగలవు. 3-౮-౦

శివబ్రహ్మర్య వేదాంతరహస్యము. — శ్రీ, కరమహంస సద్వివాదము యోగీశ్వరుల వారిచే నిర్వహించబడినది. 3-౦-౦

మచ్చి - కావ్యరాయగార్థి అంతుము. ప్రాచీనకాండ, ద్వైతము.

ప్రవేశించి పగవరమార్చుటను, "ప్రవేశ
 ల్యాచ్యుత మోక్షగ్రంథము." 9 ప్రకర
 నిమిత్తం శ్రీబ్రహ్మచారిష్ట సిద్ధాంత వి
 థా రణులైన, అన్నావధూత పాపము
 లవారికేమియును, వేంకట చిదానంద
 యోగిని రచించునం బడినది. ౦-౮-౦
 బావనీమాచార్యులు. ద్వితీయ ౦-౮-౦
 గ్రంథాంత కావ్యరత్నావళి. ౦-౧౦-౦
 పాఠంబలయోగ కావ్యము:- యోగము
 శ్రములు, శేషము కావ్యరత్నావళి
 గ్రంథములో. ౧-౦-౦
 శ్రీశ్రీశ్రీరమ. శంకరాగ రహస్యతోధిని.
 ౦-౩-౦
 మహాద్వైతతోధిని. ౦-౨-౦
 అద్వైతాచ్యుతతోధిని. ౦-౨-౦
 మామ్యునామ్యుగ్రము ౦-౫-౦
 అనుభవానందవీర. ౦-౬-౦
 కాగధూమ. తత్వరహస్యములు ౦-౧-౦
 తేజశ్చక్రవర్తిభూతముమాచరి. - కారక
 పాఠ్యము, అమరము, భావములు ౩౬౪
 పద్యములు. ౦-౩-౦
 ప్రహ్లాద బ్రహ్మచారిచ్యుత తత్వ సంకీ
 ర్తనము. ౦-౪-౦
 శుభ్రురాయతోధిని. ౦-౩-౦
 బుద్ధిని (వియమన పద్మశేఖా వాదని
 సూర్య తత్వము. ౦-౨-౦
 భూతానుపాసనానుభవతోధిని. ౦-౨-౦
 విశేష సంవర్ధనత్వావళియను, శీర్షిక
 సంయోగ రహస్యము. ౧-౦-౦
 కాశ్యాశ్రుతకాశిక. ౦-౬-౦
 తాతీయపాపాపాపాపాపము. ౦-౨-౦
 క్షయవికాసము. ౧-౮-౦
 పాండురంగ పక్షిరహిత. ౦-౦-౬
 శ్రీపండురంగ - పాండురంగ భజనీయ
 గ్రంథము ౦-౨-౬

శ్రీమద్రాధానీయచరిత్రము - నవ
 కావ్యసహితము. ౦-౨-౦
 నిగ్గుణాత్మజాననయోగకలహరచక్ర
 శరీయను, అమల ప్రవోధము. ౦-౬-౦
 శేషధర్మము. - నవనము. ౦-౧౦-౦
 కాశ్యాశ్రుతసాగము నవనము. ౦-౨-౦
 తత్త్వగ్రంథముకాశాపంచనము. ౦-౨-౦
 దశవింశతితత్త్వగ్రంథములు. ౦-౧౬-౦
 బ్రహ్మశాస్త్ర శివశివశాస్త్రములు, మర
 నుమాంశవిద్య. ౦-౩-౦
 సంజీవానివాగ్ని ప్రకాశిక. ౦-౨-౦
 మహానరబంధముతోపాదనతోధి. ౦-౨-౦
 శ్రుతిమాతా రామభరతోధిని. ౦-౨-౦
 శీరాంత శరీర పదార్థములది. ౦-౪-౦
 శ్రీమత్సాహిత్యము. ౦-౩-౦
 తేజస్వీదానిని, శ్రుతిశాస్త్రాని ప్ర
 దానిని. ౦-౩-౦
 యమానుజసంకల్పము. ౦-౬-౦
 ముక్త్యర్థ విశేషము. కా. ౦-౧౦-౦
 అమృతసింహాపనిషత్తు. శ్లో. కా. ౦-౨-౦
 శేషాంతమంచనానీకావ్యరత్నం. ౦-౦
 అమృతోధిని శ్లో. కా. ౦-౪-౦
 మత్తరయ నాతనిరతోధిని. ౦-౨-౦
 నాటయోగ ప్రదీపిక ౧౦౪ యోగానుజ
 పటములకలపు. ౨-౮-౦
 బ్రహ్మసూత్రములు, దీకా కా. ౨-౮-౦
 శ్రీకృష్ణసాక్షిము. నవనకావ్యం ౫-౦-౦
 శ్రీరామసామ్యుత పద్మసూత్ర సంకీ
 ర్తనము శ్రీమత్సామ్యుత పద్మసూత్ర
 యమల నిర్మల నవనములు. ౦-౪-౦
 సర్వేశ్వరశరీరము. ౦-౧-౦
 శ్రీరామసంపన్నయోగో విద్యుత్సాగ శరీ
 కము. ఇందు శేషాంతగ్రంథము ౧౦
 కావ్యములు శ్లోకావ్యములు కృతులు
 గలవు. ౦-౪-౦

మొత్తము - శ్రీమద్రాధానీయచరిత్రము, ప్రాచీనాంశము, పద్మ ముఖము.

సంస్కృత గ్రంథములు.
 శ్రీమద్రామానుజం, వ్యాఖ్యానము చతుష్టయము 2-వాల్యములు. ౧౫-౦-౦
 శ్రీమద్రామానుజం, మూలం. ౨-౦-౦
 శ్రీమద్రామానుజం దురదము, నమకము చతుశ్చమ, అను రెండు పన్నుములు, సురయ్య కృతము రుద్రము భాష్యము దివ్యసామము పేర జీవితో ముద్రించబడినది. ౧-౪-౦
 లక్ష్మీప్రభావము శ్లో. కా. ౦-౧౨-౦
 నదాంతరత్నాకరము, శ్లో. కా. ౦-౬-౦
 ఆయినరములు. ౦-౩-౦
 కర్మవిపాకము, కావ్యరత్నము. ౧-౦-౦
 దత్తమీమాంసాంశుదత్తచంద్రిక ౦-౧౨-౦
 దక్షిణామూర్తిప్రభావము. ౦-౪-౦
 పురాణోక్త కర్మవిపాకము ౧-౪-౦
 పురాణోక్త అపరకర్మవిపాకము ౧-౪-౦
 యాజ్ఞామంత్రాది స్వాధ్యాయము ప్రసంగము, యాజ్ఞామంత్రాదిగలది. ౪-౦-౦
 యాజ్ఞామంత్రప్రసంగము ప్రసంగము
 సురయ్య భక్తికావ్యము సహితం ౨-౦-౦
 నిర్మలమింద్రుడు ౨-౦-౦
 యాజ్ఞామంత్రము ప్రసంగము, సురయ్యము, ప్రభుభాగము. ౨-౦-౦
 యాజ్ఞామంత్రము ప్రసంగము, సురయ్యము, ద్వివీణాభాగము. ౨-౦-౦
 శ్రీమద్రామానుజ భార్య ప్రయోగము, ౧-౪-౦
 మల్లాదియము, కా. ౨-౦-౦
 దీప్తి మూలము. ౧-౦-౦
 శ్రీమద్రామానుజ చరిత్రము. ౧-౦-౦
 కాలిదాస కథామంజరి ద్వివీణాభాగము. ౦-౪-౦
 రత్నమతికావ్యము. తెనుగు కావ్యము సహితము. ౦-౧౨-౦

దీప్తి, అనురము ౦-౧౨-౦
 దీప్తి స్తోత్రము కాలిదాసేంద్రుడు ౧-౧౨-౦
 అప్పకవియం శుద్ధప్రతి స్తోత్రము కాలిదాసేంద్రుడు. ౧-౬-౦
 దీప్తి రత్న అట్టవైండు. ౧-౦-౦
 ఆంధ్రవిజయము శ్లో. కా. ౦-౧౨-౦
 ప్రతిరత్నావళి అను ౨౦ ప్రతిరత్నములు తెనుగు కథామంజరిము. ౦-౪-౦
 సహ్యాపానము శ్లో. అద్వైతరాజ్యము అనేపలు అర్థమింది అనేకములు అర్థముల కార్యములు చేయగల శిష్యు మనోవక్తృ తత్వకావ్యము. ౧-౪-౦
 యందును అభ్యాససాధకము. ౦-౪-౦
 సర్వకావ్యము శ్లో. కా. ౦-౧౨-౦
 వాటి మంత్రములు గలదు. ౦-౪-౦
 వాల్మీకిరత్నము శ్లో. కా. ౧-౪-౦
 ఆంధ్రమున భారతరత్నములు ౦-౧౦-౦
 రేవాంశురాజము. శ్లో. కా. ౦-౧౨-౦
 సహ్యాపానము. ౦-౪-౦
 విభావ తత్వవిపాకము. ౦-౧౦-౦
 వైకామమున శ్లో. కా. ౨-౦-౦
 అట్టి ప్రయోగము. ౦-౪-౦
 (ఆంధ్రభారతము వర్ణకావ్యము)
 అది - సహ్యాపానము. ౨-౪-౦
 అరణ్యపర్వము. ౨-౪-౦
 విరాట - శివోద్ధృతపర్వము. ౨-౪-౦
 భీష్మ - ద్రోణపర్వము. ౨-౪-౦
 కర్ణ - శల్య - సౌప్తిక - శ్రీకృష్ణములు కాలిదాసము. ౨-౪-౦
 అనుకావ్యము - అశ్వమేధ - అగ్రమునామ - మోసం - భువిప్రసాద - కృష్ణ - కోనాది పర్వములు. ౨-౪-౦
 పురాణవిజయ రత్నమునామకం. ౦-౪-౦

పమ్మి - కావ్యమునామకం, అందు మమ్మ ప్రాచీనాంశుడు, చిన్న పమ్మము.

వారిక భగవంతులు.	కృష్ణబాహు.	౧-౬-౦
శారీరకకోపాభ్యాసము.	మయబాహు.	౦-౩-౦
శారీరమధ్యమము, అంగభ. ౦-౨-౦	సాముదికము, సదీక.	౦-౨-౦
శారీరకాంతిపాస్త్రోత్తమం. ౦-౪-౦	శారీరకాలం శారము.	౦-౬-౦
శారీరకవస్తామలు ప్రక. కథ. ౦-౦-౬	గృహి బాహు.	౦-౨-౦
విశ్వార్థభావము.	ఆర్థవచంద్రిక.	౦-౫-౦
విశ్వచంద్రికము.	బలాగ్రకాత్మ సంకరాము.	౦-౩-౦
విశ్వబాహు చంద్రికము.	అష్టకవర్ణ, పాపధరాత్మరము.	౦-౫-౦
రత్నమాలికాపరిణయంపాదకథ. ౦-౨-౦	భక్త్యుత్తమప్రశ్నకాత్మము. కా. ౦-౬-౦	
పారిశ్రామికపాత్యమంపారికథ. ౦-౨-౦	జ్యోతిషఫలకాలబోధామృతము. ౦-౪-౦	
విశ్రాంతిసామకము.	మహారాత్త ప్రదర్శిని.	౧-౦-౦
మద్యమదాహు. కేలాపాభ్యాస ౦-౫-౦	ప్రశ్నదర్శిని అను ఆయాధ ప్రశ్నకాత్మ	
మద్యమదాహు. కల్పకాంతిరము. ౦-౮-౦	ము తాత్పర్యసహితం.	౦-౬-౦
మద్యమదాహు. మదాహు. కేలాపాభ్యాస ౦-౫-౦	తైద్య గ్రంథములు.	
మద్యమదాహు. చంద్రికము. ౦-౩-౦	చిక్వాత్మము.	౧-౪-౦
తాత్పర్య గ్రంథములు.	భవ్యంతరినిభుంతువు.	౨-౮-౦
ప్రక. జ్ఞానపాస్త్రచంద్రిక. ౦-౬-౦	వారికరకల్పదుకము.	౧-౮-౦
మలినప్రతిష్ఠా.	తైద్యచింతామణి తి బాహ్యము.	౮-౦-౦
కర్మకర్మప్రదర్శిని.	కాష్టాభగమహిత.	౩-౦-౦
కాష్టాభగమహిత. ౦-౫-౦	బసవరాజీయము.	౩-౦-౦
కాష్టాభగమహిత. ౦-౩-౦	మహావధానకల్పము.	౨-౮-౦
మహారాత్తచింతామణి. తాత్పర్యగ్రంథము.	చిక్వాపారము.	౨-౮-౦
తాత్పర్యగ్రంథము.	అనుపావనంబతి.	౦-౮-౦
కాష్టాభగమహిత. ౦-౫-౦	అనుపావనకల్పకము.	౦-౫-౦
మహారాత్తచంద్రికము.	సత్వైద్యశాస్త్రము.	౦-౮-౦
మహారాత్తకము.	తైద్యశాస్త్రము.	౦-౪-౦
కేరకప్రశ్న.	గురుశిష్యసంవాద - తైద్యచింతామణి.	
శారీరకవర్ణప్రకమభాగం. ౧-౦-౬	ఇందు నవనాథ సిద్ధాంతము, ప్రవృ	
శారీరకవర్ణప్రకమభాగము. ౦-౫-౦	శుద్ధి, రసయోగక సాయములు, తైల,	
శారీరకవర్ణము.	శాస్త్రాభ్యుత్తమాగ్రములు, వస్త్రము	
మహారాత్తచంద్రిక.	శీత శైవజ్య క్రమములు, మొదలు	
వారికచంద్రిక.	సారవంతములందు విధులులుగ విక	
మహారాత్తసంగ్రహం.	వికరింపబడి యున్నది. ఈయొక	
కాష్టాభగమహిత. ౦-౫-౦	గ్రంథముచేత సకలతైద్యవిషయము	
కాష్టాభగమహిత. ౦-౫-౦	అనుగ గలదు.	౧-౫-౦

మొత్తము - తాత్పర్య గ్రంథములు. అందునందు. ప్రాచీనాంశము, వైద్య వైద్యము.

నల్లమ్మ కేరిచ్చి కమలంగంకభ. ౦-౬-౦
 అన్ని దానములవాత్సలము పోరకభ. ౦-౩-౦
 కిద్దరానకకకము. ౦-౬-౦
 కాకనా క్రిమి-హక్కులం నవనం. ౦-౪-౦
 కచ్చిత్తం. ౧-౪-౦
 కామమాయకభంగం అలి చమకాగ్ర
 ముగ నొక్కొక్కకభయంబు నొ
 క్కొక్క రమణంబును. ౦-౧౩-౦
 కాదామర యాధ్వపదము ఉన్న కలలా
 కనవదిన అనినప్పుని తెండ్లి చేతు
 కొనికభ. ౦-౪-౬
 దైతంకమాచాత్సలము పదము కులలవుల
 కభ. ౦-౬-౦
 నలు నామాచితనకం. ౦-౬-౬
 నవరకతనలినకం క్రియక పాస్తాభరణము
 నందిది. ౦-౪-౦
 కమంతనన చక్కనినము. ౦-౬-౦
 అనురాగవిశాకము నవల. ౧-౧౩-౦
 గుడ్డనుకేరి నవల. ౦-౧౩-౦
 ముగిల దైవారతి నవల. ౦-౧౩-౦
 లావణ్యమయ్యా నవల. ౦-౬-౦

వచన | కథనములు.

మహారాజులు. తెనుగు వచనాత్మ
ము. ఇది మహారాజుల విషయముల
యొక విషయమునైనను వర్ణింపబ్బు
సంపుటయొక తెనుగు వచనాత్మ
మున రచింపబడినది.

అదివర్షము.	౧-౪-౦
మఱా పర్వము.	౦-౬-౦
అరణ్యపర్వము.	౧-౧౬-౦
విరాటపర్వము.	౦-౧౬-౦
తిరోగపర్వము.	౧-౦-౦
భీష్మపర్వము.	౧-౦-౦
కౌరవపర్వము.	౧-౦-౦
కర్ణపర్వము.	౦-౧౨-౦

కల్యాణవర్ణము.	౦-౧౨
కాంతివర్ణము.	౦-౧౩
శ్రీపర్ణము.	౦-౧౪
కాంతివర్ణము.	౦-౧౫
అనుకూలవర్ణము.	౦-౧౬
అశ్వమేధవర్ణము.	౦-౧౭
అగ్రహాసవర్ణము.	౦-౧౮
హనుల, మహాప్రభావ, స్వర్ణాకాశము.	౦-౧౯
వర్ణములు.	౦-౨౦
డిజిల్ చక్రము ౧౦౦౦౦౦ ౩ వార్షికము.	౦-౨౧
నల్లు ౧౦౦.	౦-౨౨
శ్రీ వాల్మీకిరామాయణము ఆంధ్రభాష.	౦-౨౩
రత్న విశేషములు, ఎడమకైపు.	౦-౨౪
టెలెఫోన్లు, కుడికైపు.	౦-౨౫
లలో కాత్తర్ల విశేషములు.	౦-౨౬
ముగియబడినది కనుక, పారామి.	౦-౨౭
విమలము, శివ, కథనములకు.	౦-౨౮
చదువుకును మిగిల అనుకూలము.	౦-౨౯
మొదలు.	౦-౩౦
కలకాండము.	౦-౩౧
అయోధ్యకాండము.	౦-౩౨
అరణ్యకాండము.	౦-౩౩
కిష్కింధకాండము.	౦-౩౪
మందరకాండము.	౦-౩౫
యథాకాండము (అయ్యలొనున్నది).	౦-౩౬
గుడికలగంధము.	౦-౩౭
శ్రుతిమొదటి.	౦-౩౮
కాయకపాణిభాగము.	౦-౩౯
గుడికలకాండము.	౦-౪౦
కాంధర్వకల్పము.	౦-౪౧
కాయక పీఠాంశము 1-౪౫౦.౩-౦	౦-౪౨
2-౪౫౦.౩-౦	౦-౪౩
గానీయకలము.	౦-౪౪
భగవద్గీతామృతము.	౦-౪౫
మొదటి పుస్తకము.	౦-౪౬

పదం: కర్మకాండము, అంశం: పద్యం, ప్రాంతం: కర్ణాటక, భాష: కన్నడ

ఓమ్.

శ్రీ నారాయణాయనమః.

సర్వ వేదాంత పరమరహస్యంబగు

కైవల్యామృత మోక్ష గ్రంథము.

శ్రీ గురు మహిమా భివర్ణనము.

తే! గురువు కన్నను బ్రహ్మాంబు ధరణిలేడు ।
అరయ సత్యంబు సత్యమో యబ్జవదన ।
మూడు లోకములందు నద్భుతముగాను ।
నాద్య మెఱిగింతు నీకొక కవధరింపు ।

తా. ఓ పార్వతీ ! మూడులోకములయందును గురువుకంటె బ్రహ్మను నస్తువు వేతలేడు. ఇదియే సత్యము. సత్యము. కావున నీకు అద్యంబైన (శుచిసమ్మతమైన) దానిని తెలియజేసెదను వినుము.

తే! గోప్యమై విద్య జగముల జనములకును ।
గాఢరాకుండు నా యాత్మఁ గనుటశీలు ।
కారణంబును గురువచ! క్రమముచేతఁ ।
దెలియవచ్చును బరమార్థ విద్యవరణి ।

తా. ఓ పార్వతీ ! పరబ్రహ్మవిద్య మహారహస్యమై లోక ఘోరలి జనులకుఁ దెలియరాకుండును. అట్టి పరమార్థ విద్యను దెలిసికొనుటకు కారణంబేదియనగా, గురుబోధముచేతనే ఆ రహస్యము తెలియనగును.

స్వ వేదాంత పరమపరమావ్యయము,

హరి: ౬౦! శ్రీమత్పదానంద మచింత్యమవ్యయం!
 శ్రీమత్పదానంద మయామవ్యయం!
 శ్రీమత్పదానంద మఖండమచ్యుతం!
 శ్రీమత్పదానంద గురుం నమామ్యహం!

శ్రీమదఖిల వేదాగమ పురాణ శాస్త్రార్థసారమును గ్రహించి, ముముక్షు జనోపకారార్థముగా, సర్వజనులకు స్పష్టముగా దెలియునట్లు ధృవములందు ప్రబంధరూపముగా, శైవల్యామృత మోక్షమును గ్రంథము, శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య శ్రీమద్భువనాద్వాపిన్ సిద్ధాంత నిర్ధారణలయిన అన్నావధూతస్వామి శిష్యుడగు నేకట చిదానందయోగిచే రచియింపబడి మోక్షైకతాభాసమగు వైరాగ్య ప్రకరణము ముందుగా నారంభింపబడియె.

వై రా గ్య ప్ర క ర ణ ము.

సర్వజ్ఞానానందాద్వయ బ్రహ్మనిష్ఠయందుండు గురురాయని పాదపద్మములసన్నిధికి, పూర్వశిష్యమృతపరిపాకంబున, నొక్క సజ్జనుండు, సకలమైన వేదశాస్త్రములంజరిచి, దేనిచేతందృష్టిగానక, దైవ వశంబున స్వేచ్ఛగాన జెంచిచూచి, యీమహామౌళాప్రవివలన, నీసంసారసాగరమునుతరించెదనని యలెని! నిష్కాపట్యభక్తి యుక్తుడై, సాష్టాంగసమస్కారముజేసి, లేచినిలచి, నిటలరట ఘటితాంజలిపుటుండైయున్న శిష్యుని, కరుణాసముద్రుండుగు, గురుండుకుల్లన చల్లని చూపులంజూచి, కూర్చుండనియోగించి, యోవత్సా? నీ భక్తివిశ్వాసుబలకు మాకు సంతోషంబయ్యె; నీవు మాసన్నిధికి యేమి యుపేక్షించినచ్చితివో, వేదమిచ్చెదమనిన, శిష్యుండీట్లనియె ఓపరమగురో, ఈ సంసారసాగరమందు, బహుకాలమునుండి మునుగుచుం దేలుచు దరిగానక శ్రమబొంది నటికి, భవసాగరతిరణోపాయమగు తమసాచారవిదముల నాశ్రయించినవాడమ; నా మొఱవిని రక్షించెడుకర్త దేవరవాగేయని, తిరణశుద్ధిగా, చతుర్విధ శిశ్రూషలంజేయు శిష్యునింజూచి, అవిద్యావరణ రహితమానట్లు నాశీర్వదించి. శ్రు! "తరణిశోకమాజ్ఞిచిరో" అని శ్రుతివాక్యముగనుక నాశ్శిక్షాసముచే దుఃఖము మసాగరము, తరించురని ప్రమాణము; ఇందుకుజ్ఞానోపదేశమే చరణము.

వైరాగ్యము - వైరాగ్యము

వలయును. శ్రుతి "జ్ఞానమేవమోక్షః" అనియు, "జ్ఞానంవివామోక్షో" అనియు
 ధ్యేయం అనియు శ్రుతులుపలుకుచును; ఇందుకుసాధనము, భక్తి వైరాగ్య
 ములుగనుక, నిందులో వైరాగ్యము తెలియువా? యనినశిష్యుండిట్లు
 యే. స్వామి? జ్ఞానమెటుంగ, భక్తియునెటుంగ, వైరాగ్యమునిరుగ,
 జేవరవారే తెలివీ కడ జేర్చవలయుననిన, శ్రీగురుండిట్లుపయే. ఏప్రమా
 వాక్యములయందు మనస్సునుంచి ఇతరసంకల్పములునిడిచి, మేము
 తెచ్చియర్థము విని సాశయముగలచోట నడిగి తెలుసుకొనుచు నేకా
 గ్రదితముగలవాడవై వినుము, వైరాగ్యమనగా; ఈషణత్రయవర్జి
 తుండై. జేహాభిమానము విడుచుటయే. ఈషణత్రయమనగా, ధనే
 షణ, దారేషణ, పుత్రేషణలనంబు. ఇందు పుత్రేషణయెట్టిదనిన;
 పుత్రులు పుట్టకముందుపుట్టరామని దుఃఖము, పుట్టియంగరహితమై
 వను దుఃఖము, వ్యాధిగలిగెనేని దుఃఖము, ధూర్జతయైనది దుఃఖ
 ము, విద్యరాశిపోయినదుఃఖము, పెద్దదిగాకపోయిన దుఃఖము, తన్ను
 యెదిరించిన దుఃఖము, మరణమామృతమైనది దుఃఖమునకు పారములేదు.
 ఇక ధనేషణయెట్టిదనిన; ధనము లేనికాలమందు లేకపోయెనను దుఃఖ
 ము, ధవార్జన కాలమందును దుఃఖము, వ్రయకాలమందు నిశ్చిలి
 దుఃఖము, రాజ చోర దారాపుత్రాదు లెక్కడ నపహరింతురోయని
 సర్వదాదుఃఖము. ఇక దారేషణయెట్టిదనిన; కామాతురుడై రక్త,
 మాంస, మల, మూత్ర, మర్గంధముల చేనింపబడ్డ, అనయవములుగల
 శ్రీభోగములంజెక్కుబడి దుఃఖమునయనుభవించుచు, నుభయనితలం
 చి విరివి పోషించుటకై, శునక, శూర, రాదులవలెగిగ్గువిడిచి కృష్ణి, వాశి
 జ్య, సేవకాదివ్రయాసలకు నొదంబు మూఢులయవివేకము దారేష
 ణయనంబు. ఇవియే యాషణత్రయంబులనంబు. ఇక జేహాభిమా
 నమెట్లునిన; ఈజేహమెత్తినది మొదలంశ్యమువలకుదుఃఖమే యనుభ
 వించును, ఏలాగనిన; ఈజేహము తల్లి గర్భవాసమందుకాలంబున
 మల, మూత్ర, క్రిమి, కీటకాదులవలనను; జకరాన్ని చేరిపించుచు లల్లి
 భోజనముసేయగా, గర్భములోనందులేక నిండియుండుటచేత క్వాసము
 విడుచుటకు కత్తిలేకను జన్మకాలమందు ప్రసూతివాయువుచే కర్మతా
 గ్రమునుంచి కలకందైబు క్రిమివలె భూమియందుబడి దుఃఖించుట

సర్వ వేదాంత పరమరహస్యంబు,

తనున్ను; మల, మూత్రములలో బొరులాడుచు గర్భవేదవగలిగినను,
 చీమ, దోమ, వృశ్చికాదులచే కాటుబడివను చెప్పటకునోరురాక, దుః
 ఖించుటచేతను, యోషనంబున కాష్టాతురుడై కామూగ్నిచేకాలుచు
 భార్య లేకపోయెననియు, బిడ్డలు లేకపోయిననియు, భవము లేకపోయె
 ననుచుఃఖముచేతను, జరామరణములుగలిగి, జడమై, అనిత్యమై, దుః
 ఖస్వహృదమై, మలమూత్రమాంసకల్మరక్తక్రియ నరములపైచర్మ
 ముఁబొడిగిన ఇంత్రపుబ్బామ్మకైవడి కరచరణాద్యవయవాకారమై యి
 రిషద్యర్థములకు నాలయమై, అతిచుభ్యాంతములయందు సర్వదాదుః
 ఖముగలదీక్షరీరమని యెఱుంగక సామరముచేయుచుండెడు మూఁగుల
 యవివేకమే దేహభిమానము; ఇదేసంసారబంధము; ఇందుకుద్యస్తాంత
 ము నిరాలంబోపనిషత్తుః “దుఃఖమివీచః, అనిత్య సంసార విషయబు
 ద్ధోదుఃఖః” అని చెప్పియున్నదిగనుగ, వివేకులయనవారు విచారించి
 యాదేహము నీభోగములు హేయములనియు, దుఃఖకరములనియు,
 నజీగి జన్మరహితమైన మోక్షమివనివలన గలుగును ఏపుణ్యాత్మ
 లవలన తేలియవచ్చునని యార్జిబొందుటయే వైరాగ్యముగాన దేహ
 భిమానమేబంధము; ఇందుకుద్యస్తాంతము నిరాలంబోపనిషత్తు. “కర్మ
 త్యాద్యహంకారసంకల్పబంధః” అనగా నేనుకర్తను, ఇదివాదాది,
 యనునహంకారమే బంధము; నాభార్య, నాబిడ్డలు, నాధనము, నాదే
 హము, అనుటయే తీవర్తము; ఇట్టియభిమానముండిచేసేని తీవన్న
 క్రినిబొందును; మూఁఖ్యముగా దేహభిమానము విడువఁబోయెను; లేని
 యడ సంసారమను సరకమందు మునుగును. నిరాలంబోపనిషత్తు.
 “అసత్యసంసారవిషయ జనకసంసర్గయేవసరకః” అని చెప్పియున్నది
 గాన నియాషణత్రయములను విచారించి వీనియందభిమానమునువిడు
 వవలెను. అది యెటువలెనన్నను. భార్య యొకతిల్లిదండ్రులకు పుట్టి
 యు, తానొకతిల్లిదండ్రులకుపుట్టియు, జన్మమందు నాయుద్ధరు నొక
 నాడు రాకపోవుట తెలిసియు, నడుమ కర్మబంధముచే, అడివి యుసిరి
 కాయ సముద్రపు లవణము కలపినట్లు కలసినను అనిత్యమందు నొక
 రినివిడిచి యొకరు జోపుయన్నారగుగాని, యొకరితో నొకరు వెట్లు
 యును లేదు; ఒకరినినొకరు చావకుండునట్లుచేయుకర్మయును లేదుగాన

వైవర్త్యామృతి మోక్షగ్రంథము - వైవర్త్య ప్రకరణము.

“నాభార్య” యనఁగూడదు. ఇకపుత్రులన్న, నాపుత్రులనునీవు సృష్టించలేదు; నీభార్య సృష్టించలేదు, యితరులును సృష్టించలేదు; యిది యనుఁగాక; పుత్రుఁడుమృతుఁడాయెనని నీవుతోడుతోవుటలేదు, నీవు మృతిబొందితివేని నీపుత్రుఁడును నీతోడవచ్చుటలేదు, మృతిపుత్రుని నిలుపుకొనుకొనియునునీకు లేదుగాన, నాపుత్రులనుట భ్రాంతియే. “ది యెట్లనిన; స్వర్ణముందు గొఱాలు బిడ్డలగన్నట్లు భగవత్సృష్టివలనఁ గొక పుత్రుఁడుగాతోచెను, ఈపుత్రుని యేలాగున “నాపుత్రుడు” అనవచ్చును; భగవత్సృష్టివలన గలిగిన పుత్రచారాదులకు భగవత్పుత్రులనవలెగాని తనపుత్రులనరాదు. ధనము నాయదియనిన, నీ వ్రజన్మించుతఱి తోడ తెచ్చినదిగాదు, అంత్యకాలమందున నీతోడఁ గొనిపోవుటయు లేదుగనుక, నాదెనఁగూడదు. ఈక్షణికయములు నాదిగావన్న నీదేహమైనను నాదికాదాయనిన; కాదు? ఎటులవంటి, ఒకరివద్ద ననువుతీసుకున్న యిల్లువంటిదని యెఱుంగునది, సృష్టియొడలుగా తాజేసుకొన్న కర్మముచే ననేకమయిన జన్మములెత్తి యంత్యమునకు కామ్యార్థమైన సత్కర్మచే నీశ్వరుని వేడుకొనినందున నీమనుష్య శరీరము దయచేసిరనిన, స్వామీ? ఈజన్మాదులెత్తు శీఘ్రము నీ జేకదా, పూర్వదేహ ధర్మాదుల నందుకొనుకొక జోయెననిన గురుండిట్లనియె. ఈజన్మమున జగ్రతావస్థయందుఁ మృతిబొందిన తరిదండ్రులు స్వప్నావస్థలోఁబడి యున్నట్లు తోచి వారితోమాట్లాడి సం తోషించినపు డిది యొకరును నబద్ధమని తెలియకపోయిరి, నీరుమృతి బొందినవారిని జగ్రతలో నడిగినశవుడే తానిప్పుడు స్వర్ణముక నగదా ఎందువలన పూర్వపు వివేకము లేకపోయెను, కావున దేహమువిడిచి యన్యదేహము కలుగుటచే పూర్వజ్ఞానమునకు మఱుపుగ లుఁగువనుటకు సందేహములేదు, అందువలన పూర్వజ్ఞానములేక మఱి కుచభూతాత్మక మయిన యాశరీరము నాదియని మఱిని నిశ్చయించుటచేత నొకరికిని పూర్వజ్ఞానము లేకపోయెను. ఈదేహము యెరువనుటకు దృష్టాంతము; తానునివసించుటకు నిల్లును వాడుకొనుటకు స్త్రీలును నొకరినడిగితీసుకొని యాయుంట్ల ప్రవేశించి కొంతకాల మాయుంట్ల నుండుచుండఁగా నాయుంట్ల గలవాడు నాపాత్ర

సర్వ విద్యాంతరములకావ్యములు,

లు నాయిలు విడిచివెట్టునున్నప్పు డక్కాశచే మఱపుగల్గి యిదివాయ
లు, నాపాత్రలు, ననువిడిచివెట్టుట లేదన్న, నిల్లుగలవాడు స్వతం
త్రుడవుటచే తనయిల్లు తనపాత్రములను బలాత్కారముగా తీసుకొ
ని పరులసొమ్మునకాశించి యబద్ధమాడి నందుకు ప్రభువుచేతీడుతుం
డెఱుంగినవెనుక, తానుండుటకీలు మరలనడిగిన నిల్లుగలవాడు నీని
నమ్మక నిల్లు, పాత్రముల నివ్వవట్టికర్వరుడు తనను వేమకొనగా కరు
ణించియుచ్చిన మమవ్యభివృద్ధియును సర్వసంకదల నెవడు నాది, నాశ
రీరము, నాబిడ్డలు, నాభార్య, నాధనము, నాయిల్లని యాశచే విమవ
నోపడో యట్టి పామరుని, భగవంతుడు స్వతంత్రుడగుటచే తన
పదార్థములను తాగ్రహించి పామగముచే నాశించినందుకు సరకముం
చుకీయించి పునర్జన్మమందు వానికిమేలయిన మమవ్యభివృద్ధియునునుఖం
చుటకు తగినభోగ భోగ్యములు నివ్వక, క్రిమికీటకాది శువకశూకరాది
జన్మములనిచ్చి, శ్రమబొందించుననిన, శిష్యుండట్లునయె, పాపమా? మృ
తిబొందినవారు జన్మములెత్తుదురాయనిన? శిష్యా? జ్ఞాతావస్థలో జీ
వు డనుభవించినది, చూచినది, విన్నది, తెలంచినది, సంకల్పించుకొ
నునవ్వులు, స్వప్నావస్థలోనవియె, సత్యముగా ననుభవించి నట్లుండు
దుగనుక యాజన్మములో నాసించిన విషయవాసనలే మరణముపొందు
నవ్వును తెలంచుచున్నందున. పునర్జన్మమున కంకురమైదానికీతగిన శ
రీరమునెల్లి యనుభవించుగాన, నజ్ఞానముచే మృతిబొందినవారు పుట్టు
టనిత్యము; ఎపుడు బ్రహ్మజ్ఞానము గల్గునపుడు జన్మసహితమాను; కా
వునసీజగంబు, యెండమావులనంటిదని యెరిగి దీనియందు నిరాశగల
వాడై యెండవలయును, శ్లో! “పంచభూతాత్మికంవిశ్వం మరీచీజలప
న్నిభం” అని చెప్పియున్నది ఇందుకుద్బుధులము; యెండచే రత్త
మైదానముగొన్నవానికి యెండమావులనుచూచి, యిదిగోజలమీదల
ముచే స్నానముచేసి, మడిగట్టుకొని వంటచేసి భుజించి, తృప్తిగా
దానముపుచ్చుకొని, ముఖపడుటకై పరుగు లిడువని బోధించినవాని
మాటలునమ్మి, పరుగులిడి శ్రమబొంది, యెంతదవ్వరిగియు నాజలము
చిక్కక నందుచేర్చి పీగావక మదకు నిరాశుడై నట్లుల సంసార తా
దవ్రాయుములచే దహింపబడి, ఈదారాపుత్రాది భవసరికదలు సత్య

తైవల్యామృత మోక్షగ్రంథము - వైరాగ్య ప్రకరణము.

ములనిబోధించేవాడిమాటలు నమ్మి యారేజెంది వీనికైదివారాత్రములు శ్రమబొంది, ఏవిధమున దృష్టిగావక నర్వంతమున మృత్యువుచే జిక్కితుడొకటియు లభించక నొంటరియైయమధలులచే భాధలబొందెను. అనిన, స్వామీ? శరీరిపామరముచే తెలియకుండుటకు కర్తవ్యంజేయనిన; వత్సా, భగవంతుడుజేయు నుపకారముల మణచుటచేసియు జ్ఞానంబుగలిగెననిన, స్వామీ, తియునుకారంబు లేవ్వియున; వత్సా, తననుతల్లిగర్భమందు నవమాసములు పోషించు వాడును, ఉత్పత్తితోడనే వీని సురక్షగారమై తల్లి స్రవములందు స్రవ్యముగల్గించువాడును జగద్విచిత్రములుచూచుటకు నేత్రములును, వినుటకు శ్రోత్రములును, దుచుల్గుహింప జిహ్వయు, గంధాదుల వాహ్నిహింప ఘ్రాణమూను, నడవచాదములును, ధర్మకర్మముల జేయుటకు హస్తములును, పర్యమునుగ్రహింప బుద్ధియు, విటుల సర్వేంద్రియముల విచ్చినవాడును, దారాపుత్ర, ధన, ఖాన్య, శో, భో, హిరణ్యములను, పానసస్యాదులకై వర్షములు, సర్వపంచదలవిచ్చి యానందపీఠమ సర్వరుని మఱచి సర్వకాలముల రాజులను దారా పుత్రాదుల సేవలు చేసుకొనుచు నోటికుండలలోపోషిన వీరు క్షీణించునట్లు దినదినము నుపయాస్తమయములందు నాయువు క్షీణమగుచుండు నెఱుంగక మధుమద్ధికములుబహుశయా సవదికూర్చిన మధువు నితరులనుభవించినట్లుల తానును సలిప్రయత్నముచే నూర్చిన. ధనధాన్యములు రాజ, చోర, పుత్ర, భ్రాతృలపాలైజహ్యాచాపల్యముచే గాలముమింగిన మత్స్యమువలెజిక్కుబడిగుహ్యాచాపల్యముచే వలంజిక్కుబడిన సలియను కపోతంబునుంజూచినతియగు కపోతంబు విడువ లేకతనమరణమును దెలియక చింతింపుచులుబకునితోలంగూలిన కపోతంబుచందంబున మృతిబొందునుగనుక భగవదుపకారంబులం దలంచి వివేకులైన వారీలోకమర్మము నెఱంగివీటియందుజిక్కుబడక పితృజెంది విరాగులై సద్గురువుల వాశ్రయించిచతుర్విదశుశ్రూషలు జేయుచు సన్తాపట్యభక్తియుక్తుడై న శిష్యునియందుకిరుణచేజ్ఞానభక్తి వైరాగ్యములు దెలిపి మోక్షసామ్రాజ్య ఘట్టాభిషిక్తుంజేతుడుశ్లో! "ఇదం తేనాతపస్కాయ । నాథిక్తాయః దాచన । నచాశుశ్రూష వేవాత్మ్యం సచమాం యోజ్యమాయతి" అని భగవత్వాక్య మున్నదిగనుక

సర్వ వేదాంత పరమరహస్యములు,

సీరహస్యము భక్తిశుశ్రూషలు గల యతనికిగాక నితరులకు లభింపదు. అనిన, గురునకుశిష్యుండు భక్తిశుశ్రూషలు జేయుచున్నాఁగా నమ స్కారములజేసి, ఓపరమగురవా? సిపూర్ణ కరుణచే నీజగదాద్యారోపణమాయాకార్యములఁ జెలిసియనిత్యములనియు, హేయములనియు నీ దారాపుత్రాది ధనభాన్యములయందు వార్యశనమువలె విరక్తిఁ జెందెను. ఇతఁ భక్తిమార్గం బెట్టిదో తెలిపికరుణింపుమనిన; శిష్యునివైరాగ్యమునకు పంపించి భక్తియోగము జెప్ప నారంభించెను.

వైరాగ్య ప్రకరణము సమాప్తము!

భక్తియోగ ప్రకరణము.

శ్లో! “ఏతు ధర్మ్యామృత మిదం యదోక్తం పర్యచాసతే శ్రద్ధభావామృతమాభక్తాః శ్రీతీవయేప్రీయాః” అనఁగా నెవ్వరైన నేవే పరమగతి గాగలవారలై యీమోక్ష ప్రదమయిన యమృతమును శ్రద్ధ గలవారలై నాచేఁ జెప్పఁబడిన శ్రమము నతిక్రమింపక నేమింపుచుండు రోఁతభక్తులునాకు మిక్కిలి యిష్టులని భగవద్వాక్యము గనుక ఈశ్వర ప్రీతియై భక్తిచేయుటెట్లనిన శ్లో! “మంత్రోలయోహుతో రాజయోగశ్చేతి చతుర్విధః” అనఁగా మంత్రయ, హుట, రాజయోగములని నాలుగువిధములలో మంత్రయోగంబునే భక్తియోగం బందుదు. ఇట్టి భక్తియోగలక్షణంబెట్లనిన. శ్లో! “ఏకాక్షరంద్వ్యక్షరంవా వక్షతర మభాసినా! అష్టాక్షరంవా మంత్రాయమంత్రయోగీ సదాజపేత్!” అనఁగా, ఏకాక్షర, ద్వ్యక్షర, వక్షతర, అష్టాక్షరమంత్రములను నీనాలుగువిధములలో ఏకాక్షరమనగా ప్రణవము! శ్రు! “ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ, ఓమిత్రిబ్రహ్మ” అని యీ ప్రణవమే, బ్రహ్మమస్మై శ్రుతులు జెప్పును. ద్వ్యక్షరమనఁగా అజపమంత్రము, అజపయనఁగా, జపము జేయక నేనిత్యమిరువదియొక వేలనార్యులజపమగుచునుండునది గాన నజపయనంబు. ఈయజపమంత్రమధ్యమునై ప్రణవమేనలుకును. ఎట్లనిన; సకారో పరిస్వరంబును హకారోపరిచిందువుంగాడి ప్రణవమే నలుకును. శ్లో! ‘స’ కారోఽధ్యాయతే జంతర్వ కారోహి బవేద్భవోః సకారయాపుః జన జన్మదు హకారయాపుః జన పరమేర్వరుని కలఁటి ధ్యా

శ్రీవల్క్యమృత మోక్షగ్రంథము - శక్తియోగ ప్రకరణము.

నివృత్త్యాదునానాకారమేయపును, అనగా బ్రహ్మైక్యమపును, వద
క్షరి యనగా ప్రణవముతో గూడిన శివమంచాక్షరి యనబడును. అ
ష్టాక్షరి యనగా శ్రీహరియనంత నామంబులో సారంబైనది సహ
స్రనామంబు; అందు ముఖ్యంబైన నారాయణ గాయత్రియందు ప్రథ
మోచ్చాక్షమే ప్రణవయుక్తంబైన నారాయణ మంత్రబ్రహ్మక్షరి యనం
బును, పరబ్రహ్మమునకు స్వరూప లక్షణయనియు, తటస్థలక్షణయని
యునని తెలియఁజులపు. అందుస్వరూపలక్షణయనగా; సత్తు, చిత్తు,
ఆనందము, ఏనివిధమనిది, నామరూపము విడిచితటస్థలక్షణ యనంబ
డు. ఇవిద్వస్తాంతరూపముగా దెలిపెదము స్వరూపలక్షణ యనగా,
ఉష్ణత్వ, ప్రకాశత్వ, రోహితాదులన అగ్ని యెటుల విడిచియుండగో,
అటుల సత్తు, చిత్తు, ఆనందమును విడిచి బ్రహ్మముండదను నదియె.
ఇదిజ్ఞానోపదేశమందందు బ్రహ్మస్థిష్ఠ. ఇంక తటస్థలక్షణయనగా;
మట్టి చెట్టుమీది చంద్రుడు, రావిచెట్టుమీది చెఱుడుడనిరెండు నా
మములున్నను చెట్లనువిడచునెడ చంద్రుఁడొక్కఁడే యున్నరీతి ను
క్కసచ్చిదానంద బ్రహ్మమే పృష్ఠి, స్థితిలయములకై రణ స్సర్వ, త
మోగుణములతోఁగూడి హరిహరబ్రహ్మరూపములధరించుగానవరబ్ర
హ్మవతారమేహరిహరబ్రహ్మలని తెలిసి యుచుండుట శక్తియోగ
ము. ఇదియతటస్థలక్షణ, జ్ఞానముగలి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమైన పిమ్మ
ట నీనామరూపాదులను విడిచే లక్షణభక్తులైనవాఁటి భగవ ద్రూప
ములం దొక్కరని యుచుండుట శక్తియోగము. అనిన, శిష్యుండట్లు
నియె. స్వామీ! ఇట్టిశ్రీహరి యందు శక్తియెటువలె చేయవలయు
నోతెలియ నానతిప్పునిన. గురుండట్లునియె. శ్లో! "శ్రవణం కీర్తనంవిష్ణో
స్మరణం పాదసేవనం । అర్చనం వందనందాస్యం. పఖ్యమాత్మ నివేద
నం" శ్రవణంబన, శ్రీహరిపెక్కులగు నవకారంబుల రీతి విశోదం
బులాచరించిన కథలువినుట; కీర్తనంబనగా పట్టి శ్రీహరి దివ్యనా
మావళులు వ్రీయంబునం బాడుట; స్మరణంబనగా శ్రీహరినా
మంబులలో సారంబై, ఆపోజ్యోతి రనామృతంబై, పరమ రహస్యం
బై, బ్రహ్మైంద్రాది శక్తజనసేవిరంబయి, నారాయణయగుచు
ండు మహిమన స్మరించుట, పాదసేవనంబనగా? శ్రీహరిదివ్యపాద

చిందంబుల హృదయంబున నేమించుట, అర్చనంబనఁగా, శ్రీహరినివా
దయపీఠంబున మానసపూజనేయుట, వందనంబనఁగా శ్రీహరిపాదాభి
వింద బులకుసాష్టాంగ నమస్కారములుజేయుట, ధ్యానంబనఁగా శ్రీహ
రిని యనుశ్రుతంబుగా నవయవముల ధ్యానముజేయుట; సభ్యమనగా
నితరసంగములవిడిచి, శ్రీహరిపాదారవిందంబులే గతియని నమ్మియుం
డుట, అర్చనవేదన మనఁగా నేక్కాగమనచిత్తంబు శ్రీహరికర్పించి,
సర్వమునుసాచియుండుట. నవవిధభక్తులే ప్రథమసాధనము. ద్వితి
య్యంబైన యనన్యభక్తియెట్లున? శ్రీ! "విశ్వంవారాయణం దేవం"
అనియు! శ్రీ! "సర్వభూతాత్మకం వారాయణం" అనియు! శ్రీ! "ఏకం
వారాయణం, నద్వితీయోస్తి" అనుశ్రుతులవలన సర్వమున్ను వారా
యణుండు, సర్వమువారాయణనిర్మితము, సర్వభూతములయందగడి
సర్వమును ప్రకాశింపఁజేయుచు సర్వసాక్షియైన వాఁడొకవారాయణ
ణుండు, అతనికన్ననన్యంబులేదని చూచుటయనన్యభక్తి. తృతీయ్యం
బైన యేకాంతభక్తియెట్లున, ఇట్టియనన్యభక్తిగలిగి దృఢచిత్తంబున
తనమనోహరమం దాత్మస్వరూపముగా సర్వము నెఱిగి సచ్చిదానం
దుడైన శ్రీమన్నారాయణు నేకాంతచిత్తమున నిశ్చలమైనబుద్ధియను
జ్ఞుననేత్రముచే నొంచి, నిత్యానందంబునం బెందుట. ఇట్టిభక్తియొగం
బువలన సాలోక్య, సామీక్య, సాయోగ్య, సాయుజ్యంబులుం గలుగు
ననిన వివి. శిష్యుండీట్లునియె. స్వామీ? ఇతిసాధనంబున నేపదంబునొం
దుదురొ తెలిపి రక్షింపుమనిన; భగవ దర్చితంబైన యనన్యభక్తిచే
సామీక్య, సాయోగ్యంబులను, భగవదర్చితంబైన కాంతిభక్తిచేసా
యుజ్యంబు నొందదరనిన వివి, శిష్యుడుపులకాగిరి శరీరుడై యా
నంద బాష్పంబులురాల శ్రీగురుండే భవతారకుండైన శ్రీమన్నారాయ
ణుండని ప్రదక్షిణనమస్కారములచేసి శ్రీగురురాయా? నేడన్యండనై
తి; నాభవబుధంబులువీడెనని ప్రణవించెనె, స్వామీ? మీకయ
దచే భక్తి యొగంబుదెలిసె. వింక లయ, వాతయొగంబులుదెలియ
నిచ్చుమును మున్నెవాడననిన, శిష్యుని భక్తివైరాగ్యంబులకుపథి
తనొంది లయయొగంబుజెక్కువారంభించెను. లయయొగంబునకే నేడ
బుత్తె యుండుగావున నదియెంతయని దెలుపజొయెదను; అయినను

ప్రతిపక్షమున మోక్షగ్రంథము - భక్తియోగ ప్రకరణము 1

మోక్షముగాఁ దెలిపెదను. నిర్వాసనంబును గూర్చుండి, వాసిక్కాగ మగును దృష్టినిలిపి, తర్జని రాదు నేలే చే రెండుచేపులు మూపెనేని మహాద్వని విసంబును; ఇతను చివగా గజ్జలధ్వని, పింఘట ఘంటా నాదము, శంఖనాదము; వీణానాదము. తాళనాదయు. పిల్లనగ్రోవి, భేరి, మేఘధ్వనులును. ఇంకను సాధింపఁగా భ్రమరనాదము వినుపిం చును; ఇదియ బ్రణవనాదము. ఈనాదమందు మనస్సులయఁజుచేయు బయలుయ యోగము, శ్లో! అనాహతశ్చ శబ్దశ్చ తచ్చశబ్దశ్చయోధ్వ నిః | ధ్వరంతర్గతంజ్యోతి ర్జ్యోతిరంతర్గతమనః | తస్మాన్మోచిలయంయూ తి తద్విష్ణోః పరమంపదం" అనిచెప్పియున్నది ఇతహాతయోగంబెట్లు నివ, ఎడమకాలి మడిపి నాసనముక్రిందనుంచి, కుడికాలిమడిమి బొడ్డుద గ్గర గడియించి ; రొమ్ముమీదికి నిక్కి, గడ్డమువంచి, వజ్రముద్ర చే నేత్రకోత్ర వాసికములమూసి, వాయువులనూరితేసి హారంబు ను పూరించి ద్వ్యక్షురియైన యజప మంత్రముచే కుంభకముననిలచి, సకారమును రేచకముతేసి, మూలబంధోద్ధానబంధంబులచే ఎట్కును లఘుల భేదించి, వాయువును నుషుమ్మనాడిగోనుంచి, సహస్రారంబు నుదెచ్చియుంచి, వాయువును వశముతేసికొని, అక్కడయున్న జ్యో తిస్వరూపమందునిలిచే దెద్దిగలజో అదే హాతయోగము; ఇదియస్తాం గయోగములచే నియవదియేడు సంవత్సరములు సాధించేని అష్టసి ధ్ధలుగలుగును. ఇతరాజయోగ మెట్లునిన; యోగములకెల్లరాజుగా నుండుటచే రాజయోగ మనఁబడియె. శ్లో! "త్రిషులక్ష్మ్యేషు యోబ్ర హ్మ సాక్షాత్కారం గమిష్యతి | జ్ఞానేనాద మనూపుత్యా లయతో రాజయోగవత్" ఇందులో "జ్ఞానేన" అనుటచే జ్ఞానంబుని తెలియు నది అదిమందు తెలుపుచున్నాను. ఇత్సడింను శాంభవిముద్ర రాజ యోగమనంబడు, ఈముద్రకు మూడు లక్ష్మములున్నవి అవెవ్వియని న. క్రమరెప్పలురెండు కలియమూసి, వాసిక్కాగమందు చూపునిలిపి. జ్యోతిర్మయ దీపాంకురంగాభావించి, తల్లేతంబును చూచుచునుట యే యమావాస్యదృష్టి? యిదియంతర్లక్ష్మము కనురెప్పలు రెండు చూచుచునుటగాని, వెలపలి రెప్పపాలు లేకుండునటుల మధ్యవా పిక్కాగమను దృష్టియుంచి, చేరకకుండునటుల, రక్త స్వేద, కృష్ణ.

నిల, వీరొది పంచవర్ణంబుల మధ్యఁజూర్చి జెల్లవిన. పద్మాసనమునఁ
ముఖముకొంతమెత్తి, నల్ల గ్రుడ్డుపై రెప్పలకిందికి పోలాగుచేసి, యద
గు రెప్పలమీది తెల్లగ్రుడ్డువెలవల కనుమించులాగు నుంచి, చలన
ములేక స్థిరబుద్ధి గలవాఁడై, ఒక యామము సాధింపగా దశవిధ
మండలములుం తోచి యవి పోయి జ్యోతిర్నయాకాశంబునూ
బాడఁగని, తత్తేజోమయంబునం పర్యంబునుమరచి, నిరామయం
బైన బ్రహ్మవిష్ణుయో రాజయోగ నిష్ఠయందును ఇతను పరిరాజ యో
గంబను నది తారకసాంఖ్యా మనస్కంబులన మూడువిధంబులైయుం
డు. ఇందు తారకం బనఁగ; మంత్ర యోగంబులై యుండు ప్రణవమే
తారకంబు. తారకమనఁగా భవసాగరమను దాటించునది గనుక తా
రకమని జెప్పుంబడు. ఇది యనాదుబిందుకళలనఁబడు. ఎట్లనిన, ప్రాణ
వాయువు ఘోషమే ప్రణవవాదము ఇదియేతికారము. [మనస్సునకుల
గ్రమేష్ఠిరమైనబుద్ధియే బిందువు. ఇదియే ఉపకారము] [ఇందు ప్రతీచిం
బమైన అత్మయే కళయనఁబడు. ఇదియే ఉపకారము] మూడుంగూడి
ప్రణవమాను ఇంకసాంఖ్యమనఁగా నాత్మావాత్మ విచారమనంబును
అమనస్కమనఁగా బ్రహ్మత్రైక్యంబై, మనోరహితంబయిన యనుభ
వజ్ఞానము. ఇవి రెండుజ్ఞానోపదేశంబున దెలియఁబడును. ఇందుకరి
వర్ణాశ్రమః డధికారి అనిన స్వామి? ఎర్లమలనగా నెట్టిదో తెలు
పవలయుననిన, శ్రీగురుండిల్లనియె.

భక్తియోగ ప్రకరణము సమాప్తము

వర్ణాశ్రమ ప్రకరణము.

నిరాలంబోపనిషత్తు! [జాతరితీచః - సరక్తస్యనమాంసస్య స
ఘ్నా శరీరస్యనావా జాతన్యకళారోహః కల్పనీయః] అని చెప్పియు
న్నది గనుక జాతులు కల్పనలనియెనుంగునది, అనిన స్వామి? వర్ణభ
ులు తెలువలె కల్పితంబులయ్యె లోకంబున శ్రీశూద్రాద్యులకు నుం
త్రాధికారంబు లేదనియ - నేపచెట్టుకు పాలుకర్మకపోసి పెం
చినను దానిచేడు యెటువలె పోవోకదా - అటువలె నన్నిపాళ్ల
నములు చేసినను శూద్రత్వమునకు నివృత్తిలేదనియ ముఖమానంద

బుట్టినవారు బ్రాహ్మణులనియు భజములందు బుట్టినవారు క్షత్రియు, లనియు. ఉరువులందు బుట్టినవారు వైశ్యులనియు. పాదములందు బుట్టినవారు శూద్రులనియు బ్రాహ్మణులే మంత్రాధికారులని చెప్పటచే నితరవర్ణములకు మోక్షము లేదనిపుట్టకు సంశయమును నివర్తించేయ దేవరహారే కర్తలని వేడుకొనిన, శిష్యుని సంశయమునివర్తించేయ దలచి గురుండిట్లనియె. ముఖమున బుట్టినవారే బ్రాహ్మణులనిన బ్రాహ్మణులకు వాదిపురుషుడగు బ్రహ్మ శ్రీహరి నాధియందు బుట్టినటుల సర్వశాస్త్రములయందు జెప్పటజేసి బ్రహ్మకు బ్రాహ్మణత్వము లేకపోవుచున్నది. ఇదియునుగాక శ్రీహరి పాదములందు బుట్టిన దంగజదత్తును పావనముచేయుచు సర్వదేవతాధిపేక్షములకు మూలమై జగత్సృజ్యమైన గంగకును శూద్రత్వము సంభవించుచున్నది. ఇదియునుగాక భౌగవతమందు తృతీయ స్కంధములో సీ. అరివిందసంభవు సంగుష్ఠమునదక్షుఁ డూరువునలవను నారదుండు అని చెప్పియున్నది గనుకదక్షబ్రహ్మకున్న శూద్రత్వము సంభవించుచున్నదిగాన నిటులన నూడదు, అన్నట్లాయనా ముఖమందుబుట్టిన బ్రాహ్మణులొకరునులేదు. క్షత్రియులు భజములందు పుట్టిరంటినా క్షత్రియులందు సూర్యవంశ మనియు, చంద్రవంశమనియును రెండువిధములైయుండు. సూర్యవంశమున కాదిసూర్యుఁడు కశ్యపబ్రహ్మకు పుట్టినటుల శాస్త్రము జెప్పుచున్నది. చంద్రుఁడు అత్రమహాముషి! బుట్టినటుల శాస్త్రములజెప్పియున్నదిగాని భజములందు బుట్టినటుల జెప్పలేదుగాన ఏరిరువదు క్షత్రియులు కాక జోవుదురు అయితే! శ్రు! బ్రాహ్మణోస్య ముఖమాసీత్ అనది శ్రుతుల కర్థంజెట్లనిన; శ్రు! విశ్వంవారాయణంజేవ మనగా భగవంతుఁడు విరాట్పురుషుడవుటచే విశ్వమే శరీరమాయెను. శరీరమునకు ముఖమగ్రధాన మువ్రటచే నుత్తమమనియు, భజములునుభ్యమమనియు, ఊరువులు అధమమనియు, పాదము అధమాధమము లనియును జెప్పఁబడును. అందువలననోకంబున నీశ్వర స్పృష్టియైన జనులందుకొంతిశమదమాది వివేకమాగలిగి బ్రహ్మానిష్ఠగలవారు తగులనియు, అందుకనిష్ఠవివేకులు మధ్యములనియు, అందుకొరత వివేకులు అధము

లనియు శీవల శూన్యవివేకులు, అధనూధములనియునుదియే బ్రహ్మ-
క్షుత్రియ, వైశ్య, శూద్రులవంబును చాతుర్వర్ణము లీశ్వరునకు నాటిన
వయవములుగా విభజించిరి అదెట్లును? శ్రీమ. [చంద్రమామనహా-
తశ్చ తోస్మాగ్య అటాయత] అనియవస్తున చంద్రుడు, చతువుల
సూరుడును బుట్టిగని శాస్త్రములందున్న నర్థము జేయునెడల చం-
ద్రుడు అధికామానుడనియు సూర్యుడు శక్తిపునకు బుట్టివాడని
యెఱుంగునట్లు. ముఖబాహు, డోరు, పాదములందు బ్రహ్మ-
క్షుత్రియ, వైశ్య శూద్రాదులు పుట్టిరినియున్న నటువలె యర్థము జే-
యరాదు. శ్రీ. [బ్రాహ్మణో భగవాన్ శ్రుద్వో ముత్రియః పరమా-
హరిః. వైశ్యః పితృమహశ్చైవ యింద్రకృద్భవో జాయతే] అని
యింద్రునకు శూద్రత్వము చెప్పుచున్నది యటువలె నర్థముచేసిన
ట్టానువా, ఇట్టిశూద్రభోగ్యులైన వ్యర్థాదులకై బ్రాహ్మణులుజే-
యు యజ్ఞయాగాది క్రతువులకును దోషము గలుగుచున్నది. బ్రా-
హ్మణులకును, శూద్రత్వము సెల్లవలెపుచున్నది గనుక నిలువలె నర్థ-
ముజేయరాదు. బ్రాహ్మణ, శూద్రులనఁగా; జ్ఞానాజ్ఞానము లనియె-
ఱుంగునది. ఇందుకుదృష్టాంతము. పద్యం! “జ్ఞానమే శూద్రత్వ-
ము నుజ్ఞానమే బ్రాహ్మణ్యము శ్రుతులనువినరా! అజ్ఞానమునగి వా-
ల్కికి నుజ్ఞానపు బ్రాహ్మణ్యమే చూడరవేమా” అనిచెప్పియున్నది.
అవిన శీఘ్రుండిట్లనియె, స్వామీ! శూద్రత్వము స్వాభావికమా? అ-
గంతుకమా? యనిన, వత్స! ఇంత చెలిపియు నీసంశయము నీ-
డలేదు. మరిలవినుచుని యిట్లనియె, స్వాభావికమనఁగా, వేదచెట్టు-
కు చేదుస్వాభావికము; అగ్ని! వేడియు స్వాభావికము, ఈశ్వరభావము
నకునివర్తిలేదు. కలదనినస్వరూపమునకు జానివచ్చును. ఎటువలె
ననినచేదును విడిచి వేదచెట్టుండదు. వేడివిడిచి యగ్నియుండదు.
ఇటువలెనే శూద్రత్వమే స్వాభావికమన్నను. శాస్త్రాదులందు శూద్ర-
త్వమునకునివర్తిచెప్పి యుండుటచే స్వాభావికమనఁగూడదు, ఇందు-
కుదృష్టాంతము, భారతమందు శాంతిపర్వములో! పద్యం! [పావనర్త-
నుమై బ్రాహ్మణ్యమును నిజమశూద్రకంటె నీచముయ! సత్యశోచ-
ధర్మశాలి శూద్రుండయ్యు సతకు సద్విజాంధుని మునులు] అని

శూద్రత్వమునకు సత్య, శౌచ, శాంతి, శమః మాది ధర్మాలులచే
నివృత్తనియు, శ్లో॥ నశూద్రాభగవద్భక్తా విశు ర్భాగవతా స్త్వ
తాః । సర్వవర్ణేషుచే శూద్రా ఏహ్యభక్తాబవార్థినే ఇవి భగవ
ద్వాక్యమున్నది గాన భక్తిచేతను, శూద్రత్వమునకు నివృత్తికల్గి,
బ్రాహ్మణత్వము గలుగుననియు, శిష్టబుడియె. మంత్రములకధి
కారముగలదనుటకు దృష్టాంతముగలదు । కఠిలిశీతాసు. శ్లో॥ ముం
త్రాధికారః ప్రథమంసర్వ త్రహ్యన్న సంతయః । బ్రాహ్మణా క్షత్రి
యోవైశ్యోశూద్రోవాహ్యం త్యజోధవా॥ అనిమంత్రముల కధికారము
గలదు. సర్వవర్ణములకు భగవదుపాసనచే మోక్షము గలదనుటకు
దృష్టాంతముగలదు । భగవద్గీతాసు. శ్లో॥ “మూహిపార్థ పృథు
శ్రీత్యయేవీమ్యః పాపయోనయః॥ ప్రీయోవైశ్యా సృథాశూద్రా
స్తేసీయాంతిపరాంగతిం” అనఁగా నన్ను ఆశ్రయించిన సర్వవర్ణముల
కును మోక్షముగలదని శ్రీకృష్ణమూర్తి అర్జునుడితో శిష్యునిగాన
మోక్షముకలదు. సర్వజాతులకు భగవద్భక్తచే జన్మరహితమో నను
టకు దృష్టాంతముగలదు. శ్లో॥ “బ్రాహ్మణ క్షత్రియోవైశ్యోశూద్రో
చందాలవచ । దృఢాభ్యాస కరోనిత్యం పువర్ధవ్య నవిదతి॥” అన
గా బ్రాహ్మణాది చందాలాంత జన్మరేననుదృఢావాస్యము సంతరిముజే
సినట్లులేన జన్మరహితమోనని చెప్పియున్నది ఇటువంటిబట్టి శూద్ర
త్వము స్వాభావికమని చెప్పఁగూడదు. సద్ధర్మ ప్రయత్నములచే శూ
ద్రత్వ దోషతకమైన యజ్ఞానమునకు నివృత్తిగలిగి బ్రాహ్మణత్వము
గలుగునని శాస్త్రములు జెప్పుచున్నవిగనుక వాగంతుక మనే శిష్ట
వలయును. అనిన యోపరమగురువా బ్రాహ్మణత్వము స్వాభావిక
మా, ఆగంతుకమామని. వత్సా, ఇతఁడునిసంశయంబు తీరలే
దు; బ్రాహ్మణత్వమును, ఆగంతుకమనే చెప్పవలయు. ఎటులనివ ?
శ్లో॥ “సంధ్యా యేనన విజ్ఞాతా సంధ్యా యేనానుపాశీతా । జీవమా
నోభ కేహ్నాద్రో మృతశ్వానోభిజాయతే” అనఁగా; సంధ్యయెఱుంగ
ని వాయును సంధ్యవార్షిని వాయును, బ్రతికియుండఁగానే శూద్రుఁ
డనియు, చచ్చికుక్కయోనని జెప్పియున్నది. ఇదియునుగాక “పాప
వర్తనుడు బ్రాహ్మణుడయ్యును నిజము శూద్రునికంటె సీచరిము.

దు" 1 అని భారతమునా నెప్పుటచే సంధ్యవిడుచుట చేతను, సా
 పు నడతలచేతను బ్రాహ్మణత్వ మెత్తుబడిపోయి శూద్రత్వము సంభ
 వించును గనుక బ్రాహ్మణత్వమును స్వాభావికమనఁ గూడదు; అగం
 తుకమనే చెప్పవలయును: అగంతుకమనఁగా నేనునిన: ఒక దేవదత్తు
 నకు వ్యాధిగలిగి, అరోచకముచే భక్ష్య, భోజ్య, లేహ్య, పాన
 సాన్నములు భుజించుట కనధికారియై, దివ్యోపధంబులచే న్యాధిపతి
 యొప్పటివలె భక్ష్య, భోజ్య, లేహ్య, పానసాన్నములు భుజించుట
 కధికారము గలిగినపుడు పూర్వపుఅరోచక మాగంతుక మనఁబడు.
 అటువలె నాగంతుకమైన శూద్రత్వము శాంతి, శమ, దమ, భగవదు
 పాపవలచే నివృత్తమై వేదాధ్యయన మునకును, మంత్రోపాసనలకును
 అధికారము గలుగును అనిన, శిష్యుఁడు, స్వామి? వేదాధ్యయన
 మునకుఅధికారము గలదని ప్రమాణంబు గలదాయనిన; కలదు! బ్ర
 హ్మచరమివత్తు! "సశిఖావవనంకృత్వా బహిస్సుత్రం త్యజేన్న
 భా యదక్షరం, పరంబ్రహ్మ రహ్నుత్రమితిధారయేత్ 1 సూచనా
 త్సుత్రమిత్యాహు స్సుత్రంనామ పరంపదం తత్సుత్రమితితం యే
 నసన్నిప్రావేదపారగః" 1 అనఁగా (శిఖ) యనగా శరీరమునకు పైనుం
 దు కేశములను త్యజించుటకాదు. శరీరతత్వమునకు సంత్యజమై మా
 యామయమైన మనస్సును త్యజించుటయే. (శిఖావవనం) అనగా మ
 నస్సును బ్రహ్మమందు లయముజేయుట. (సుత్ర) మనగా సర్వభూ
 తాంతర్యామియైన బ్రహ్మమందు సమస్తమును గుచ్చించి యుండుట
 చే సూత్రమను నామముగలిగెను. ఏలాగనిన; ఒకదారము దశక
 ములగు పూసలు గుచ్చబడియున్నట్లు! శ్లో! "ఏనసర్వమిదం ప్రోతం
 సూత్రే మణిగగాఞ్చ" అనిశీతలగో జెప్పియున్నది గాన నిట్టి పర బ్ర
 హ్మమను సూత్రమును మనస్సున యెవరుధరించుచుండురో వాశేనే
 దాధ్యయనమున కధికారులు! శ్లో! "సన్నిప్రావేదపారగః" అనుటకర్త
 మాయెను. తక్కిన సూత్రధారుల కధికారములేదు. కలదంటివీది ;
 తంతువాయునకును అధికారము గలుగవలయు. అట్లులేదు గనుక నా
 లాగినరాదు. ఇదియునుగాక; బ్రాహ్మణత్వము మూఁడువిధంబులై
 యుండు. ఎట్లనిన ; స్వబ్రాహ్మణలనియు, కర్మబ్రాహ్మణులనియు,

వేషబ్రాహ్మణులనియు, మూఢవిధములు. వేషబ్రాహ్మణు లనగా నట్టివారని; రాత్రియందు నాట్యకాలులున బ్రాహ్మణవేషము ధరించి బ్రాహ్మణ చిహ్నములే కనుపఱచి, ప్రాతఃకాలము చెప్పటి వలె శూద్రుఁడైయుండు వేషధారింబోలువారు. కర్మబ్రాహ్మణులనగా; స్వచ్ఛులైన జగత్తునందు కర్మములశేషులైన బ్రాహ్మణ నిహ్మములు కనుపఱచి జ్ఞానంబైన సహజావస్థయందు బ్రాహ్మణ్యంబులేక జన్మానులైత్తుకొను, తాముజెడి ఇతసులకును మూఢభావము లేదు; మీరు భగవద్విష్ణుచేసిన పాపమునుభయించెదరని భయపరుచుచు. తమనునమ్మి మోక్షార్థము చే పూజించువారి మోక్షప్రయత్నమును విఘ్నములేయుచు, దేహవర్ణాభిమానులైయుండువారు, ఇందు శుద్ధావరణము. నిరాలంబోడనివత్తు! "మూఢయితః, దేహవర్ణాశ్రమకర్మత్వ, భోక్తృత్వ, మనుత్వాభిమానాహంకార భావనయారోఘోమూఢాః" అనిచెప్పియున్నది. ఇంక స్వబ్రాహ్మణులనగా; బ్రాహ్మణులనగా నర్థమేమన్నను; బ్రహ్మమును మననము లేయువారనియు, బ్రాహ్మణ్యమివ్వున జెప్పియున్నట్లు బ్రహ్మమును మాత్రముగా ధరియించినవారనియు! "శ్లో! జన్మనాజాయతే శూద్రః కర్మణాజాయతేద్విజః । వేదాభ్యాసేన విప్రాణాం బ్రహ్మజానాతి బ్రాహ్మణః" అని బ్రహ్మంబెఱిగినవారే బ్రాహ్మణులనియు. పజ్జనూచికోపనిషత్తు! "శమదమా ద్యనేకస్థణ విశిష్టస్థా, నిష్కలంకం, నిరంజనం, నిర్వికారం, అద్వైతం, ఏకం, అకాలవత్సర్వత్రభా సమానం, ఐద్రబ్రహ్మయోజనాతి సవీవబ్రాహ్మణః" అనియుట్టివాఁ బ్రాహ్మణులని చెప్పుచున్నది. గనుక బ్రాహ్మణ్యంబునకు తపస్వీధానంబు. ఇందుకు నిదర్శనము. శ్లో! ఊర్వసీగర్భసంభూతో వసిష్ఠస్సమహామునిః! తపసాబ్రాహ్మణోఽతః ప్రస్థాజాతిరకారణం! శుకస్యగర్భసంభూత శ్శృగయోగి మహామునిః! తపసాబ్రాహ్మణోఽతః ప్రస్థాజాతిరకారణం! శశశీగర్భసంభూతో గౌతమస్సమహామునిః! తపసాబ్రాహ్మణోఽతః ప్రస్థాజాతిరకారణం! రజశీగర్భసంభూతో వారద స్సమహామునిః! తపసాబ్రాహ్మణోఽతః ప్రస్థాజాతిరకారణం! శుకీగర్భసంభూత శ్వేదకస్సమహామునిః! తపసా బ్రాహ్మణోఽతః ప్రస్థాజాతిరకారణం! కైవర్తి గర్భసంభూతో

వేదవ్యాసోమహామునిః । తపసాబ్రాహ్మణోబాతి సప్తాక్షాతిరకారణం
 అని బాటిప్రధానముకాదు ; లేకనే బ్రాహ్మణ్యముని చెప్పి
 యున్నది. ఇందువలన సూతునకు, బ్రాహ్మణీయుచ్చి శాసకాదిమ
 హాటులు సర్వధర్మముల శ్రవణముచేరిరి . బ్రాహ్మణులనే వామ
 ముందువలన గలిగెనని విష్ణు నుపాసించువారికి వైష్ణవ్యునియు, శి
 వునుపాసించువారికి శైవునియు, శక్తినుపాసించువారికి శాక్తీయుని
 యు, గణపతినుపాసించు వారికి గానాపత్యునియును ఎటువలెనా
 మముగ్లెకో అటువలెనే పరబ్రహ్మయు నుపాసించువారికి బ్రాహ్మ
 ణులనివామముగ్లెను. ఇట్టిసద్బ్రాహ్మణులకే కానాపాత్యులనే వా
 మము. ఎందువలననిన; గురుశిష్యులసంగా భ్రమరకీటక వ్యాధుము
 గనుక శిష్యులను లేమహాపము చేసుకొనుటకు సామర్థ్యము గ
 లిగియుండును ఇతరులు దేహభిమానులవుటచే తమవద్ద జీవించిరిని
 చెరది, కామును చెడుదురు . ఎటువలెననిన, ఈత వచ్చిన
 వారి సహాయముచే నదిదాటినట్లుగా కారణాచార్యుల జీవన వారు
 భవవాటిని దాటుదురు. ఈతరానినాని నమ్మి తామును వాడును
 మునిగినటువలె లోకగురువుల నమ్మినవారు భవనాపధిని మునుగుదు
 గు. అత్తయైన తనకుపచ్చిదానందమే స్వాభావికము, బ్రాహ్మణకూ
 ద్రాది వర్ణము లాగంతుకములని యెఱుంగునది. ఈవిచారమునకు ఫ
 లంబేమనిన; సర్వజనులకు మంత్రోఽధికారము గలదనియు సర్వజనుల
 కు భగవగుపాసనచే మోక్షము గలుగునని నిస్స రేహముగా తెలి
 సి భగవన్నిష్ఠకై క్రయత్నముజేసి తత్పరివేషియై మోక్షముపొందుట.
 మే, అనినవిని, శిష్యుండు హే దీనదయానిధే? తత్పరివేషమనగా నె
 ట్టిది; అనిన శ్రీగురుుడిట్లనియె!

వర్ణాశ్రమవ్రతరణం సమాప్తం.

—+—
 తత్వవ్రతరణం.

శ్లో! మంచైతాని దశేంద్రియాణి విషయాః ప్రాణాష్టదహ్య శ్రి
 యాః । రాగాష్టాకరణాని మట్టవిషయాః సప్తహ్యమిధాతవః । వా

తైవల్యామౌల మోక్ష గ్రంథము - తత్వ ప్రకరణము. 18

దీమండల మీషణాత్రయ గుణావహాశ్చ తాపత్రయం । కోశాః పంచ
తనుశ్చ షణ్ణవతీకా తత్వావిజేవాత్మినః॥ ఇతే-౧౬-తత్వములు॥

— శ్లో తత్వముల వివరం. శ్లో —

౧-పంచభూతములు	2-ధాతువులు
౧-జ్ఞానేంద్రియములు	౦-నాస్తి
౧-కర్మేంద్రియములు	3-మండలములు
౧౦-విషయములు	3-కుషణములు
౧౦-ప్రాణాదివాాయువులు	3-గుణములు
౬-చక్రములు	3-లవస్థలు
౮-రాగములు	3-తాపత్రయములు
౪-అపకృత్యరణములు	౧-కోశములు
౬-మహాపులు	వెళితత్వములు-౧౬

ఈతత్వములతో కూడిన ఈశ్వరమే నేననువాడు, జీవుడు.

— శ్లో సుబ్రహ్మణ్యదీపికా లక్షణం మనుష్యప్రమాణం. శ్లో —

౧-అంగుళములప్రమాణం	౮-పలములగుండెలును
2-జావలపొడవు	౪౦-పలములగుండెలమును
౪-జావలవలం	3౬౦-పలములమాంసమును
33-కోళ్లుతోమద్యారములు	సోలెడు పెత్తమును
3౦-మూల పేగులు	అరసోలెడు శీమ్యమును
౧౨-పాలులును	సోలెడుశుక్లమును
2౦-ఎముకలును	

ఇన్నిటితో కూడుకొని యుండునది యీ స్థూలశరీరము.

— శ్లో పంచభూత వివరము. శ్లో —

పంచభూతములు — పృథివి, ఆకాశ, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము.
స్థలములు. — పీకలు, తొడలు, కుడి, కంఠము, ముఖము.
వర్ణములు — పీతవర్ణము, శ్వేతవర్ణము, రక్తవర్ణము, నిలవర్ణము.
ఇంద్రదీపవర్ణము.
అధిదేవతలు. — బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్రుడు, ఈశ్వరుడు, సదాశివుడు.

గూఢములు. { శబ్దము, శబ్దము, శబ్దము, శబ్దము, శబ్దము.
స్పర్శము, స్పర్శము, స్పర్శము, స్పర్శము, శబ్దము.
రూపము, రూపము, రూపము, స్పర్శము, శబ్దము.
రసము, రసము, రూపము, స్పర్శము, శబ్దము.
గంధము, రసము, రూపము, స్పర్శము, శబ్దము.

ధర్మములు.—కఠినము, ద్రవము, ఉష్ణము, తిరుగుట, బయలు.

కర్మములు.—ధారణము, పిండికరణము, పచనము, చలనము, తైలపిష్టి.

శక్తులు.—క్రియాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, ఇచ్ఛాశక్తి, ఆదిశక్తి, పరాశక్తి.

మాత్మికలు.—ల-కారం, వ-కారం, ర-కారం, య-కారం, హ-కారం.

—శక్తి కర్మోద్దియముల వివరము. —

ఇంద్రియములు.—శ్రోత్రము, త్వక్కు, చక్షువు, జిహ్వ, గ్రూణము, అధ్యాత్మము.

విషయములు.—శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము, ఆదిభూతము.

అధిదేవతలు.—దిక్కులు, వాయువు, సూర్యుడు, వరుణుడు, అశ్వినులు, ఆదిదైవము.

—శక్తి కర్మోద్దియముల వివరము. —

ఇంద్రియములు.—వాక్కు, పాణి, పాదములు, ఉపస్థ, పాయువు, అధ్యాత్మము.

విషయములు.—పచనము, దానము, గమనము, అనంకము, వివిధము, ఆదిభూతం.

అధిదేవతలు.—అగ్ని, ఇంద్రుడు, ఉపేంద్రుడు, ప్రణావతి, మృత్యువు, ఆదిదైవము.

—శక్తి అంతఃకరణ చతుష్టయ వివరము. —

అంతఃకరణము.—మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, అధ్యాత్మము.

విషయములు.—తలంచుట, విచ్చయుంచుట, చింతించుట, నేనని అభిమానించుట, ఆదిభూతము.

అధిదేవతలు.—చంద్రుడు, బ్రహ్మ, శ్రీశ్రీశ్రీ, దుద్రుడు, ఆదిదైవము.

స్థానములు.—వ్యాధయము, వాణి, శంతము, వాక్కు, ఆదిదైవము.

శ్రీవల్క్యయ్య త మోక్షగ్రంథము - తత్వ ప్రకరణము. 21

వర్ణములు. — నీలవర్ణము, కృష్ణవర్ణము, శ్వేతవర్ణం, శక్తవర్ణము, అదిదైవము.

— శ్రీ పంచభూత సంబంధ స్థూలదేహ వివరము. —

తమోగుణములో తమోగుణ స్థూలభూత పంచీకరణము.

తృప్తివి. — యెముకలు, మాంసము, చర్మము, నరములు, వోమములు, ఈ గి తృప్తివిసంబంధములు.

ఉదకము. — నోల్లు, మూత్రము, చమట రక్తము, శుక్లము, ఈ గి జలసంబంధములు.

అగ్ని. — అకలి, దాహము, నిద్ర, ఆలశ్యము, శ్రీసంగమము, ఈ గి అగ్ని సంబంధములు.

వాాయువు. — పరుగుట, తిరుగుట, ముడుచుట, చాపుట, చాటుట, ఈ గి వాయుసంబంధములు.

అకాశం. — రాగము, ద్వేషము, భయము, లజ్జ, మోహము, ఈ గి అకాశసంబంధములు.

— శ్రీ ప్రాణాదివాాయువుల వివరం. —

ప్రాణపంచకము.	స్థానములు.
ప్రాణవాాయువు	హృదయస్థానము
ఆపానవాాయువు	గుడస్థానము
వ్యానవాాయువు	శరీరమంతటను
ఉదానవాాయువు	కంఠస్థానము
సమానవాాయువు	నాభిస్థానము

ఉపవాాయువులు.	మహావాాయువులు.
నాగవాాయువు	మృతాండు
కూర్మవాాయువు	ముఖ్యండు
కృకరవాాయువు	అంతర్యామి
దేవదత్తవాాయువు	బ్రహ్మచరీండు
పవనజయవాాయువు	మహాభూతండు

CH000004975TEL

— శ్లో దశవిధవాడి వివరము. శ్లో —

వాక్యము.	అధిదేవతలు.	వాక్యము.	అధిదేవతలు.
ఇశ	హరి	జిహ్వా	వరుణుడు
హింగళ	బ్రహ్మ	అగ్ని	ద్విగేశ
గాంధారి	కురుడు	అలంబ	ఈశాన్యుడు
సుషుమ్న	ఇంద్రుడు	కృకంఠ	భూమి
హస్తీ	వరుణుడు	శంఖుని	చంద్రుడు

— శ్లో అరిష్టద్వర్గముల వివరము. శ్లో —

అరిష్టద్వర్గ విషయములు.

కామము. — కామమునే చిత్తవృత్తి సకలపదార్థములందు యుచ్చగ
లిగి యుండుట.

క్రోధము. — క్రోధమునే చిత్తవృత్తి తాను సంపాదించిన పదార్థమున
కు విరోధము తలంచే వారిని ద వచ్చేకోపము.

లోభము. — లోభమునే చిత్తవృత్తి తాను సంపాదించిన ధన మన్యుల
కు పెట్టకూడదనుట.

మోహము. — మోహమునే చిత్తవృత్తి తాను సంపాదించిన ధనముం
దు విశేషకాంక్ష గల్గియుండుట.

మదము. — మదమునే చిత్తవృత్తి విశ్వర్యమువలన పెద్దలను లక్ష్మి పె
ట్టక గర్వించియుండుట.

మాత్సర్యము. — మాత్సర్యమునే చిత్తవృత్తి మొకరిమేలుచూచి స
హించకయుండుట.

మండలక్రయములు. — సూర్యమండలము, చంద్రమండలము, అగ్ని
మండలము.

విభిన్నములు. — రక్తపీతవర్ణము, వైశ్ణవవర్ణము, కృష్ణశ్యామల
వర్ణము.

దోషక్రయము. — వాతము, పిత్తము, శ్లేష్మము.

విటి అధిదేవతలు. — బ్రహ్మ, విష్ణువు, కురుడు.

శ్రీఽల్యామృత మోక్షగ్రంథము . తత్వప్రకరణము. 2

యామగ్రయ వివరము. — భాగేషణ = భాగ్యపేక్ష, భవేషణ =
అర్థాపేక్ష, పుత్రేషణ = పుత్రాపేక్ష.

— వజ్రకముల వివరము. —

వజ్రకములు	అధిదేవతలు	దళాలు	దీపములు	వర్ణములు	సానములు	శక్తులు	హంస
అభయము	వివాయు	౪	ప-శ-మ-స- పిం	పసుపు వర్ణము	గుండము	శాశిపి శక్తి	౬౦౦
స్వాధిపానము	బ్రహ్మ	౬	బ-మొదలుగ ల-స	వర్ణము వర్ణము	ఉపసము	శాశిపి శక్తి	౬౦౦౦
మంజులీకము	విష్ణువు	౧౦	ఉ-ధ-మ	వర్ణము వర్ణము	వాళి	శాశిపి శక్తి	౬౦౦౦
అనాహారము	కుండము	౧౨	క-శ-శి	వర్ణము మేఘము	వర్ణము	శాశిపి శక్తి	౬౦౦౦
విశుద్ధము	మహేశ్వరుడు	౧౬	స్వరములు	వర్ణము వర్ణము	కంఠము	శాశిపి శక్తి	౧౦౦౦
అగ్నేయము	నరసింహుడు	౨	హ-మ-గ యం	వర్ణము వర్ణము	ప్రభావధ్య	శాశిపి శక్తి	౧౦౦౦
సహస్రారము	శ్రీసురుడు	౧౦౦౧	పిం-కాగము లు-పిం	మూలేశ్వరుడు వర్ణము	బ్రహ్మ ప్రభు	శాశిపి శక్తి	౧౦౦౦౦

పరశి. — ౨౧౬౦౦.

—|| శ్రీ దేవత్రయ వివరము. ||—

దేవత్రయము	అవస్థాత్రయము	అత్మత్రయము	సాక్షాత్త్రయము	అభిమానత్రయము	గుణాత్మకత్రయము	వర్ణత్రయము	తత్త్వత్రయము	దైవత్రయము	మాతృత్రయము
సూక్ష్మము	జ్ఞానము	జీవాత్మము	జీవత్మము	విశ్వము	రాజసము	రక్షవర్ణము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము
సూక్ష్మము	జ్ఞానము	జీవాత్మము	జీవత్మము	విశ్వము	రాజసము	రక్షవర్ణము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము
సూక్ష్మము	జ్ఞానము	జీవాత్మము	జీవత్మము	విశ్వము	రాజసము	రక్షవర్ణము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము
సూక్ష్మము	జ్ఞానము	జీవాత్మము	జీవత్మము	విశ్వము	రాజసము	రక్షవర్ణము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము	సాక్షాత్త్రయము

—|| శ్రీ దేవత్రయము వివరము. ||—

అనుమానము. — ఎటువంటి పుటల దేవునియనుకూలముగా వ్రాసినది.

కవల్యమృత సూక్ష్మగ్రాహము - తత్వ ప్రకరణము. 25

మాచూమలము. — పరభవ పరశ్రీలయం దాసక్తిగలిగియుండు నదియు, కపటముతో నుండునది.

కార్మికమలము. — మునుపటి రెండుగుణములు - కలిగి - పుణ్యపాపములు చేసినది.

— ౩౪ — పంచకోశముల వివరము. —

అన్నమయకోశము. — పృథివిలో నుత్పత్తి రహితులము జాగ్రదవస్థ - సూలదేహము.

ప్రాణమయకోశము. — జలములో నుత్పత్తి - సత్త్వగుణము - స్వప్నావస్థ - సూక్ష్మదేహము - ప్రాణాదివాయువులు ౧౧ కర్మేంద్రియములు ౧౧.

మనోమయ కోశము. — అగ్నిలో నుత్పత్తి - సత్త్వగుణము - స్వప్నావస్థ సూక్ష్మదేహము - మనస్సును - జ్ఞానేంద్రియములు ౧౧.

విజ్ఞానమయకోశము. — వాయువులో నుత్పత్తి - సత్త్వగుణము - స్వప్నావస్థ సూక్ష్మదేహము బుద్ధియు - జ్ఞానేంద్రియములు ౧౧.

అనందమయకోశము. — ఆకాశములో నుత్పత్తి - తమోగుణము - సుషుప్తివస్థ - కారణదేహము - అవిద్య ౧.

చతుర్విధయోనుల వివరము.

జరాయుజములనగా - మూనిలో బుట్టిన - మనుష్యపశ్చాదులు.

స్వేదజములనగా - చమటనబుట్టిన - చీరపేను మొదలైనవి.

అంధజములనగా - గుడ్డలో బుట్టిన - పక్షి - భుజంగమత్స్యములు.

ఉద్భిజములనగా - వృక్ష - లతాదికములు.

షడూర్ముల వివరము.

అకలి - దక్షి..... ఇవి ప్రాణధర్మములు.

శోకము, మోహము..... ఇవి మనోధర్మములు.

జన్మము, మరణము..... ఇవి దేహధర్మములు.

షడ్భావముల వివరము.

అపి - గర్భమందుండుట..... బాయతె - పుట్టుట.

వర్ధతె - పెరుగుట..... పరిణమతె - వృద్ధిబొందుట.

అపక్షియ్యతె - కృశించుట..... వినశ్యతి - వశించుట.

సప్తధాతువులు.

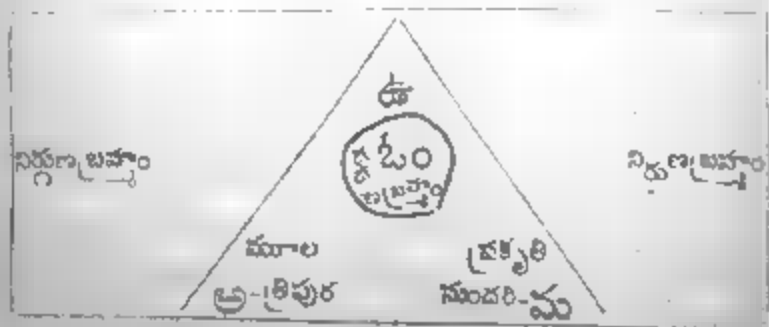
రసము, రుధిరము, మాంశము. మేధస్సు - అస్తి - మజ్జ - శుక్లము.

ఈతత్వములతోఁ గూడినదీశరీరము. ఇదేఅవార్త్య అపజ్జడదు. ఖస్యరూపమయి యీదేహమే తానను అజ్ఞానమే జీవాత్మ - యిట్టి దేహము కన్న ను విలక్షణమైనది తే తాని యెఱుఁగుట జనన్ముక్తి, అనిన శిష్యుడు, స్వామి! నిర్వికార బ్రహ్మమని దీశవేద్యుఁడగుంజెల్లు కల్గెనో; చెరిపి కృతార్థుని తెయునునిన, శ్రీగురుండిట్లనియె.

రత్నప్రకరణం సమాప్తం.

ఉత్పత్తి ప్రకరణము.

శుద్ధబ్రహ్మమందు (అగ్నియందూష్ణమువలె) అభిన్నముగా అనిగియుండెడి శక్తియొకటికలదు. ఆశక్తిపురుష సన్నిధానమందు స్త్రీలకు సుఖము జనించు లాగునఁ బ్రహ్మ సన్నిధానమున లక్షణకౌన్యమైన యాశక్తియందు వంధ్యాపుత్ర న్యాయముగా రజ్జవందు సర్పభ్రాంతి నోచినట్లు యూర్జప్రకృతియని యొకశక్తి పుట్టినది. అమూలప్రకృతి వికృతమైన సర్వరజస్తమములతోఁ గూడియుండును అమూలప్రకృతియొక్క సర్వగుణమునకు మాయయనియు, గజోగుణమున కవిద్యయనియు, తమోగుణమునకు విక్షేప, అవరణశక్తియనియు పేరు యీతిగుణకల్పన యెటువలెననిన.

వైవర్త్యామృత మాయగ్రంథము - తిత్తుర్తి ప్రకరణము.

౧.—మూలప్రకృతి సత్వగుణ కల్పన.

ఇదియే మాయాయనియు సర్వజ్ఞ ఉపాధియనియు ఈశ్వరుని కారణ శరీరమనియు జెప్పబడును. ఈమాయాయందు నిర్మల జలప్రతిబింబమువలె బ్రహ్మము చింబించినందుకు సర్వజ్ఞుడైన ఈశ్వరుడు నివామనూయెను. ఈసత్వగుణమాయకు సత్వరజస్తమో గుణములని మూడుగుణములు కలవు. ఈమాయయొక్క సత్వగుణముందు ప్రతిబింబమైన ఈశ్వరుడు జగత్తును రక్షించుటచేత విష్ణువనిపేరు. ఈమాయయొక్క రాజసమందు ప్రతిబింబమైన ఈశ్వరుడు జగత్తును సృష్టించుటచేత బ్రహ్మయనిపేరు. ఈమాయయొక్క తామసమందు ప్రతిబింబమైన ఈశ్వరుడు జగత్తును లయముచేయుటచేత దురుదనిపేరు గల్గెను. యిదే మూల ప్రకృతియొక్క సత్వగుణకల్పన.

౨.—మూలప్రకృతి రాజసగుణ కల్పన.

ఇదియే అవిద్యయనియు కించిజ్ఞ ఉపాధియనియు జీవుని కారణ శరీరమనియు, అనేక భిన్నమైయుండును. ఈఅవిద్యయందు చులిన జల ప్రతిబింబమువలె బ్రహ్మము చింబించినందుకు కించజ్ఞుడనియు చిదా భాసక జీవుడనియు వామనూయెను. ఈరజోగుణా విద్యకు సత్వ రజస్తమోగుణములని మూడుగుణములుగలవు. ఈఅవిద్యయొక్క సత్వగుణముందు ప్రతిబింబమైన జీవులు తత్వజ్ఞున నిష్ఠులవుదురు. ఈ అవిద్యయొక్క రాజసమందు ప్రతిబింబమైన జీవులు కామక్రోధులై కర్మ నిష్ఠులౌదురు. ఈఅవిద్యయొక్క తామసమందు ప్రతిబింబమైన జీవులు అలస్య నిద్ర బద్ధులైన పశుప్రాయులౌదురు. ఇదేమూల ప్రకృతియొక్క రాజసగుణకల్పన.

౩.—మూలప్రకృతి తమోగుణకల్పన.

ఇదియే అవరణ, విక్షేపకర్తులను భేదముగా రెండుగల్గెను అందు అవరణశక్తి తత్వజ్ఞుని, ఈశ్వరునివా తక్కిన జీవులయొక్క తెలివిన చురిపించి దేహాత్రియములనున్న నేవని అభిమానించుచు నుండును. ఇదియే అపాంశార గ్రంథియనియు సంసారబంధమనియు జెప్పబడును ఇంకవిక్షేప శక్తియందు శబ్ద తస్మాత్తమగు వాకాశము పుట్టెను. అకాశమందు స్పర్శతస్మాత్తమైన వాయుపుష్పము వాయుపుష్పమందు

పఠన్మాత్రమైన అగ్ని పుట్టెను. అగ్నియందు ర సఠన్మాత్రమైన జలము పుట్టెను. జలమందు గంధఠన్మాత్రమైన వృథవిపుట్టెను. ఇవియే సూక్ష్మభూతములు ఇవి త్రిగుణములతోఁ గూడియుండును. ఈసూక్ష్మభూతములనే తన్మాత్రలనియు అపచీకృత భూతములనియు చెప్పుదురు. ఇదే మూల ప్రకృతియొక్క తమోగుణ కల్పన. ఈసూక్ష్మభూతముల వల్లనే సూక్ష్మ దేహమాయెను.

సూక్ష్మదేహవివరము.

కూడభూతగుణవిభాగము- అకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, వృథవి, తత్త్వములు.

సత్త్వగుణం. { అర్థాంశముకూడి—అంతఃకరణము, మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, గి.
అర్థాంశం వేరు—వేరు శ్రోత్రము, త్వక్కు, చక్షువు, జిహ్వ, ఆహారము, గి.

రాజసగుణం. { అర్థాంశముకూడి—సమాన, వ్యాన, ఉదాన, ప్రాణ, అపాన, గి.
అర్థాంశం వేరు వేరు—వాక్కు, పాణి, పాద, ఉపస్థ, గుదము, గి.

దీనినే సూక్ష్మశరీరమనియు లింగశరీరమనియు చెప్పుదురు.—
అంతః కరణముజీవస్థానముగాన నదివిడిచి మిగిలిన - ౧౯ - తత్త్వము లని కొందరందురు.

మనస్సు చిత్తముతోగూడి యొకటి. బుద్ధి - అహంకారము తో గూడియొకటి. వెరసి - ౧౭ - తత్త్వములని కొంద రందురు.

మిగిలినపంచభూత తమోగుణంబై స్థూలభూతము లయ్యెను. యీస్థూలభూతము వల్లనే స్థూలదేహము కల్గెను.

సూలదేహ వివరము.

తమోగుణసూలభూత పంచీకరణము.

పంచీకరణ భూతములు	అకాశము	వాాయుకేమము	అగ్నికేమము	జలంశము	పృథివ్యంశము	తీర్థములు
అకాశము	అకాశాకాశం	మనము	బుద్ధి	చిత్తము	అపాంశారము	గి
వాాయువు	శంశ్చర్యము	హృదయము	జిహ్వ	ప్రాణ	అపాన	గి
అగ్ని	శ్రోత్రము	త్యక్తు	అగ్నిదేహం	జిహ్వ	హృదయము	గి
జలము	కర్ణము	పృథ్వీ	గూఢము	జలార్థంశం	గంధము	గి
పృథివి	వాక్కు	పాదము	పాదము	అపకృ	పృథివ్యార్థం	గి

తరగి 29

పంచీకరణము.

ఇటువలె జీవునకు సూల, సూక్ష్మ, కారణములని మూడుదేహములు కలిగెను. ఈ దేహాభిమానముచే జీవుడు జన్మాదు లెత్తుచు జన్మము తిరుగా రల్లిగర్భంబున పుట్టుచుండును అనినవిని శిష్యుడు గురురాయా? జీవుడు రల్లిగర్భంబున నెట్లు ప్రవేశించునో తెలిపిరక్షింపుమన, శ్రీగురుండీట్రయో, జీవుడు దేహాభిమానముచే కర్మంబులంజేయుచు కర్మానుభవమయిన స్వర్గవరకము లనుభవించి పునర్జన్మమునకై సూర్యకరణముల ద్వారా మేఘంబునం జేరి వర్ష బిందువులచే న స్యములలో బ్రవేశించి అందొక్క ధాన్యబీజంబునంచేరి కర్మానుసారముగా పశు, పక్షి, మృగ, వరప్రభృతులకు లభ్యమై యదియన్నంతై యాయన్నంబు పురుషుని గర్భంబునం బ్రవేశించి రేతస్సునం జేరియారేతస్సుచే శ్రీగర్భంబునంజొచ్చి యందు శోణితంబునంగలసి యైవ దీనంబున నీటిబుగ్గవలెయై దశమంబున పిండాకారమయి పక్షంబున యుండమయి పంచవింశతి దినంబున నంకురిమయి మూసమునకు శీరంబుండు. యెందుమూసములకు పాణిపాదంబును, మూడు మూఢంబులకు

ఉదరాంగంబులును, నాలగుమాసములకు అంకుశ కట్టిపడేశంబులు
ను, విదవమాసంబున రోమంబులును, ఇరుమాసంబులకు నేత్ర, కర్ణ
అగ్ని, బంధంబులును, ఏడుమాసంబులకు ప్రాణంబును, ఎనిమిదిమాసంబు
లకు సర్వశుశ్రూషులతో జ్ఞానంబును, నవమమాసంబున జననంబొందు
అనిన, ఓస్వామి! ఈపుట్టినతిత్వంబులు యెటువలె లయమాననిన; శి
ష్యా! దేవయందు పుట్టినవో దానియందే లయించును, యెటువలె న
నిన! సర్వమునకు వాహరమైన పృథివిలయించడముతో న సర్వప్రపంచమును
లయమాను. విశేషజలమందు మంటిపెళ్లలుకఱగి ల
యించినటువలె పృథివి జలనందు లయమాను. అగ్నిచే తత్తమ
యిన యిహప మార్దయందు జలచిందువు లయించిన ట్లగ్నియం
దు జలము లయమాను, విశేషవాయువుచే దీపము ఆచ్ఛబడినట్లు
వాయువందగ్ని లయించును. ధూమము మేఘంబున లయించి వట్లాకాశ
మందువాయువులాయించును. సుషుప్తీయందు సర్వప్రపంచములయిం
చునట్లు ప్రకృతియందాకాశములయించును. యదార్థమయిన రజఃక్షా
నముచే సర్వభ్రమిలయించి త్రాడుగాఁదోచినటువలె భ్రమములయిం
యిన ప్రకృతియదార్థమయిన బ్రహ్మసాత్త్వోత్కరణందులయించి బ్ర
హ్మమే మిగిలియుండును. ఇందుకుద్బంధము, ఇచ్ఛాప్రయత్నము
లేనిసూర్యుని కిరణములచే మేఘముగల్గి యమేఘమువలన పక్షాత్పత్తి
యై అవ్వర్జజలమందు ప్రతిసూర్యుఁడుగల్గినట్లు బ్రహ్మమందుచేత్యై
రాద్విప్రపంచంబుగల్గె తరుగా తనయందుగల్గిన జలమును ఈ ఊష్ణకిరణ
ములచే గ్రహించి నపుడు తత్ప్రతిబింబమయిన సూర్యుడు తనకు కారణ
మయిన సూర్యునియందు గలసి జలమును, ప్రతిబింబసూర్యుఁడును
లేకముఖ్యసూర్యుఁడే మిగిలియున్నట్లు బ్రహ్మమందు గల్గినమాయ బ్ర
హ్మక్షానమనుకిరణములచే లయించినపుడు తత్ప్రతిబింబమయిన జీవే
శ్వరులు తమకు కారణమయిన బ్రహ్మమందే విశ్వమై ఒక్కబ్రహ్మమే
మిగిలియుండును ఇందుకు ప్రమాణము. శ్రు! “ఏక మేవాద్వితీయ్యం
బ్రహ్మ” ఇదేమహాశ్రవణము ఇది కారణ గురువులచే నెఱుఁగవల
యు ఇదియెరింగిన వారు జీవన్ముక్తులు కనుక వాక్యానాత్మ విచారము
చే బ్రహ్మ జ్ఞానంబు గల్గును, అనితనిని, స్వామి! అర్హాసాత్మవిచార

మ దెలిపినచింపుమని వినయభయభక్తులచే వేడుకొనగా శిష్యుని
యందు శ్రీగురుడు కరుణచే నిట్లనియె.

ఉత్పత్తిప్రకరణంసమాప్తం.

అత్తానాథ ప్రకరణం.

(అత్తాదృశః) స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరభౌతికవ్యతిరిక్తః, పంచ
కోశాతీతః, అవస్థాత్రయసాక్షి చతుర్వింశతి తత్త్వాభారః, మాయ
యాప్రతీయమానాభ్యాం జీవేశ్వరాభ్యాంభిన్నః, సచ్చిదానందరూ
పవ్యక్తయస్త్వితిసత్యా అని చెప్పియున్నది గనుక దేహాత్రయమన
గా స్థూలమనియు సూక్ష్మమనియు కారణమనియు మూడువిధములు.
స్థూలదేహమనగా మాంస, రక్త, చర్మ, శిల్య, నాడి, మజ్జయుం
గూడికరచరణాద్యవయవాకారమయి శుక్లకోటిత దృష్టికిగోచరమయి
యుండునది. ఇకసూక్ష్మశరీరమనగా జ్ఞానేంద్రియపంచక, కర్మేంద్రియ
పంచక, ప్రాణాది వాయుపంచక. అంతఃకరణ చతుష్టయములంగూడిన
ది. కారణ దేహమనగా ఈరెంటికి కారణమయిన యజ్ఞానాంధ కారా
విద్యయే ఈమూడుదేహములు బడములాటచే నాల్గగాదు. ఈమూ
డింటిని యెఱుంగుచుండు జ్ఞానమేఅత పంచ కోశములనగా, అన్న
మయ, ప్రాణమయ, మనోమయ; విజ్ఞానమయ, అనందమయ కోశ
ములు. అందన్న మయకోశమనగా నన్నముచేవృద్ధిబొందుచుండు స్థూ
లశరీరము, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయకోశములు మూడును
సూక్ష్మశరీరమనబడును. అనందమయ కోశమనగా కారణశరీరము.
దేహాత్రయవ్యతిరిక్తుడు లేక పంచకోశవ్యతిరిక్తుడన్నను నొక్కటి
యే. కోశములనగా ఏదెను గవిచనగప్పియున్నట్లా తమ గవ్వకొని
మఱపించి యుండునవి. అవస్థాత్రయమనగా, జాగ్రత్స్విప్న సుషుప్త
లు. జాగ్రదవస్థయనగా, స్థూలదేహముచే నీజగత్తునందు సకల క్రియ
లుజేయునది. స్వప్నావస్థయనగా; సూక్ష్మదేహముతోఁ గూడి జాగ్ర
తయందుకన్నది, విన్నది. కోరినది, సంకల్పమాత్రమున ప్రత్యక్షము
గా విద్రయందనుభవించినట్లుండునది. సుషుప్తవస్థయనగానీద్రుపంచం
దేమియుదోచక శూన్యమయి అనందముగానిదిండుట. ఈమూడవస్థ

లును నూయామయమయన యావరణ విక్షేపకక్షులవల్లగలిగెను. ఎ
ట్లనిన, విక్షేపక క్షిపలన పంచభూతములను. వాటిమేళనంబుననూల
సూక్ష్మదేహములై వీటియవస్థే బాగ్రత్సర్వత్వము లయ్యెను.
ఈరెంటిని యావరణము కొనిమఱిసిందియుండు నావరణక క్రియే కార
ణదేహమైన సుఖ ప్రత్యవస్థయనబడును గనుక నీదేహముల నూయా
మయమనఁదగినను. వీటికిసాక్షి యెట్లనిన, మూడుదేహములు నొకటి
నొకటియెఱుంగవుగావున వీటి నెఱుంగుచుండెనునాత్మే సాక్షియనబ
డును. “చతుర్వింశతి తత్త్వాధారః” అనఁగాపంచభూతములవల్ల చతు
ర్వింశతి తత్త్వములుగల్గె. ఆభూతములు ఆత్మవల్లగలిగె. ఎట్లనినశ్రుతి
“ఆత్మనాసంభూతి మాకాశః” అనిచెప్పియున్నది గనుక చతుర్వింశతి
తత్త్వములకునాత్మే యాధార మనఁబడెను. దేహములనను. కోశ
ములన్నను, చతుర్వింశతి తత్త్వములన్ననొకటే. ఇదియె అనాత్మ. ఇ
దియై ప్రకృతి, అవృత, జడ. దుఃఖస్వయాపమైనది, ఆత్మసచ్చిదానంద
మనఁబడును. ఎట్లనిన; స్థూలదేహమన శీతములందుండి బాగ్రత్సర్వ
పంచమును యెఱింగినయూత్మే స్వప్నా వస్థయైన సూక్ష్మదేహము
కోణూడి కంఠమునందుండి స్వప్నావస్థనెఱుంగునపుడు స్థూలదేహ
మును, తదవస్థయు, స్వప్నమందు లేకపోయెనుగనుక స్థూలదేహము
అవృతమనఁబడెను. సూక్ష్మదేహమందుండి స్వప్నావస్థనెఱుంగు నా
త్మే సుఖ ప్రత్యవస్థయైన కారణదేహమునొక గూడి హృదయమందు
నిలచి సుఖ ప్రత్యవస్థయైన శూన్యమును యెఱుంగునపుడు సూక్ష్మదే
హమును, తదవస్థయు, సుఖ ప్రత్యవస్థయందు లేకపోయెనుగనుక సూక్ష్మదే
హమనృత మనఁబడెను. సుఖ ప్రత్యవస్థయైన కారణదేహము, తదవస్థ
యు, సమాధియందు లేకపోయెను గనుక కారణదేహ మవృతమనఁబ
డెను. ఇటువలె దేహత్రయములును అవృతమనఁబడెను. ఈదేహము
లొకప్పుడుండి మొకప్పుడు లేకపోయినా ఆత్మయనుశ్రుతమై యున్న
టికి యుండుటచే ఆత్మస్వరూపమనఁబడెను. చిద్రూపమనఁగా; దేహ
త్రయములు. కుడ్డాదులవలె జ్ఞానము లేక జడములైయుండును. ఎటు
వలెననిన, మరణమూర్ఖాకాలములం దాత్మలేకపోవుటచే దేహమండి
యు జ్ఞానము లేకపోయెనుగనుక దేహత్రయములున్న జడములనఁబడును.

అత్యంతమూలముగ్రంథము - అత్తానాత్మ ప్రకరణము. 38

అత్యంతమూలముగ్రంథముగ నున్నది. దేహములను జ్ఞానముగా బ్రవర్తించునట్లు చేసిన దేహకార్యములైన జగత్సృష్టి సుఖపులందుండి తదవస్థల నుండుచుండుటచే అత్యంతమూలముగ్రంథము అనందమునగా; దేహములయందు రోగములు గలదియై సంసార సంభవమై చింతకు మూలమై కామక్రోధాదులకు నిలయమై జరామరణాద్యవస్థలు గలదియై యుండుటచే దేహము ముఖమనబడును. అత్యంతమూలముగ్రంథము లేనిదియు, ముఖమునకు మూలమై దేహము లేనిదియు! శ్రీ! "నయోహవై తదచ్ఛాయ మశరీరముః" హితం" శ్చాయం, శరీరము, పర్ణములు లేనిదియు, సుఖమైన సుఖమే! మించిన సుఖమైనదియు, ఇతరసుఖముల నపేక్షించకుండునదియు, అనందమే స్వరూపమైనదియు, శ్రీ! "అనందో బ్రహ్మ" అని శ్రుతులు బలుకుచున్నవి గనుక నానందమే అత్యంతమూలము అనాత్మమైన యీదేహము నేనుగాను, ఈ దేహమునకు విలక్షణమైన సద్భిదానందమైన అత్యంతమూలము యివ్వరెండుచున్నారో వారే దేవస్తువులు. ఇదియే సాంఖ్యము. శ్రీ! "అస్తిభావోపాయానా నానందేత్యంశ పంచకం! అద్యత్రయం బ్రహ్మ రూపంజగద్రూపం తతోద్వయం" (అస్తి) యనగా ఉన్నది. (భాతి) యనగా ప్రకాశించుచున్నది (సీయ) మనగా నానందం. ఇదియే అత్యంతమూలము (వాసు, రూపం) ఇవిరెండును జగద్రూపములు. ఇదే అనాత్మ. ఈ విదంశములును అన్నిటియందుగలదు. (అస్తి, భాతి, సీయం) అనగా పత్తి, చిత్తు, ఆనందమని చెప్పబడును. యీమూడును బ్రహ్మలక్షణము లనబడును. ఇదియే అత్యంతమూలము. ఇట్టియాత్మే నీవు గనుక నీవే సద్భిదానంద బ్రహ్మము. అననవిని శిష్యుడు ఆనందభరితుడై, ఓదీనదయానిధే! అనాత్మయైన అదదేహము నేనుగాను. దీనిని నామమైన అత్యంతమూలము లేనిదియునచ్చును. చేసే బ్రహ్మముంటివే, నేనునువలె బ్రహ్మముయ్యద, వ్యక్తియందుండు నేను సర్వభరితార్థ బ్రహ్మములు వలెనాడుననిన; శ్రీగురుండిచుక నవ్వుచు నిండుకు బ్రహ్మావదేహమే తేయవలయునని తలంచెను.

అత్తానాత్మ ప్రకరణం సమాప్తం.

బ్రహ్మోపదేశ ప్రకరణము.

ఓయి శిష్యత్తమా! యింక నిష్కర్షగా పరతిత్వ విర్ణయంబెట్టి గించెదము, నీవు మాయంటే దృష్టియుంచి బుద్ధిచే మేము శిష్యుఁడోవు నర్థమును గ్రహించువేని మనన నిష్కర్షగలిగి యుండుము ఎట్లున, ఈబ్రహ్మవిచారణ చేయుటకు సాధనచతుష్టయ సంపత్తిగలవాడె యధికారియని అది బంధ చతుష్టయముతో జెప్పియున్నది. అనుబంధ చతుష్టయమనగా నధికారియనియు విషయమనియు సంబంధమనియు, ప్రయోజనమనియు, నాలుగువిధములుగా వేదాంతములందు జెప్పియున్నది. ఇందులో నధికారియనగా: సాధనచతుష్టయ సంపత్తిగలవాడే. ఇందుకు ప్రమాణము. సూత్రం! "సాధన చతుష్టయ సంపత్త్యవంతరం అతః సంపూర్ణాధి కారిత్యాత్, అథాత్ బ్రహ్మజ్ఞానా" అనగా సాధనచతుష్టయసంపత్తిగలిగిన తరువాత బ్రహ్మవిచారణచేయుటకు నధికారియని వేదాంతప్రమాణము గనుక ముందుగా సాధన చతుష్టయము గలిగియుండవలయు. సాధన చతుష్టయ మనగా నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, ఇహోముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము, కమాదివృత్తి సంపత్తి, ముముక్షుత్వమని నాలుగు సాధనలు. నిత్యానిత్యవస్తు వివేకమనగా; బ్రహ్మము నిత్యము. బ్రహ్మముకన్న వస్యమైన జగదాది సర్వమును అనిత్యమని యెఱుంగుటయే. ఇంక ఇహోముత్రార్థ ఫలభోగవిరాగ మనగా, నిలోకంబున పట్న, పుత్రా, స్న; సానాది, భోగములందును, పరిమందు స్వర్గాది బ్రహ్మలోకములందును, ఆకలేకయుండుట, అనిన స్వామీ స్వర్గాదిభోగములకై అసేకులు ప్రయత్నింపు జేయుచున్నారె యనగా; శిష్యా, వారు వ్యభిచారులు, వారి శిష్యాదులు గలవని ప్రమాణముగలదు. శ్రు! "యోనాలోదక్షిరమవిదిత్వాత్, అస్మాల్లోకా త్రైవిది సకృదనా" అనగా వాత్సజ్ఞానము లేక నాస్వర్గాదులకు వెల్లినను వాడు వ్యర్థుడనియు, "క్షీణేపుణ్యమర్హ్యం కేవికంతి" అనగా పుణ్యము క్షీణించిన తోడనే జన్మాదులకు ఎచ్చువని జేదమందు చెప్పి యున్నది. ఇదియునుం గాక స్వర్గాదితలయైన ఇంద్రుడు గురువల్నీ సంగమముచే దేహములయును యోగులొనట్లు గురువుచే కాపముబొంది యజేక ముఖ

తైత్తిర్యమృత మోక్షగ్రంథము - బ్రహ్మోపదేశ ప్రకరణము.

మాలు బొందినట్లు శాస్త్రములందు తెప్పియున్నది గనుక నీరోగమువలెనే స్వర్గానులానును దుష్టమేగలిగి యున్నది కావున స్వర్గాదిప్రయత్నము చేయంగూడదు. ఇదియె ఐహిక మూతార్థఫల భోగ విరాగము శమాదిషట్కు సంపత్తియనగా; శమము, దమము, ఉపరతి, తిరీక్ష, శ్రద్ధ, సమాధి, యని యారువిధములు. శమమనగా బాహ్యోద్రియ నిగ్రహము, దమమనగా అంతరింద్రియ నిగ్రహము. ఉపరతియనగా సత్కర్మాచక్షాసములు బ్రహ్మార్థంబు భ్యాశేయుచు నైరాగ్యము గల్గియుండుట. తిరీక్షయనగా ముఖమును మానావహానముల కోర్చియుండుట. శ్రద్ధయనగా నితరవిషయాదులగు దాశవిదిచి గురువేదాంత శ్రవణాశక్తి గలిగియుండుట. సమాధియనగా గురువుల వల్ల విన్నయర్థమును మగువక బుద్ధిని యాయర్థాను సారముగా నిలిపి బాహ్యప్రపంచమును మఱచియుండుట. ఇక ముముక్షుత్వమనగా మోక్షమందే యిచ్ఛగలిగి యుండుట. అదెల్లనిన; ఇల్లుచుట్టును గాలుచుండగా నాయుంటునును పురుషుడు లేప్పించుకొని పోవలెనని యెటువలె పరితపించునో అటువలె నీసంసార తాపత్రయములచే దహించుచుండు నన్నెవగు రక్షించెదరామని యార్తిచే సద్గురువులొకటి భక్తి, శుక్రకూషలు శేయుచు తాపత్రయ నివారకంబైన వారి పాదపద్మములంబడి వారికరుణచే వేదాంత శ్రవణంబు శేయుచు సర్వకాలము మోక్షమందే యిచ్ఛ గలిగియుండుట. ఈనాలుగు సాధనలు గలవాడే బ్రహ్మవిచారణ కథికారి. విషయమనగా నాలుగు మహావాక్యముల ద్వారా జీవ బ్రహ్మైక్యమును ప్రతిపాదించుట. సంబంధమనగా నితర సంబంధముల విడిచి తనకు బ్రహ్మముతో సంబంధము దెలియుట. ప్రయోజనమనగా నితరప్రయోజనములు విడచి పార్వతాల మవరోక్షజ్ఞానమందే యుండుట. ఈనాలుగు ననుబంధవతులైనట్టియును లనఁబడును, అని విని శ్రీగురురాయాగి అధికారియను పదమున కర్థము స్పష్టముగా తెప్పినట్లు తిక్కిన మూడు పదములకును అర్థముతెప్పి రక్షింపవలెనని; శిష్యునియందు కరుణచే వత్సా, విషయమనగా జీవ బ్రహ్మైక్యము. ఇది నాలు మహావాక్యములద్వారా తెలియవలెను. అదియెటువలెనంటే! ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ

అహంబ్రహ్మస్మి, తత్వమసి, ఆయమాత్మాబ్రహ్మ" అని వాసుగమి
 హావాక్యములు. ఈవాక్యము రెండుభాగలవంటి || "ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ"
 మను మహావాక్యము ఋగ్వేద జ్ఞానకాండమందు ఐతరేయోప నిష
 త్తులో లక్షణవాక్యము. "అహంబ్రహ్మస్మి" యను మహావాక్యము
 యజుర్వేద జ్ఞానకాండమందు తైత్తిరీయోపనిషత్తులో శిష్యవాక్య
 ము. "తత్వమసి" యను మహావాక్యము సామవేద జ్ఞానకాండ ఛాందో
 గ్యోపనిషత్తులో గురువాక్యము, "ఆయమాత్మాబ్రహ్మ" యనుమ
 హావాక్యము అథర్వణవేద జ్ఞానకాండమందు ముండకోపనిషత్తులో
 సాత్వత్కార వాక్యము ఈవాలుగు మహావాక్యములద్వారా నీవ
 బ్రహ్మజ్ఞమును ప్రతిపాదించును. చిశ్చలచిత్తుండవై వినుమని యిట్లు
 నియె. మొదటిలక్షణ వాక్యమునకు అర్థము. ప్రజ్ఞానమనియు, బ్రహ్మ
 మనియు, రెండుపదములు. పదములకు లక్ష్యార్థమిని, వాచ్యార్థమిని
 యు, రెండుగలప్ర లక్ష్యార్థమనగా కట్టునది. వాచ్యార్థమనగా విను
 చునది. ప్రజ్ఞానమునకు నిర్వచనము. శ్లో॥ ఏనేత వేశ్యణోత్తిజం జిహ్వా
 తివ్యాకరోతిచ । స్వాద్వస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞాన ముదీరితం" ఇం
 దుకు అర్థము. ప్రజ్ఞానమనగా నీశరీరమందుండే ప్రభుజ్ఞానమంతః
 కరణముతోఁగూడి శ్రోత్రద్వారా ఇది పలానికబ మిది పలానికబమ
 ని యొలుంగుచున్నాఁడో అజ్ఞాన మంతఃకరణముతోఁగూడి చర్మము
 వ పోకిన స్పర్శ నెలుంగుచున్నాఁడు, అజ్ఞాన మంతః కరణముతోఁ
 గూడి స్నేత్రములచే సర్వరూపములను నెలుగుచున్నాఁడు అజ్ఞాన
 మంతః కరణముతోఁగూడి జిహ్వచే వద్రసముల నెలుగుచున్నాఁడు.
 అజ్ఞాన మంతఃకరణముతోఁగూడి నాసికముచే సుగంధ దుర్గంధముల
 నెలుగుచున్నాఁడు. జ్ఞానమె వాక్కుచే మాట్లాడించును విటువలెన
 సర్వోద్రయముల ద్వారా సర్వవిషయముల నెలుగుచున్నాఁ
 డు. అజ్ఞానమె ప్రజ్ఞానము. ఈజ్ఞానమె ప్రజ్ఞానమను పదమునకు
 లక్ష్యార్థము. అంతః కరణము, దానివృత్తులు, ఇంద్రియా
 దులు, పదములొటచే వాచ్యార్థము, యికబ్రహ్మమను పదమున కర్థ
 ము. శ్లో॥ "చతుర్ముఖేంద్ర దేవేషు మహిష్యా క్వగవాదిషు । చైతన్య
 మేకంబ్రహ్మం రితే ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మమయ్యపి" బ్రహ్మది పీఠీ కాంక్ష

శ్రీ వల్మీకీయ పరాశరాధ్యాయము - అహమకదేశ ప్రకరణము 97

మనసర్వశరీరములు వాచ్యార్థములు. ఇతల లక్ష్యార్థమెట్లనిన; యేజ్ఞానము బ్రహ్మాండ గవాశ్వరీపీఠికాది సకల శరీరములయందు నేకమై యున్నదో, ఆజ్ఞానమే బ్రహ్మమునకు లక్ష్యార్థము గనుక ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము. ఇతల అహం బ్రహ్మస్మియను మహావాక్యమున కర్థము, ఈవాక్యమునకు అహం, బ్రహ్మ, అస్మి, యనిమూడు పదములు. ఇందులో అహమను పదమునకర్థము. శ్లో! "వరిపూర్ణ పరాత్మాస్మిదే హేవిద్యాధికారిని । బుద్ధిసాక్షి ర యాస్థిత్యా మ్మరన్నహమి తీర్థతే" ఇందుకర్థము. అహమనగా దేహేంద్రియ ప్రాణ మహోహంకారములు ఇతములై యనిత్యములైనవి గనుక అహమనబడవు గావున అహం పక్షమనకీవి వాచ్యార్థములు సర్వత్రకరిపూర్ణమైన పరమాత్మ శరీరమునంటగ బుద్ధిసాక్షి గానుండి ప్రకాశించు ప్రత్యేకార్థమై లక్ష్యార్థము ఇతల బ్రహ్మపదమున కర్థము. శ్లో! "స్వతః పూర్ణ పరాత్మాత్ర బ్రహ్మ శబ్దేననర్హితః" ఇందు కర్థము. బ్రహ్మపదమునకు బ్రహ్మాండమంతయు వాచ్యార్థము. బ్రహ్మాండమున కంతర్భావము లందును లేనకు తా నేపూర్ణమున పరమాత్మే బ్రహ్మశబ్దముచేత వర్ణింపబడది యయి ప్రకాశించుచుండు గావున పదియే బ్రహ్మమునకు లక్ష్యార్థము. ఇతల అస్మియనగా శ్లో! "అస్మితైశ్చ పరామర్శాత్తేవ బ్రహ్మభవా వ్యవహం" ఇందుకర్థము. అహంపదవాచ్యార్థమును - బ్రహ్మపదవాచ్యార్థమును తోసి వేసి యా రెంటిలక్ష్యార్థములై కలంబు దేలియునదియే అస్మి పదమునకు లక్ష్యార్థము అనగా ప్రత్యేకార్థ స్వరూపుడైన తనకును ఆ పరిపూర్ణ బ్రహ్మమునకును విశ్యయుదెలిసి నేను బ్రహ్మమయితివని తెలియుటయే యీవాక్యమున కర్థము. ఇతతత్వమసియను మహావాక్యమునకర్థము. తత్త్వదమనియు, త్వంపదమనియు, అసిపదమనియు మూడుపదములు. తత్త్వదమునకర్థము. శ్లో! "ఏకమేవా ద్వితీయ్యం స వ్నామరూప వివర్జితం సృష్టేః పురాతనాదస్య తాదృక్ష్యం తదితీర్యతే" ఇందు కర్థము. సమస్త శరీరత్రయ అవస్థాత్రయాభి మానవిరాడ హేరణ్యగర్భ అవాక్యతనామ సర్వజ్ఞత్వ సర్వేశ్వరత్వ సర్వాంతర్యామిణ్యాదిగుణంబులం శూదిన మాయా ప్రతిబింబేశ్వరుండ తత్త్వదమునకు వాచ్యార్థము. సృష్టిః పూర్వము దేకమై వామరూప

రహితమై పరమాత్మమయన బ్రహ్మమే తత్త్వదమునకు లక్ష్యార్థము. ఇంకత్వోపదార్థ మెట్లనిన? శ్లో! శ్రోతు స్థపేంద్రియాచీతం ! వస్త్య త్రత్వంపదోదితం! ఇందుకర్థము; శిష్యా, నీయొక్క స్థూల సూక్ష్మ కా రణ శరీరములను బాగర్వత్వ ముచుత్త్య ద్వవస్థాత్రయములును, వి శ్వత్రైజన ప్రాజ్ఞ నామాభి మానములును గించజ్జర్వ కర్తృత్వ, భో క్తృత్వ గుణంబులగుడిన యవిద్యాప్రతిబింబ జీవుడే త్వంపదము నకు వాచ్యార్థము. ఇంక లక్ష్యార్థమెట్లనిన; శిష్యానీయొక్క దేహాత్ర య విలక్షణమయి, అవస్థాత్రయ సాక్షియై, మంచకోక వ్యతిక్తమై, స చ్చిదానంద రూపకూలస్థ చైతన్యంబైన ప్రత్యగాత్మ్య, లక్ష్యార్థము. ఇంక సనీపదార్థం బెట్లనిన? శ్లో! ఏకశాస్త్రాభ్యాసే నీతి తద్దేశ్యమమ భూయతాం! అనఁగా తత్త్వద స్త్వంపద వాచ్యార్థంబైన జీవేశ్వరులేవా చ్యార్థము. ఇందుకు లక్ష్యార్థం బెట్లనిన; నీరెంటి లక్ష్యార్థములైన ప్రత్యగాత్మ పారమాత్మైకంబై అనీపదమునకు లక్ష్యార్థమవును. అని వివి శిష్యుడు స్వామి; ద్వివిధలక్ష్యార్థములు వేరువేరుగానుండియు బ క్త్యం బెట్లునుననిన; వివచనా, జీవుడనఁగా వ్యప్తిదేహ త్రయాభి మాని, ఈశ్వరుడనఁగా సమస్త దేహాత్రయాభిమాని. వ్యప్తియనఁ గా యొక్కటి. సమస్తయనఁగా సజేకము. ఎట్లనిన సజేకవృక్షంబులు గూడినవనముసమస్త. అంతేకైకవృక్షంబు వ్యప్తి, సమస్తయింక వ్య ప్తియంత భూగమాయెగనుక ఈశ్వరునికి సకలజప్రలంకూడి ఈశ్వరు డనఁబడు. కాబట్టి జీవేశ్వరులకైక్యము స్వభావమేకదా, ఇంకొక ప ట్నము ఘటజల ప్రతి బింబాకాశమునకు ఘటజలాకాశ మనియు, ప ట్నజల ప్రతిబింబాకాశమునకు ఘటజలాకాశమనియు రెండుపేర్లు గ లిగియుండినను ఘటజల తటజలా ద్యుపాఘటనుకోయఁగా నొక్క యాకాశమం దైక్యమెట్లునునో అటువలెనే యెరుంగునది. ఇందు కుదా హరణము. “మాయయా ప్రతియ్యమాభ్యా జీవేశ్వరాభ్యాం భి వ్య. సచ్చిదానంద రూపపుయన్ సప్తతి స తత్త్వా” అనియున్నది గ నుక సచ్చిదానంద బ్రహ్మమే మాయా విద్యలయందు ప్రతిబింబించి నందువలన జీవుడనియు, ఈశ్వరుడనియు. మహాభి భేదములచేత వర్ణాయనానుములు గలిగెను. ఘటజల తటజలా ద్యుపాఘ

కైవల్యామృత మోక్ష గ్రంథము - బ్రహ్మోపదేశ ప్రకరణమునది

లను. తోసివేసినవిమ్మట తదుభయ ప్రతిబింబాకాశములకు ముఖ్య
కాశమం దైక్యమయినట్లు విద్యామాయలను తోసివేసినపిదప తేవేశ్వ
రులులేక బ్రహ్మమందైక్యమానని దెలియుట యసిపకమాన కర్థము
అనగా నుభయవాచ్యార్థముల నిషేధించి పుభయలత్యైర్థముల కై
క్యంబు దెలియనదియే ప్రతిబింబయిక్యంబయిన యసి పదార్థంబు.
ఇది ఐక్య నిష్కర్త. ఇంక ననుభవంబయిన శుద్ధ తవబ్రహ్మైక్యంబు
వెలింగించెద. బ్రహ్మమనగా తత్పదార్థ లత్యైర్థమయిన పరమాత్మ
బ్రహ్మమనబడు. తేవుడనగా, త్వంపద లత్యైర్థ భూతుండైన ప్రత్య
గాత్మయనబడు. ఇదియే నీవు, నిన్నునీవెఱంగితి వేని బ్రహ్మమయ్యె
వనిమోచును, ఎల్లనిన భుటాకాశమనియు మహాకాశమనియు చెప్పఁ
బడును, భుటముపోయిన నారెండు పేర్లుపోయి యాకాశమన్నట్లు అం
తఃకరణ ముండువరకు ప్రత్యగాత్మ యనియు పరమాత్మయనియు నా
మము. అంతఃకరణము మిథ్య గనుక నదినశించిన వెనుక బ్రహ్మమేయు
నంబడును, ప్రత్యగాత్మ పరమాత్మయ్యను నామములు లేక పోవును.
ఇందుకుద్దష్టాంతము! శ్లో॥ ఘటేనష్టే యథావ్యోమ వ్యోమైవ భవ
తిస్త్వయం. తద్దైవోపాధిపతయే । బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవిత్స్వయం । భుట
ము నశించిన నాయాకాశమునకే భుటాకాశ మహాకాశమన నామ
ముపోయి ఆకాశమన్న ట్లుపాధి నశించిన ప్రత్యగాత్మ పర
మాత్మయను నామముపోయి బ్రహ్మమయ్యేయుండును. ఉపాధియుం
దినను దానికీపా ఓయపుటచే ప్రత్యగాత్మయనబడు. ఇదిఫలికల్పకము
ఉపాధిమిథ్యగనుక నుపాదివిలయమందుసర్వము బ్రహ్మమయ్యేయుండు
ను. ఇదినిర్వికల్పకము, ఇదియే బ్రహ్మైష్ట అనినిని శిష్యుడు స్వామి?
శుద్ధతేవుడంటివే ఇంకొక తేవుడున్నట్లు సందేహము తోచుచున్న
దనిన; శిష్యా? మంచిశంకచేపితివి, తేవుడనగా రెండువిధములు, శు
ద్ధతేవుడని, శబలతేవుడనియు శుద్ధతేవుడే ప్రత్యగాత్మ యందును, భ
గవద్గీతలయందు! "క్షేత్ర మాం" అని భగవాన్ తేవుడు నేనని చెప్పి
యున్నాడు గనుక నీతేవుడు శుద్ధతేవుడైన ప్రత్యగాత్మ యనబడు
ను. గనుక నాదాత్మస్వామి! "తేవోనాహం" అనిచెప్పియున్నాడు
గనుక నిదిశబలతేవుడు. ఇతడే బ్రతిలింబతేవుడు. ఇతడే పంచదండ

కుడుగనుక శుద్ధజీవుడైన ప్రత్యగాత్మే బ్రహ్మము ఇందుకులక్షణం
 తెల్లని; జహల్లక్షణ, అజహల్లక్షణ, జహదజహల్లక్షణ, యనిమూ
 డవిధములు. ఇందుకుదాహరణము, “గంగాయాంఘోషః” ఇదిజహ
 ల్లక్షణ, అనఁగా విశుచులక్షణ. “మంచాః శ్రోశంతి” ఇదివిశుచుల
 లక్షణ, “సాయం దేవదత్తః” ఇదివిడిచివిడువనిలక్షణ. ఎట్లనినా? స, అ
 నఁగాతక్కాల తద్దేశఃశిష్టఃడైన దేవదత్తునించెందు అయం అనఁగా
 సతద్దేశ ఏతత్కాలవిశిష్టఃడైన దేవత్తునించెందు. తత్కాల, తద్దేశ, ఏ
 తత్కాల, ఏతద్దేశాదులను విడిచి తద్దేవదత్తుడే ఏతద్దేశదత్తుడని ఈ
 పిండమందు లక్షించి వాడే పీడని యెఱింగిల్లు తత్పద, వాచ్యార్థ
 ములను నోసివేసి తప్పద లక్ష్యార్థ పరమాత్మయైన బ్రహ్మబై త్వం
 పద లక్ష్యార్థ ప్రత్యగాత్మయనియు, త్వంపద లక్ష్యార్థమైన ప్రత్య
 గాత్మే తత్పద లక్ష్యార్థ పరమాత్మయైన బ్రహ్మబనియు నీయుభయ
 లక్ష్యార్థములకై క్యంబు తెలియు నిదియేఅసికదమునను లక్ష్యార్థము.
 శ్రుతి “తత్త్వమపీత్యం తదసి” అనియున్నది గనుక నీవే బ్రహ్మము, బ్ర
 హ్మమే నీవు. శ్లో! “కూటస్థా బ్రహ్మజేనేనా విత్త్యేవంచ చతుర్విధాః
 ఘటాకాశో మహాకాశో జలాకాశా భూతేయథా” అనగా
 నొక్కొకటి కూటస్థుడని బ్రహ్మమని, జీవుడని, ఈశ్వరు
 డనియును, నాలుగు, విధములగు నామములు గల్గెను, కూటస్థు
 డనిన, శుద్ధజీవుడనిన, సాక్షియనిన, నొక్క ప్రత్య గాత్మనికే య
 ర్థము. రెండవది, బ్రహ్మమనిన, పరమాత్మయనిన, నొక్క-టు మూ
 డనది, కబలజీవుడనిన, దేహభిమానయనిన, పంచవిశేషుడనిన, అవి
 త్యాప్రతిబింబుడనిన, నొక్కజీవునికే యర్థము. నాలుగవది ఈశ్వ
 రుడనిన, సమస్త దేహభిమాని యనిన, మాయా ప్రతిబింబ మనిన
 నొక్క-ఈశ్వరునికే యర్థము. ప్రతిదిగై క్యమనఁగా; కబలజీవుడయ్యె
 ఘటాచర్చివాకాశైక్యమనఁగా; ప్రత్యగాత్మైక్యము, ఈ తత్త్వములు
 విభజనగాఁ తెలిపెదము! ఇరువదివాలగన తత్త్వమగు వంతి; కరిణము
 ఘటజలమువంటిది! ఇరువదియైన తత్త్వమగు జ్ఞాను ఘటజల ప్రతి
 బింబాకాశము వంటివాఁడు. ఇరువదియారవ తత్త్వమగు మాయ తట
 జలమువంటిది. ఇరువది యేడవతత్త్వమగు నీశ్వరుఁడు తటజల ప్రతిబిం

భావము' వంటివాడు ఇరువదియేనిదిదన తత్త్వమును శుద్ధిచేస్తాడన ప్రత్యగాత్మ ఘటాశాశము వంటివాడు ఇరువది తొమ్మిదవ తత్త్వమును పరమాత్మ మహాశాశమువంటిది. ఇరువైయేనిదిదన తత్త్వమును ప్రత్య గాత్మయును, ఇరువైతొమ్మిదవ తత్త్వమును పరమాత్మయును, నొక్క బ్రహ్మగోళియు నుపాధివలన నామభేదముగలెను గనుక నుపాధిని విడిచినది లాని ముప్పదనతత్త్వమును బ్రహ్మమనిపించుకొనును. ప్రత్యగాత్మయైన సాక్షి! త్రివిధ తాదాత్మ్యముగన్దు. అదియెట్లనిన! శ్లో॥ "అహంకారస్య తాదాత్మ్యం చిచ్ఛాయా దేహసాక్షిః॥ సహజంకర్మణం భ్రాంతి జన్యంచ త్రివిధంక్రమాత్." అనఁగామాయాధిష్ఠానచైతన్యమునకు సాక్షియైన ప్రత్యగాత్మయను నామముగలెను, అంతః కరణము ప్రతి బింబమైన నాప్రత్యగాత్మకే చిదాభాసుడైన జీవుడనునామముగలెను. అచిదాభాసునకే దేహమందు బింబించుటచేత దేహమే జ్ఞానమనియు నదియే ననను కర్తజన్య తాదాత్మ్యమాయెను, ఈ మూడునామములు నుపాధిభేదము వలన గలిగెను గనుక అత్యంతమైన బ్రహ్మమే సత్యము. ఇక అయమాత్మా బ్రహ్మమను మహావాక్యమునకర్థము. ఈవాక్యమునకును అయమాయ, అత్మయనియు, బ్రహ్మమనియు, మూడు పదములు గలవు అయమను పదమున కర్థము! శ్లో॥ "స్వప్నకాశా పరోక్షత్వా దయనిత్యైశ్చోనుతం" ఇందు కర్థము, స్వప్నకాశమై, అపరోక్షమయిన చైతన్యమే అయమనుపదమునకర్థము. ఇక వాత్మయనఁగా! శ్లో॥ "అహంకారాది దేహాంతం ప్రత్యగాత్మేతిగీయతే" అర్థము. అహంకారము మొదలుకొని దేహాంతియాది పర్యంతము జడముగనుక వీనినిఱుఁగుచుండు ప్రత్యగాత్మేతిత్యయను పదమున కర్థము. ఇక బ్రహ్మమనఁగా! శ్లో॥ "దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వమీర్యతే" అర్థము. ఈసమస్తమైన దృశ్య పదార్థమంతయు వనిత్యమని బ్రహ్మజయంతయను కడఁద్రోయఁగా మిగిలి నస్వప్రకాశ చిత్తపూర్ణమే బ్రహ్మపదమున కర్థము. ఇంకొక్కపక్షము. అయం, అత్మ, బ్రహ్మ అయమనఁగా అపరోక్షమైన యాయాత్మ; ప్రత్యగాత్మ బ్రహ్మము, పఃపూర్ణ బ్రహ్మమనియర్థము, ఇదియే అనుబంధ చతుష్టయములో విషయ మనే శబ్దమున కర్థము. సుబం

ధ మనగా నితర సంబంధముల విడిచి యాశీష బ్రహ్మైశ్వర్యమును సర్వకాలములందును ప్రతిపాదించుటయే సంబంధము. ప్రయోజనమునగా నితర ప్రయోజనముల విడిచి యాచార్యులు మహావాక్యముల ద్వారా నీవే బ్రహ్మము, బ్రహ్మమే నీవని ప్రతిపాదించు చున్నది గనుక అద్వితీయ్య సచ్చిదానందమైన బ్రహ్మమే తానని నెరియుచుండుటయే ప్రయోజనము. శిష్యా? నీవు కప్పుడిపుగావు, బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య కూద్రాది వర్ణములు నీకులేవు. నీవఖండాద్వితీయ్య పరిపూర్ణ బ్రహ్మం బని జోధించి హస్తమైక సంయోగ దీక్షచే బ్రహ్మచర్య దేశముజేసిన శిష్యుండావంద భరితుండై నామరూపాదులను "నేతినేతి" యను మహావాక్యముచే దేహేంద్రియాది సర్వ ప్రపంచమును కడత్రోయింగా మిగిలిన తానే బ్రహ్మంబై తానన్నది లేక మఱిది కొంత దడవు బ్రహ్మమంద మన్నుండై కన్నులు తెరిచి చూచి లేచి క్రదక్షిణముచేసి పునఃపునః ప్రణామంబు లాచరించి పే దీపదయా నిధి? మీ కరుణచే భవవార్థి దాటి బ్రహ్మానందమయి మృత్యుంజయుడ నైతి ననిన; గురుండు శిష్యునియందు కరుణచే శిష్యా? యప్పటికి అవరోక్షమును పొందియుండుమాయనివ; స్వామి అవరోక్ష మనగా నెట్టిదనిన; సత్సా? కరోక్ష మనగా రివకంటె ఆత్మ వేరని జప, లేప, యజ్ఞ, యాగాది, దేవతాపూజ మొదలైనవి చేయుట. ఇది సకరోక్షమనగా; "యథాదేవోహం, పురుషోహం. త్ర్యుహ మితి దృఢనిశ్చయ జ్ఞానం తిష్ఠతి తథా నిజస్వరూపేన సత్త్వజ్ఞానానం దోహమనేతి దృఢనిశ్చయ జ్ఞానం యదస్తి తేదావరోక్షజ్ఞానం" అనగా దేవుడనునను, పురుషుడనునను, త్రీని నను త్రీపురుష దేవతాశరీరములను వాచ్యాధములవికడద్రోచి తల్లత్యైకమైన సత్త్వజ్ఞానానంద బ్రహ్మమే తానని దృఢమైయుండుట యేదిగలదో అది యవరోక్షజ్ఞానము. శ్రుతి "అవరోక్ష జ్ఞానవాః జీవన్ముక్తః" అని చెప్పియున్నది గనుక నీవిష సీతుసహజమయ్యేయున్నది శ్రీ! స్వాత్మ మంత్రం సదాచర్యే త్సాత్మజ్ఞానం వదాభ్యసేత్ స్వాత్మజ్ఞానం ముఖం భుక్తే రిశ్యేనం ఇంద్రియమైతత్. అహంబ్రహ్మస్మి మంత్రోయం జన్మపాపం వినాశయేత్, అహంబ్రహ్మస్మి మంత్రోయం దైవతమే

శ్రీ సత్యమృత సూక్ష్మగ్రంథము - స్వయాప ప్రకరణము.

ఖం వివాశయేత్, అహంబ్రహ్మస్మి మంత్రోయంకోటికోపం వివాశయేత్, అహంబ్రహ్మస్మి మంత్రోయందైవతింసర్వం వివాశయేత్. సర్వవ్యాపార మర్చ్యజ్య అహంబ్రహ్మేతిభావయ, అహంబ్రహ్మేతి విశ్వీత్య త్వహంభావం పరిత్యజ, సర్వమంత్రాః పరిత్యజ్య ఏతన్నగ్రం సమర్థ్యసేత్. సర్వోమోక్ష మవాప్నోతి నాస్తి సందేహమన్యపి, సర్వసర్వం పునఃసర్వం బ్రహ్మోన్మ్యా నశించన!

ఇతి బ్రహ్మసూత్రదేశే ప్రకరణం నమోస్తుతం.

స్వయాప ప్రకరణం.

శ్రీమ! "సర్వం తత్త్వయాపమేవపర్యక్తం తేవన్ముక్తి మనాన్య ప్రారబ్ధ ప్రతిభాసనాశ పర్యంతం స్వస్వయాపాను సంధానన వసేత్" వత్సా! అపరోక్షజ్ఞానమనే వంతటను తానజ్ఞానుడు తేవన్ముక్తినిపొంది ప్రారబ్ధమైన దేహముయొక్క నాశపర్యంతము స్వయాపాను సంధానముచే నుండవలెను. అనినవిని శిష్యుడు హే పరమగురో! ప్రారబ్ధమనగా నెట్టిదో తెలుపవలయు ననిన! శ్రీ! "ప్రారబ్ధం భోగతోపశ్యేత్ తత్ప్రజ్ఞానేన సంచితం ఆగామిద్వివిధంప్రాక్తం తద్వేషి ప్రియవాదిన్!" అనగా ప్రారబ్ధం పంచితం ఆగామియని మూఁపవిధములు. ఇందుకు ప్రారబ్ధ మెట్టివారి కనుభవించక తీరదు. ఎదువల్ల ననిన; జ్ఞానోపదేశ మునకు ముందు విధింపబడినది గనుక ననుభవించకతీరదు ఐనను జ్ఞాని తెలువలె భోగఽర్థి యగుననిన; మిథ్యాస్వప్నంబునం దోదిన పని తాది భోగవిషయంబులకు నిన్మిత్వంబు గలిగినదైనను ఎటువలెమిథ్య లైయుండునో అటువలెను, వేరునరికిఁజెట్టు; తోడనేయొడిపోవక క్రమక్రమముగా నుండినటువలెనున్న దగవటమువలెనుండి ప్రారబ్ధ మనుభవించుచున్నానను యభిమానములేక జ్ఞాని! ప్రారబ్ధ దేహముండి యు మిథ్యయై క్రమక్రమముగా నశించిపోవును. ఇక సంచితమనగాన నాదికర్మ. ఇదిదేహూత్పత్తికి నీజమువంటిదని కాస్త్రములందు తెల్పి ననుబ్రహ్మగ్నిచే తత్తులైన పంచితకర్మంబు జన్మానులకు కారణము కానేరదు ఎట్లనిన; వేయించిన శవగలు మొదలైనవి యెఱుఁగుటకు మాత్రంబు యోగ్యులై యుండురోత్పత్తికి కారణంబు కానేరనియట్లు

బ్రహ్మగ్నిచే దహింపఁబడిన సంచితకర్మ బీజస్వముతోన నీరుంగాని పునర్జన్మమునకు హేతువు కానేరదు. ఇందుకు ప్రమాణము. శ్లో॥ “యథైథానీ నమిద్ధోగ్ని ర్భస్మసా త్కురుతేజన, జ్ఞానాగ్ని స్సర్వ కర్మాణి భస్మసాత్కురుతేజదా” అనఁగా నగ్ని హోమమున కట్టి లను భస్మముతేయునట్లు జ్ఞానాగ్నిచే సర్వకర్మములు భస్మమౌనని భగవద్వాక్యము గనుక జ్ఞానాగ్నియందు సంచితమనే బీజము దగ్ధమాను. ఇట్ల నాగామి యనఁగా నీజస్వమైతి న వెనుక చేసిన ధర్మకర్మములు. ఇది యుద్ధనేని జన్మాదులకు మూలమైన సంచితమై ప్రారబ్ధానికి వచ్చునంటిదేని ఈ సంచితము జ్ఞానులకు జ్ఞానాగ్నిచే దహింపి యుండుఁగావున వాయుగామియును అంటనేరదు. ఇది యే మాననిన; అజ్ఞానులను పూరించువారికి పుణ్యమును, దూషించువారికి పాపమును, లభ్యమాను. అనిన శిష్యుఁడు స్వామి! జ్ఞానమునఁగా యదార్థముగదా. యదార్థముగా నార్జయైన తన్నెఱిగిన వెనుక మిథ్యయైన ప్రారబ్ధ దేహముదుటకు కారణం లేమనిన; శిష్యు యదార్థమైన రజ్జవందు మిథ్యయైన సర్ప భ్రమము శోచి వెఱచిన యడ కాలికి రాయింతోకి గాయమైన వెనుక నన్యులచే నిది సర్పము గాదు రజ్జవని తెలుఁజఁబడి భయము నివృత్తికాఁగ నా సర్పభ్రమము లేక రజ్జపు నోచుగాని గాయము పోదుగదా. అటువలె నీశరీరము గల్గినపిమ్మటజ్ఞానముగల్గెగావున గాయమువలె నీశరీరమెన్నిదివములుం దవలయునోఅన్నిదివములుండి ప్రారబ్ధముతో తీరుదుగనుక. నవ్వుటికివ్వ స్వరూపాను సంధానముచే నుండవలయు శ్రుతి “స్వరూపానుసంధానంవినాన్యథాచార వరోవభవేత్” అనియున్నది గనుకనిట్టి స్వస్వరూపమైన బ్రహ్మజ్ఞానమునకు మూడువిధములు గలవు. అవియేవనిన? అసంభావన, సంశయ, విపరీతభావన, యనిచూచువిధములైయుండు ఇంద్రసంభావన యనఁగా నేదక్షిణ? అర్థయనగా జ్ఞానస్వరూపము గనుక నాకంటితోచూచుచున్నాను, నాచెత్తలతో వినుచున్నాను, అని యూదేహమే అర్థియనియు, నీదేహముండైన సర్వభోగములు గలవు, ఈదేహము లేకుండనేని యేమియు లేదుగావున నీదేహమెయ్యోర్పయ నితర్జయైన తీననుమోచియందుట యసంభావనయనఁబడు. సంశయ

మనగా; దేహాద్రియాదులతోఁగూడి కర్మనైయున్ననన్న శాస్త్రము
 నీవేబ్రహ్మమని చెప్పినను నేనేబ్రహ్మమైతి నని దేహాత్రయములు లేక
 యుండవలయుగదా? బ్రహ్మము దేహాత్రయవిలక్షణమని శ్రుతులుచే
 వ్రాచున్నవిగనుక నేనెట్లుబ్రహ్మమామనని సంశయముచే నేనుబ్రహ్మ
 మామనోకానో యనిశంకించుట సంశయము || ఇంకవిపరీత భావనయ
 నగా? శృత్యుక్తులవల్ల నేనుబ్రహ్మమైనను మునుపటి జీవభావంబున
 న్నువీచున లేదని సుఖదుఃఖములుం జెందుట విపరీత భావన. ఈమూటి
 నిశ్రవణ, మనన, నిదిధ్యాసంబుల వలన పోగొట్టవలయు. ఎట్లనిన;
 శ్రుతీవాక్యములవలనసూతకాదులందు దృఢబుద్ధివచ్చినటువలెతానైన
 ప్రత్యేకాత్మకు బ్రహ్మముతో నైక్యంబు యుపనిషద్వాక్యంబుల వలన
 వద్యేధలింగ తాత్పర్యంబు శ్రీగురువుల వలన వీవేబ్రహ్మమని దెలుపం
 బడి దృఢమైనవిశ్వయబుద్ధిగలుట శ్రవణంబు, అయుపనిషద్వాక్యంబు
 లను యుక్తులచేతంజెరించి యాత్మనెఱుంగుట మననంబు. అనిశ్చయం
 జైన యర్థంబును చిత్తంబువనిల్చి యానందించుట నిది ధ్యాసంబు,
 ఈమూటిచే నసంభావన, సంశయ, విపరీతభావనలను కారణోలవల
 యును. ఇందుకు దృష్టాంతము! పగుగురుపురుషులు నదిదాటి యందు
 లోనొకఁడు నెనుటవచ్చుగదా? తానుదశముండుని మఱచుటయనభా
 వన ఇదియే అజ్ఞానము. మఱియునింగు దశముండుండిన నగవదడోయ
 నుటసంశయము. ఇదియేఅవరోధము. మఱియు దశముండినదిలోమృతి
 పొందెనని హఠంబుట విపరీతము. ఇదియేవిడేతము. ఇందుకునివృత్తి
 నేరొక యాత్మవచనంబువలన మీయందు దశమపురుషుడు గలఁడని
 జెప్పటశ్రవణంబు. మఱియు నీదశమపురుషుని జేర్చి యెంచివేదశ
 ముండవని దెలుపుటమననంబు, మఱియు దశమునింగాచిసంతోషిం
 చుట నిదిధ్యాసంబు. అనినస్వామి వద్యేధలింగము లనగా నెట్టివని
 న వత్సా? ఉపక్రమే ౪ సంహారం బధ్యాసం బపూర్వత్వము ఫలం
 బు భూతార్థవాదంబు దృష్టాంతంబులని యాదునిధములు ఉపక్రమము
 సంగ్రహించు సర్వభ్రమము తోచినట్లు బ్రహ్మమందుజగంబుగలి
 గెననియు నిస్సృష్టికీపూర్వమందు స్వగతాది భేదరహితమై యఖండా
 కారమైన బ్రహ్మంబు సద్విశేషమైయుండు ననుటయువక్రమంబు. ఇత

నుకుసంహారమునగా; నామరూపాత్మకంబై తోచిన యీజగత్తుదేని
 యందుపుట్టినదో దానియందే క్రమక్రమముగా బ్రహ్మమందులయ
 ముచేసి వ్యప్తి సమష్ట్యపాథులైన జీవేశ్వర వాచ్యార్థములనువిడిచి బ
 య్యార్థములైన ప్రత్యగార్థ బ్రహ్మములకు నైక్యమై యేకత్వము భా
 థించి యాబ్రహ్మం బద్వైతంబని ప్రతిపాదించుట యుపసంహారం
 బు, ఇదియే యు సేకలింగ మనఁబడు, ప్రత్యగార్థమైన తానేబ్రహ్మమ
 నుచుకలుమారు తెప్పుట యుభ్యాసం బనఁబడు. ఇక సమూహ మ
 నఁగా నష్టప్రమాణములలో నుపనిషత్ప్రమాణములచే ప్రత్యగార్థ
 లక్షణము దెలియుంగాని అన్యప్రమాణములచే దెలియనేరదు. ఎట్లని
 న; తిథివార వక్షత్రంబుల దెలియవలెననిన పంచాంగంబు నలనం
 దెలియుంగాని యితర శాస్త్రములవలన దెలియరానట్లు ప్రత్యగార్థ
 త్వ బ్రహ్మము దెలియుట కుపనిషత్ప్రమాణముల వలననే
 తెలియవలయు ననిన విని శిష్యుడు స్వారు అష్టప్రమాణము
 లనఁగా నేవియనిన; ప్రత్యక్షమే మానోపమానా గమకా
 ణత్వ భావైతిహ్య సంభవములని నస్తుస్థితి కివియే అష్ట
 ప్రమాణములు. ప్రత్యక్షము సందేహప్రత్యక్షము, విపరీతప్రత్య
 క్షము, యదార్థ ప్రత్యక్షమని మూడువిధములు. ఎట్లనిన. స్థానపుంగవి
 యుద్దిష్టానువో పురుషోద్దోయని సందేహించునది సందేహప్రత్యక్షము
 పురుషోద్దేయని నిశ్చయించునది విపరీతప్రత్యక్షము. స్థానవలయెఱుంగ
 గునదియదార్థ ప్రత్యక్షము. దీనికస్వరూపాభిప్రాయమేమన. నేను
 దేహమోటితోయనుట సందేహప్రత్యక్షము. నేనుదేహమే యనుట
 విపరీతప్రత్యక్షము. నేనుబ్రహ్మమని నిశ్చయించు నది యదార్థప్రత్య
 క్షము. ఇంకీసందేహ విపరీతములు నివర్తించుటకై యనుమాన ప్ర
 మాణంబెట్లనిన; ధూమంబు వలనయగ్నియుండునని తెలుసుకొనుట
 యనుమానంబు, ఈయనుమానములో ప్రతిజ్ఞాపాతంబు దృష్టాంతము
 ని మూడువిధములుగలవు. తర్వరంబునం దగ్నిగలదనుటయే ప్రతిజ్ఞ
 అందుకేమి పాతంబనిన, ధూమముచుటయే పాతప్రవలాగన్మ; మ
 హానసమున ననఁగా వంటయింట నగ్నియుండు ననుట దృష్టాంతము
 ఈప్రతిజ్ఞలో స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన; మంచభూతాత్మకమైన మ

కళిరీమంగని యీశరీరములో జ్ఞానస్వరూపమైన బ్రహ్మముగలదని నిశ్చయించుట ప్రతిష్ఠ. హేతువగు స్వరూపాధి ప్రాయమేమనిన; కళిరీమములో జ్ఞానస్వరూపమైన జిత్రేయండి సర్వము నెఱుంగుచున్నది. ఈ దేహేంద్రియములు బడయుటచేత నెఱుంగుటకు శక్తిలేదు. ఎట్లనిన; మరణమార్చలందు దేహముడియు జ్ఞానము లేకపోవును గనుక దేహము జడయు. ఇట్టిదేహేంద్రియ ములను జ్ఞానాకారము చేసి వీనికార్యముల నజింగెడు బ్రహ్మ మొకటిగలదని యెఱుగుట హేతువు దృష్టాంతమునందు స్వరూపాధి ప్రాయమేమనిన; ఒక దేహమందు జ్ఞాన స్వరూపమైన బ్రహ్మముగలదుటగని సకలదేహములందు జ్ఞాన స్వరూపమైన బ్రహ్మముగలదని తెలియుట దృష్టాంతము. అయితే సర్వరూప భౌతికములందు జ్ఞానస్వరూపమైన బ్రహ్మముగలదని యనుమానముచేత తెలియవచ్చినదిగాని ప్రత్యక్షముగా నిట్టిలక్షణము గలదని తెలియలేదు గనుకనాలక్షణము తెలియుటై యుపమాన ప్రమాణము ఏచ సంపదలయును. ఎట్లనిన; ననంబున గవయమనగా నవవిగోవున్నదని వినిదానిలక్షణము తెలియవలయునని తెలిసినవారివలన బారు సోవునలెక యుండునని తెప్పుగా నాచాక్యంబువిని తాపోయి ననంబులో నాగోవుంజూచి నిశ్చయించినజ్ఞానంబు శమానంబు. ఇందుకు స్వరూపాధి ప్రాయమేమనిన; బ్రహ్మమునెఱుగ నిశ్చయించినవారు బ్రహ్మజ్ఞానులైనగురువుల ధయధత్తిచే బూజించి, బ్రహ్మమనగా నెది? యనియడుగ; వారు నది సచ్చిదానంద లక్షణమై యుండునని చెప్పి, తాననుభవంబున నీలక్షణముగలదా లేదాయనిజూడ, సూలదేహము స్వప్నంబున లేదు, స్వప్నావస్థయైన సూక్ష్మదేహము సుఖియందులేదు, అటువలెనీకారణదేహమును బ్రాగత్యందులేదు. ఇటువలె నీదేహుడు లోకపుమండి యొకస్వరూప లేకపోయిన నీదేహాత్రయావస్థల నెఱుంగు ప్రజ్ఞానస్వరూపమైనయాత్మ తా నెప్పుటికిఁగడుటచే సద్భూతమాననియు నీయాత్మ నిశిమయున దేహాత్రయములను జ్ఞానస్వరూపముగా ప్రకాశము చేసి నీదేహాకాశములకు తానాత్మయై స్వయంప్రకాశముగా నుండుటచే సద్భూతమాననియు, నీయాత్మ దేహకాలవస్తుపరిచ్ఛేదమై దుఃఖము

లమైన దేహదులులేక నానందముగా నుండుటచే నానందమాననియ
నీయానందము చిత్తశుద్ధిగలవారితో దనుభవమాను. ఎట్లనిన నూ
ర్వము అంతట ప్రకాశించుచుండినను వృక్షపాపాణ కుద్ధాదులుందు
తోచక నిర్మలమైన జలదర్పణాదులందు నెటువలె ప్రతిబింబించునో అ
టువలె నీయానందము కామకోపాది చిత్తంబులందోచక పాథనచతు
ష్టమసంకల్పిత నిర్మలచిత్తంబులందును. ఇటువలె ననుభవంబుచే
నాత్మసచ్చిదానంద లక్షణాబుగలదని యెఱుంగుట యుగమానమున
కు స్వయాపాధిప్రాయము. ఇట్టిలక్షణాబుగల బ్రహ్మంబును స్థలంబు
దెలియుటకై ఆగమప్రమాణము విచారించవలయు. ఎట్లనిన; స్వర్గం
బున కామభేదువు కల్పవృక్షముం గలదని యాగమకాత్త్రంబులం జే
పుచి నిశ్చయంబుద్ధిగల్గుటయే యాగమప్రమాణము. ఇందుకు స్వయా
పాధిప్రాయమేమనిన, శ్రుతి "సయశ్చాయంపురుషః యశ్చాపావాది
త్యేసవీతి" అనగా నీ సర్వజీవుల యందుండు వాడెవడో అతడేనూ
ర్యమండల మందుండి ప్రకాశించుచుండు. అతడొక్కడే యసియు;
శ్రోత్రం [ఉర్ధ్వపూర్ణ సుభఃపూర్ణం మధ్యపూర్ణంశివార్ధశం] అనగాః
పైనపూర్ణము, కిందనుపూర్ణము, మధ్యను పూర్ణమైయుండు నదియే
బ్రహ్మము. నామరూపాత్మక దృశ్యమాయా ప్రపంచమును తోసివే
సిన నంతటను బ్రహ్మమైయుండును. శ్రోత్ర దృష్టిజ్ఞానసమయ్యాంకృత్యా
చక్షుర్దృష్టా మయంజగత్. అనగా జ్ఞానముచేతచూచిన విశ్వమన్న
దిలేక నంతయు బ్రహ్మమైయుండునని యాగమములచే దెలియుటయే
యాగమము. ఇట్టి సచ్చిదానందమైన యాత్మకు జ్ఞానోపదేశమునకు
ముందు నీలక్షణము దెలియకపోవుటకు కారణమేమనితోచెను. సం
దేహ నివృత్తికై అర్థాభక్తి ప్రమాణము విచారించవలయు. ఇందు
దృష్టార్థా భక్తియసియు, శ్రవణార్థా భక్తియసియు, రేండువిధములు
ఇందుదృష్టార్థా భక్తియనగా నేవనిన, నిశ్శృంఖవాసీయను పేరుగల
యొకని దేహకుటుంబమునాది యితరజేకాంతముగా భుజించునని, యె
ఱుంగుటదృష్టార్థాభక్తి. ఇందుకు స్వయాపాధిప్రాయ మేమనిన తన
యొక్క సచ్చిదానంద లక్షణము తోచకపోయిన నాత్మానాత్మ విచా
రమువలన తానె సచ్చిదానందుండని యెఱుంగుట దృష్టార్థాభక్తి.

వైవర్త్యామృత మోక్షగ్రంథము - స్వయంపత్రకరణము

ఇంక శ్రవణార్థాభియోజ్యనిన, ఒక దేవదత్తునిజాతుటై వానికృ
హంబునకజగి యుంటివారిని దేవదత్తుడు చూచుచున్నాడాయని యడిగినవా
రులేడని తెప్పఁగా నతఁడన్యస్థానమందైనా యుండునని చెలుసుకొను
ట శ్రవణార్థాభి. ఇందుకు స్వయంపాథి ప్రాయమేమనిన. వా
మ దూపాత్మకములు దాత్మ లేదనినను వీటికి విలక్షణమై వీటి
నెఱుంగుచు జ్ఞానము మిగిలి యుండునని యెఱుంగుటై శ్ర
వణార్థాభి. జ్ఞానమే ఆత్మయనిన, తానొకటిని యెఱుంగుట
నిలన నెఱుకయను నామముగల్గెం గావున నెఱుగఁజూచు నామ
రూపమాయయును సత్యమై యవాదిగానుండవలయుననితోచెనుకొ
కవరిహరించుటకై ఆదాప్రమాణము విచారింపవలయు, ఎట్లనిన,
ప్రాగభావము. ప్రధ్వంసభావము. అన్యోన్యభావము. అంత్యాభా
వమని నాలుగువిధములు. ఇందు ప్రాగభావమనగా, కులాలుండుచ
శ్రమందందు మృత్తికనుజూచి యిందుఘటము లేదనుట ప్రాగభావ
ము. ఇందు స్వయంపాథి ప్రాయమేమనిన, ఘటము లేని యభావమున
కు అనాదిగానుండియు నిర్విత్తము సిద్ధించలేదు, ఎట్లనిన, కులాలుండు
చక్రమునుదిద్ది మృత్తికయందు హస్తముంచినప్పుడు ఘండులేని
ఘటము పుట్టితియెనదిగావున మూడుజెప్పిన యభావమున కనాదిత్వ
ముండియు ననిర్విత్తము సిద్ధి చెను. అటువలెనే మాయాయును, జనే
శ్వర జగత్తులును, అనాదిత్వమని క్వచిత్ శాస్త్రములయందు జెప్పి
యున్నను విచారణముచే నశించిపోవుననుటయై ప్రాగభావప్రయో
జనము. ఇటువలె విచారణముచే నశించిన మాయాకార్య జనేశ్వర
జగత్తులు విచారములేనియడ మూగువలెనె తోచునను శంక పరిహ
రొచుటకై ప్రధ్వంసభావము విచారింపవలయు; ఒకదరిద్రుడు ఘ
టముచేకొని దీక్షియెత్తుచుండ నొకవాడు గాదిపైబడి యాఘటమున
మిగిలి తునుకలొటజూచి వాడునాఘటముపై యాశచే పొర్లి పొర్లి యే
డ్చినను పగిలిన ఘటమురాకపోవుట ప్రధ్వంసభావము. ఇందులో
స్వయంపాథి ప్రాయమేమనిన, ముందు విచారణముచే నశించినమా
యాజగత్తు తిరుగాకల్పిత కాలములో కలుగనేరదని యెఱిగినదే స్వ
యంపాథి ప్రాయము. ఘటముపగిలియు కారణమైన ఘటముగాక పెం

కనేకార్యమే తోచునట్లు విచారణముచే నశించినజగత్తు కారణమే నబ్రహ్మముగాక కార్యమైన జీవేశ్వరులుగాఁ గోచియుండుటచే బ్రహ్మములో మాయయున్నది మాయలో బ్రహ్మమున్నదనే కంకటరహితమగుటచే యన్యోన్య భావము విచారింపవలయు. పటములోను పటమును పటములోపటమును, కాలరేఖమందును లేదని యెఱుంగుట యన్యోన్య భావము. ఇందులో స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన; సత్తు, చిత్తు, తనంతమైనది బ్రహ్మము; అసృష్టత ముఖస్వరూపమై, అనిర్యాచ్యమైనది మాయాస్వరూపము. ఇటువలె నోకటికాకటివిరుద్ధమైయుండును. ఎట్లనిన; సూర్యునందుచీకటి, చీకటియందు సూర్యుండులేనట్లు బ్రహ్మమందుమాయ. మాయయందు బ్రహ్మములేదని దృఢముగా ననుభవముచే నెఱుంగుట స్వరూపాభిప్రాయము. ఇటువలె ననుభవముచే సమాధియందు లేకపోయినను సమాధివిడిచిన వెనుక నామరూపార్థకమైన ప్రపంచముతోచుటచే మాయలేకున్న ప్రపంచము లేకుండవలయు గనుక మాయయుండు ననితోచు. సందేహము పరిహరించుటచే యత్యంత భావము విచారింపవలయు. కలలోను తామృతిజొందిన కైదార్థముగాఁ గోచినను, కాలరేఖో నదేమియు లేకమిథ్యమై యుబద్ధమనితోచుట యత్యంత భావము. ఇందులో స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన; ఈనామరూపమైన జగత్తజ్ఞాన కాలమందుతోచినను జ్ఞానారూపకాలమందు మిథ్యమైయుండు గనుక నెప్పుటి మిథ్యయనే యెఱుంగునది. ఎట్లనిన; గగనారవిదనుని తెప్పినచో గగనమనగా కౌన్యముగదా? అందుపుష్పము పుట్టనేరదనేదృఢాను భవము గల్గునట్లువలెనే బ్రహ్మమందు మాయ లేదని దృఢముగా నెఱుగుట స్వరూపాభిప్రాయము. ఇటువలె మాయలేకయుండియు కొండటికి యున్నట్లుతోచుట యేమనిగలిగెడు సందేహనివృత్తికై విటివ్యాక్రమాదులు విచారింపవలయు. పిఁడు మానుమీద నెక్కి యున్నట్లుగోయుచుండి పిఁడును వానిజొది యో? పిచ్చివాఁడా? ఈచెట్టుమీద భయంకరమైన బ్రహ్మమున్నది; ఇందుకుజడప యెవ్వరు నిమానించెనేకు జోవెటతురు. నివృత్తికైవని చెప్పినంతలో నామాటవిని భయపడితిరుండ దిగువ బడుట విటివ్యా

శ్రీనల్లూరు మోక్షగ్రంథము - స్వరూప ప్రకరణము. 61

ప్రమాణము. ఇందు స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన; మాయాకార్య మే
న జీవేశ్వరులు మిక్కిలైనప్పటికి ప్రత్యక్షముగా నగుపడని బ్రహ్మ
కృష్ణుడు వార్తనిన్నంత మాత్రాన జ్వరకంపితములు గలిగి యువార్థ
బుద్ధివచ్చినట్లు మాయాకార్య జీవేశ్వరులు మిథ్యలే నను బ్రజ్ఞానుభవం
తిజీవోయనని తెలియుట స్వరూపాభిప్రాయము. మాయలేయద
మాయాకార్యమైన భూతభౌతికములు పరిపరి విధములుగాఁ జూచు
టకు కారణమేమనినోచెడు శంక నివృత్తికై సుభవ ప్రమాణము వి
చారించవలయు. సహససంఖ్యలో దశము, శతము, అనుసంఖ్యలు
వృట్లు తెలియుట సుభవ ప్రమాణము ఇందు స్వరూపాభిప్ర
ాయమేమనిన, పరిపూర్ణ బ్రహ్మమందు వృష్టి సమస్తాత్మకమైన జీ
వేశ్వరప్రపంచం బుండుననియు నన్నిటను తానుండుననియు నెఱుం
గుట స్వరూపాభిప్రాయము. ఇదియె యపూర్వతలోని యష్టప్ర
యాణములు. ఇంక ఫలంబునగా నొకప్రత్యగాత్మ నెఱిగిన సర్వంబు
నిటువలెనే యుండుననియు, సర్వముబ్రహ్మమనియు, బ్రహ్మమాత్ర
మెయుండుటే ఫలంబు. ఇంక భూతార్థ వాదమేమనిన, నిర్వికారబ్ర
హ్మంబునకు సృష్ట్యాదిచింతన కలదనియెడు న్యాయంబువలనఁ జగత్స్పృ
హ్యద్వంద్రహంతైన పంచకృత్య శేతృత్వము గలదనుట భూతార్థ
వాదము. నిర్వికారత్వైర్లత బ్రహ్మస్వరూప కుండగు ఈశ్వరునియందు
సృష్ట్యాదికృత్యంబు లేవిధముగా నగుననిన; సూర్యుడేలాగున నిచ్చా
ప్రయత్నములులేక తనవర్ష కరణంబులచే వృష్టిహాపమై జలంబును వి
డిచియాజలంబున తాను ప్రతిబింబించి మేఘంబులచే తనమింబులన
డ్డగించి ఉష్ణకరణంబులచే నాజలంబును మగుడిగ్రహించి యందలి
ప్రతిబింబంబును తనలో నెట్లు జేర్చుకొనునో అటువలెనే ఈశ్వరుండు
ను మాయలో గూడి చిత్తృథానంబుచేరి నిమిత్తకారణంబై తన
యందుగలిగిన జడప్రధాన మాయనే యుపాదాన కారణముచేసి బు
ద్ధింద్రియాది జగంబుల సృష్టించి జీవరూపంబుచే తానుండుటెరింగి
కర్తృముచేల్లోర్త యనికేరముకొని నియమనశ్రితచే కర్తయై కుడరూ
పంబుచే వాకార్యరూపంబుల సహకరించి శ్రీగురురూపంబుచే వాడ
త్వనితనలో నైక్యంబుచేసుకొనును. ఇంక నుత్పత్తియొద్దయనిన; ఘటం

బునకు మృత్తికయు, తంతువునకు మార్గ నాభియు, కలకమకుటాదులకు సునర్గంబును కారణమైన ట్టిగంబునకు బ్రహ్మంబే కారణంబనియు, బ్రహ్మమునకు జగత్తున కభిన్నత్వము ప్రతిపాదించునది యుత్పత్తిదృష్టాంతము. ఈవడ్డిధర్మింగతార్థ్యము కారణ చాక్రములచే బోధపొందవలయును. ఇందులో బోధ మూడువిధంబులై యుండు. ఎల్లసిన; ఉద్దేశ, లక్షణ, పరిక్షయని మూడు విధములు. ఇందుద్దేశమునగా; తా నెఱింగింపఁదగిన వస్తువు నామమూలంబు తెప్పట యుద్దేశమనంబును. నిందుస్వరూపాభిప్రాయమేమనిన; శిష్యుఁడు సద్గురువులంజేరి సాష్టాంగి నమస్కారములుజేసి స్వామి! నేతాపత్రయములచే దహింపఁబడు చున్నవాడే. నాయందుకరుణించి జన్మమరణములులేక మోక్ష మేవిధముగాగల్గును, మోక్షనాథుండెవ్వఁడని యడుగఁగా; నత్స? సర్వచరాచర క్షభువైవ కరిబ్రహ్మయొక్కడే మోక్షనాథుఁడు. యతిని నీకుపదేశరూపముగా చెల్పెదనని యితరదేవతామంత్రముల నుపదేశముచేయక పరిబ్రహ్మ ప్రతిపాదక మయిన మంత్రము నుపదేశించుట యుద్దేశము. ఇట్టిపరిబ్రహ్మము యొక్కలక్షణము చెలియుటకై లక్షణవిచారం చవలయు. అదియెట్లునిన. గంగజోలుగలది గోవనుటవలె నావస్తువుయొక్క రావారణ ధర్మంబు తెప్పటలక్షణమనంబును. ఇందుకు స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన, ముందుపదేశముచేసిన పరిబ్రహ్మకా సత్తు, చిత్తు, అనందమనే లక్షణముగల చాలేదాయని తెలియుటకై పరిక్షవిచారంపవలయు. పరిక్షయనగా, ముందుజెప్పిన గోవునకు నాలక్షణంబు గలదా లేదాయని చూచుట. ఇందులో స్వరూపాభిప్రాయమేమనిన, ఆత్మావాక్య విచారముచే నీ భూత భౌతికాది మాయాప్రపంచము సజ్జడమగు స్వరూపమని విచారజ్ఞానముచే గని వీటికొకటొకటిని నిషేధింపఁగా నచ్చటవచ్చిచానందపూర్ణలక్షణముండ ననుభవముచేగాంచి తన్మయుండై బ్రహ్మనిష్ఠయందుగడుట స్వరూపలక్షణ. ఇటువలె నుపదేశము చేయక నన్యదేవతామంత్రముల నుపదేశించి శిష్యునితాపహరకులై కర్మములు చెట్టువారిని శౌర్యగురుఁడని యెఱుఁగునది. అనినవిని శిష్యుఁడు మేగురూత్తమా? దాకంబున ననకులు. కార్య గురువులనే యరుపరాచి

శ్రీవల్క్యమృత మోక్షగ్రంథము - సమాధి ప్రకరణము.

యందుటకు కారణమేమనిన, వత్సా? అది యజ్ఞాన మనియెఱుంగున
ది. ఎట్లనిన, వేషభాషలచే వలసించువేశ్యలందు బాగులజ్ఞానముచే
మోహముగొని సద్ధర్మ పత్నులును విరక్తిగొన్నట్లు వేషధారులైన
లోకగురువులం బూజించి యనుసరించినట్లు కారణగురువుల వనుసరిం
చుటకు పూజించుటకు బుద్ధిగలుగు నేరదు!

ఇతి స్వరూప ప్రకరణము సమాప్తము.

సమాధి ప్రకరణము.

శ్లో॥ “స్వానుభూతిరసానేశా దృశ్యశబ్దా ఉపేక్షతః । నిర్విక
ల్ప సమాధిశ్చ నివారణేదీపవత్” అనగా స్వానభవరసామృతముం
దుమునుగొటవలన దృశ్యమును, శబ్దములున్ను లేక గాలిలేనిదీప
మువలెయందుటయే నిర్వికల్పక సమాధియనఁబడును, ఇందుకుదృశ్య
దృశ్యవివేకముచేతనే సమాధిపొందవలయు. అదియెట్లనిన, దృశ్యమి
నగా నానుభూతమైన ఘటకటాదివిశ్వ మొకపస్త్రపును జూడచేరక
జడమై ఇంద్రియములచే జూడబడుచున్నది గనుక దృశ్యములనఁబ
డును. దృశ్యముగా నేత్రశ్రోత్రేంద్రియాదు లీఘటకటాది విశ్వముచే
త తెలియఁబడక తామన్నిటి జూడుటచేత యింద్రియములే దృశ్యవి
వేక్షణబడెను. ఇటువలెనే దేహేంద్రియాదులున్న జడమై ఇదిసేత్రము
ఇదిశ్రోత్రమని అంతి; కరణచే తెలియఁబడుచుండు గావున నివిదృశ్య
ములనఁబడును. ఇట్టిజడమైన యింద్రియములచేత తెలియఁబడక ఇవి
జ్ఞానేంద్రియములు నివికల్పేంద్రియములు నివిగీటి విషయాదులని విటి
నెఱుంగుచుండెడి యంతఃకరణమే దృశ్యవలెబడెను. ఇట్టి యంతఃకరణ
మున్ను జడమై పంకల్ప వికల్పాది గుణములుగలదియై, ప్రత్యగాత్మచే
తెలియఁబడుచుండుగనుక దృశ్యమనఁబడును. ఇట్టిదృశ్యమయిన యంతః
కరణము దేహేంద్రియాది విశ్వమున్న ఇది యన్నియు సగావని కడ
క్రోయఁగా మిసిలి పీటి నెఱుంగుచుండెడి ప్రత్యగాత్మజ్ఞానమే బ్రహ్మము.
ఇటువలె ఋగ్వేదమంగు ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ మనిచెప్పియున్నది. ప్ర
జ్ఞానమన్నను, ప్రత్యగాత్మ యన్నకొక్కట. ప్రత్యగాత్మ యనియు,
బ్రహ్మమనియు నెందుకనవలెననిన; అంతి కరణముందుటచే వత్సా!

మొనందున ప్రత్యగార్థు యనఁబడెను. ఆయంతిః కరణము మాయవ
ల్ల గలిగెను గనుక మిథ్యయునఁబడును ఎట్లనినః శ్రుతి యామానామూ
యా] అని చెప్పియున్నది గనుక మాయయనఁగా లేనిది యందుకు దృ
ష్టాంతము, మాయయనఁగా గగనాద విండమువంటిది. అంతః కరణ
మునఁగా నాయాకాశ పుష్పవాసన వంటిది. గగనమున పుష్పమంటు
వలె పుట్టలేదో. అటువలె నాపుష్పవాసనయును లేదని యెఱిగినట్లే
బ్రహ్మయందు మాయ లేదు గనుక మాయాకాశగ్యమైన యంతః కర
ణమున్న మిథ్యకాబట్టి ఆయంతిః కరణమునకు నాక్షణ్యమైన ప్రత్య
గార్థుకు ప్రజ్ఞానమే నామమునఁబడును శ్రుతిః పర్యంత్కానమంతర మా
వందిం బ్రహ్మ] అని చెప్పబడెన. ఇందుకర్థం, జ్ఞానాజ్ఞానములు లేక
వనాశములు లేక యప్పుటికి శాశ్వతి జ్ఞానమైయుండు నదియే సర్వజ్ఞా
నము అంత్యములేని అవరమితానందమే అనంతమానందము. సహిత
య్య విజాతీయ్య స్వగతి భేదవిహితమయి దేహకంటి గొప్పదిలేక బ్ర
హ్మకల్పములేత వర్ణింపఁబడదో అదియే బ్రహ్మము. ఈమాయాంతః
కరణములు మహ్యపుత్రుని వంటిది గనుక ఆవేశ్యకోపాధులైన ఈ
యపాధిద్యయము మిథ్యలాదుగనుక ఆవేశ్యమలనే వ్యప్తి సమస్తములు
లేక సర్వమును బ్రహ్మమాయెను. ఇందు కుదాహరణము. శ్రుతిః “స
ర్వం భవ్యదంబ్రహ్మ సహనా నాస్తికించన” అనఁగా సర్వము బ్రహ్మ
ము బ్రహ్మమునకునినా కింది త్తముననులేకు. ఈ మహావాక్యార్థ మి
ట్టివిష్కలవారికి అనుభవమాను. ఇదియే నిర్వికల్పక సమాధి. ఈదృ
గ్ దృశ్యవివేకంబుననే యింకొకవక్తంబుచే దెలిపెదము ఎట్లనిన,
స్వగతిమనియు, సహితీయ్యమనియు, విజాతీయ్యమనియు, త్రివిధ భే
దములు దృక్పక్షముందు నిరాకరింపఁగినది. స్వగతిమనఁగా, నొక
వక్తంబునకు పరేపుష్పఫలాదులే స్వగతిభేదము. ఇందు కనుభవా
ర్థమెట్లనిన, దృక్పక్ష సప్రమావబ్రహ్మంబు గగనమువలె నశిరఃకాపు
ర్ణమై నిరవయవమైయుండు గావున. శ్రుతిః “సచక్షుర శ్రోత్రమహా
వాదం” అనఁగా, చక్షురాదీం ద్రియాదులు లేనిదిగా ప్రేస సేష్టో రభేద
ము బ్రహ్మమౌధు నిరాకరింపఁగినది. ఇంక సహితీయ్యమనగా వృక్ష
మునకు వృక్షాంతరమే సహితీయ్యము ఎట్లనిన, మట్టి తొలునకు మట్టి

తైత్తిరీయముల మోక్షగ్రంథము - సమాధి ప్రకరణము. 51

చెట్టు వృక్షకాలి మండేమయ్య ద్వివిధమయి ముందు గనుక నిదివి
జాతియ్య భేదమనబడెను. ఇందు కనుభావార్థ మెట్లనిన, శేవేశ్వరు
లకు సచ్చిదాన ద లక్షణము లొక్కటయ్య ఉపాధులైన మాయాం
కు కరణములు తత్కార్యములు నేరువేరుగా నుండుటవలన సజాతి
య్య భేద మనబడెను. ఈ మాయాంతకరణములు బ్రహ్మమందు శ
శివహరి వంధ్యపుత్రులవలె లేనివిగావున సీమాయాంత కరణోపా
ధులై శేవేశ్వరులనే నామమునును నిభ్యలేగనుక యప్పటికి బ్ర
హ్మము లొక్కటై యుండుటచే నీసజాతియ్య భేదము బ్రహ్మమందు ని
రాకరింపఁ దగినది. ఈరెండు లేకపోయినను విజాతియ్య భేదమైన లే
కాయనిన, లేకు అచెట్లనిన, విజాతియ్యమనగా, వృక్షమునకు సామా
నాదు లన్యజాతమాటచే విజాతియ్య భేదమనబడెను. ఇందుకనుభ
వార్థ మెట్లనిన, బ్రహ్మమున కన్యమయిన మాయాకార్యమును జగత్తు
గలదన్న చిత్రాంబునంగల శిరిగోపుర వనజనాదలకు చిత్రకారికునకు
వివా చిత్రంబునకు స్వాతంత్ర్యంబును, అధారంబును పోయటలే
దు. కావున చిత్రంబునెదురుటకు స్పృహంబుటకు చిత్రకారకునకే స్వా
తంత్ర్యంబు గల్గునట్లు సీమాయాకార్యమును జగంబు స్పృష్టిండుటకు
లయముజేయుటకు స్వాతంత్ర్యంబువివా మాయకన్యంబును విల
క్షణత్వంబు లేకయుండుటవలన విజాతియ్య భేదంబు బ్రహ్మమందుని
రాకరింపఁదగినది. ఇందు కుదాహరణము. శ్రీ! ఏకమేవా ద్విలేయ్యం
బ్రహ్మ అనగా నప్పటి కన్యంబులేక నేకమైయుండు నదియే బ్రహ్మ
ము. ఇట్టిమహావాక్యము భవము గలిగియుండుట నిర్వికల్పసమాధి.
సమాధియనగా బ్రహ్మమందు ముగ్ధులయిండుట. మనస్సు, బ్ర
హ్మకారమై కరిణిండుటయు క్తి. మనస్సు బ్రహ్మమందు లయమా
నవుటకు దృష్టాంతము. శ్లో! [నలిలేనైంధవం యద్వత్సామ్యం భవ
వియోగతః । తదాత్మ మననోరైక్యం సమాధిరభీషితే] అనగా;
జలమన లవణముగిలిన జలమయమగునట్లు బ్రహ్మమున మనస్సుగల
సి బ్రహ్మమయమగును. ఇట్లుండుట సమాధి. మనోమయమే జగత్తు
గనుక మనోమయమైన జగత్తు నునస్సుతోనే బ్రహ్మమయమాయై గ
నుక సర్వము బ్రహ్మమే శ్రీ! [బ్రహ్మగోన్యం నశించన] అనగా;

బ్రహ్మమునకువినా కించిత్తులేదు ఇందుకు దృష్టాంతము. సూర్యుడైన
మించుతోడనే సూర్యునికీరణము లరినితో జనునటువలె మనస్సుల
యించెనేని మనోవికారములైన దేహేంద్రియాది ప్రపంచము లేక
యుండును. ఇందు కమథవమెట్లనినః మనస్సు సుషుప్తియందు దగంగి
యుండుకాలమున మనోమయమైన దేహేంద్రియాది ప్రపంచము లే
కయుండు తిరుగానామనస్సు మేలుకొనఁ తోడనే మనోమయమైన
దేహేంద్రియాది ప్రపంచము తొలయుండు గావున నీమనస్సేబాధమి
వ్వను, మోక్షమవ్వను, జీవంతమవ్వను, శుశ్రూషుడవ్వను, కార్యకార
ణములవ్వను, తానైయుండు గావున నిట్లమనస్సుచే దేహేంద్రియాదు
ల నొక్కొక్కటి ఏదీంచి యిదికేగా నిదికేగానని, ప్రతీనతీరి నా
కార్యార్థం శేషితంపూర్ణముచ్యతే యను మహావాక్యము ద్వారా స
ర్వమున్ను గడద్రోచి తుదకమనస్సున్ను సేవాననగా దుగిలినదే కరి
పూర్ణబ్రహ్మము. ఇదియే అమః స్మరాజయోగసహధి - ఇదియే
కరమరహస్యము. ఇటువలెనే శ్రీహరి బ్రహ్మకున్ను, సూర్యునకు
న్ను, ఉపదేశించెను దక్షిణామూర్తి సవకాది పుమహంసల కురుదే
శించెను. ఇదియసిద్ధాంతము, ఇది యనుభవజ్ఞానము. ముందు జెప్పిన
వాల్లు మహావాక్యములు సేవారతము, అదివిచార జ్ఞానముని యెఱుంగు
ననిది ఇట్టి సమాధినిష్ఠలగు మహాత్ములు పూర్వసాధనలైన భక్తి
యోగసాంఖ్యముల వదిలియుండుదురు శ్రీ! [నానార్థీ తు భవత్త్వవ
ద్యావత్సారం గచ్ఛతి । ఉత్తీర్ణేన స్రోయ్యతేనాకయా కింప్రయో
జనం] అనఁగా; నంతపర్యంతము వదిలీమును చేరఁజో, అంతపర్యం
తముదాటేకొండు నావల వేరేసింపును. అదిదాటిన వెనుక నావ
నోపనిలేనట్లు శాస్త్రసాధనాదుల నీమహాత్ములు విడుతురు. ఈబు
ధోత్తములు సంసారమందాగినను తద్దోషముల నెఱుంగి నేయుండును.
యట్లనిన; శ్రీసేవధారియైన పురుషుడు శ్రీచిహ్నములైన విర
హాతాపముల బొందవట్లభిసయము గనకలయచు నవ్వవంబుచే నుం
డినను తాపురుషుడను దృఢజ్ఞానముగలి యవ్వేషయందు నిరభిమాన
మైయుండుటచే తనకణముల నెఱుగి నేయుండును. ఇటువలెనే జ్ఞాను
లున్ను తాము అప్రేక్ష్యరూపులమను దృఢానుభవ జ్ఞానముండుటచే

కైవల్యామృత మోక్షగ్రంథము - సమాధి ప్రకరణము 71

సంసారమందున్నను నిరభిమానులై యుందురుగావున తన్మోక్షంబుల నంటక నేయుందురు. బ్రహ్మనిష్ఠులు సంసారమందున్నను ఆసక్తిలేక యుండునంటకు దృష్టాంతము. సూర్యునికి మృతియులైన పద్మములు రాత్రు నిందున్నను ముకుళించియుండుగాని దివమున వికసించియున్నట్లు రాత్రులందుండవు - తిక్కినకలువలు రాత్రులుందు వికసించి దివంజన ముకుళించియుండును. ఇటువలెని బ్రహ్మనిష్ఠులు సంసారమందున్నను ఆసక్తిలేకనే యుందురు. ఇట్టిబ్రహ్మచేతన సంసారమందున్న నంటక నేయుందురు. ఎట్లనిన; కుమ్మరపులుగు బుడదయందున్నను బుడదనంట కున్నట్లుందురని యెఱుంగునది. ఈయోగింద్రులు సంసారకర్మయందున్నను చాలింపక యుప్పుటికి బ్రహ్మయందే ద్విష్టిగల్గియుండురు. ఎట్లనిన; నాట్యతాళ గానాభివయంబుల నేయుచు శిరంబునందున్న కలశేమందే దృష్టియందు నాట్యభిరుచివలె బ్రహ్మయందే దృష్టి యుండురని యెఱుంగునది. ఈయతిశిఖానుబంధకు ధర్మకర్మలు మిథ్యలై యుండును ఎట్లనిన? స్వప్నంబునంతయు క్రభుత్వ భిక్షుకర్మములు మేలుకాంచెనని మిథ్యలెనట్లు శర్మకర్మలు మిథ్యలైయుండును ఈమునికులొత్తములు సంసారమందున్నను నడవెయందున్నను దిగంబరులై యున్నను ప్రభుత్వము; కేయచున్నను నీకుకులైయున్నను శ్రాతస్పార్తకర్మములు కేయచున్నను లేక కేయకున్నను విధినిషేధములు లేక నటువలెనుండినను నీయందరికి మోక్షము సమానమై యుండును. ఎట్లనిన; ఋజుకుటిలగతులు భేదములైనను సర్వనదులకు సముద్రమేగతి యానట్లు నీపరమపురుషులకు నడతలు భేదమైనను మోక్షము సమానమైయుండును. శ్రు|| సత్యదానోకాలో నృత పిశాచ వజ్రదవృత్తాలోక మాచ శేలో] తచ్చబౌద్ధమైన బ్రహ్మమును యెఱిగినయతిఁగు బాబునివలెను మైత్రివానివలెను పిశాచమువలెను వివేకము లేదినానివలెను లోకమందు చరించును. బ్రహ్మనిష్ఠులు నానాచిచ్చిత్ర చరిత్రంబుల మందురనుటకు దృష్టాంతము. జనక, శుక, శౌనక, భరత, యాజ్ఞ వల్క్య, హమదేవ, ప్రహ్లాద, గౌతమ, వసిష్ఠ, నార్యీ, విశ్వామిత్ర, కూర్వాన, వ్యాస, నారద, కపిలాదుల వర్త

మః ఖేదంబులే నిదర్శనంబులుగా నెఱుంగునది. జ్ఞానామృతముచేత కృత్యమృత్యుడైనయోగి! దేహ వర్ణాశ్రమాది కర్తవ్యములేదు. ఇందుకు ఆచార్యస్వాములు చెప్పినది. శ్లో! నాసాంజాతాన ప్రవృత్తానవప్యపి, అనిచెప్పియున్నాడు. మహావాక్యరత్నావళియందు. శ్లో! జన్మమృత్యు సుఖదుఃఖవర్జితం జాతిసీతి కులగోత్రవిచారం " అనిచెప్పియున్నది గనుక కర్తవ్యముండరాదు. పుండివట్టాయనా తర్కవేత్తగాఁడు. ఈగ్రంథము యవధు చేదువుచున్నారో, విదుదున్నారో, వారి సంసారసముద్రమును సులభముగా దాటి సంసారావకు పరమైనమునిపించుదురు. ఈయర్థమందు వసిష్ఠుడు, శ్రీరామున కుపదేశించిన భర్తృమేదనిన. శ్లో! మహానుభావ సంపర్క స్సంసారార్థవలంఘనః యుక్తస్సం ప్రాప్యతేరాను యథానాః వనామికాత్! అనఁగా? మహామభావుల సాంగత్యము సముద్రమును నోడయెటువలెదాటించునో అటువలెనే సంసారి సముద్రమును బ్రహ్మవేత్తలు దాటించుదురు. వత్సా! శుభకార్యములకు అనేకవిఘ్నములు గల్గునని గురుగీతలయందు తెల్పియున్నది. శ్లో! గురువో యత్రపూజ్యంతి యోగినాం తత్రపూజ్యతా! శ్రేయాంసే బహువిఘ్నాని శిష్యజ్ఞగతి జాగ్రత! అనగా? పరబ్రహ్మమే తలస్థలమనచే గురురూపమునవచ్చి శిష్యులకు మోక్షమిచ్చుచున్నాడు గనుక శిష్యులైన యోగులు సగుణోపాస్థిగా గురువులసంత భయభక్తి విశ్వాసములగల్గి పూజింతురో, ఆయోగులు తిరోకములయందున్న విశేషముగా పూజింపఁబడుదురు. శుభకార్యములకు అనేకవిఘ్నములుగల్గు గావున శిష్యా బహు జాగ్రతజ్ఞగత, అనిన శిష్యుడు లేచి తన యాచంద్రావృంబులచే శ్రీగురు చరణారవిందంబుల కభిషేకంబుజేసి మౌనయత, దృఢుండు పుష్పముచే పూజించి పునఃపునః ప్రణామంబు లాచరించి మిరద్వికీయ్యు లొలచే స్తుతిజేయంచాలనని అద్వితీయ్య బ్రహ్మని, ప్లాభినయముచే స్తుతిగవపరచి శ్రీగురుపాదములపై బడియున్న శిష్యుని దయచేత లేవనెత్తి మోక్షసామ్రాజ్య పట్టాభిషేక్తుడనై సత్యజ్ఞానానందాద్యయ బ్రహ్మనిష్ఠచే నుండుట నీకు స్వభావమే గనుక నీనిష్ఠకు యోహోవిఘ్నము లేకపోవునుగాక యని యాశీర్వదించి న

శ్రీవల్క్యమృతీ మోక్షగ్రంథము - సమాధి ప్రకరణము. 5

పుట్టినది నిశ్చయమని నామమిచ్చి యంతర్ధానము నొందె. అంత శి
ష్యుఁ డానందభరితుండై నిరంతర విత్వానంబాద్యయ బ్రహ్మవిష్ణు శా
యదేచ్ఛముగ నుండెను.

సమాధి ప్రకరణము, సమాప్తము.

శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య శ్రీమద్భూతాద్వాతీష్ఠ
సిద్ధాంత నిర్ధారణలైన అన్నావధూత స్వాములశిష్యులును రాజనా
లాస్వయ సింధుసోమ నరసింహు పుత్రులునగు శ్రీకుద్దేవకట సదా
నందయోగి విరచితంబైన స్వవేదాంత పరిమరహస్యంబగు శ్రీవల్క్య
మృతీమోక్ష గ్రంథము సమాప్తము.

ఓం తత్సత్ బ్రహ్మర్పణమస్తు.

పూర్ణస్యా వాహనంకుతే ఫర్వాధారస్య చాపనం! స్వచ్ఛస్య
పాద్యమఘ్నంచ శుద్ధస్యా చమనంకుతే! స్ఫులస్య కుతన్నానం వ
త్త్రంవిశ్శోదర్యచ! స్లక్ష్యస్య కుతోగంధః రసస్యాభరణంకుతే! వి
రాటంబహ్యవవీతం పుష్పం నిర్వాసదప్యచ! నిర్గంధస్య కుతోమా
ఘః స్వప్రకాశస్యదీపకం! నిత్యత్పప్తస్య నైవేద్యం తాంబూలంచక
థంవిభో! స్వయం ప్రకాశమానస్య కుతోవిరాజనంవిభిః! ప్రదక్షి
ణమనంతస్య అద్వితీయస్య వాస్తుతి! అంతర్బహిశ్చ పూర్వస్య శోభ
ముద్వాసనం భవేత్! ఇయమేవ పరాపూజా సర్వావస్థా సుస్వ
దా! ప్రేమిలుధ్యాతు సర్వేషామనోదేవో నివేశయేత్! ఏమామ
జ్ఞానజంజూవాం సమస్తారీప్త శాంతయే! యద్యద్భీద్యవ్యమఖిలం త
త్తచ్చక్త్యై బ్రవిమ్యహం! శ్రవణంకీర్తనంచైవ స్మరణంచాదపూజనం!
అర్చనం వందనంచాస్యం సఖ్యమాత్మ నివేదనం! జలశ్చ త్యాదికంయ
ద్య జలవాసం నసంస్పృశేత్! దర్శనం స్పృశనంకేలి! కీర్తనం గుహ్య
భాషణం! సంకల్పా భవసాయశ్చ క్రియానిర్వృతిలేవచ! ఏతిన్తై
ధ్వజ మస్తాంగం క్రవదంతి మనిషిణః! విహితం బ్రహ్మచర్యం నామ
స్తేయం మునుశ్శుభిః! అపార్థః! శ్రీయః! రాగపూర్వక స్త్యేషి

విషయకంక్షానం దర్శనం । తత్సూక్ష్మకం త్రియావిశేష జన్యం జ్ఞానం
స్వర్గం । రాగపూర్వక చరిహాసాది వ్యవహారః కేళిః । స్త్రీజే
అనురాగపూర్వక సౌందర్యాది వర్ణనంసూక్తిర్నమః । గుణవర్ణనం గు
ణ్యాభివణం రహసి సంభాషణం । అనుభవేచ్ఛా సంకల్పః । అధ్య
వసాయః । అనుభవా ద్విత్యాశారక నిశ్చయః । అనురాగపూర్వ
కాగపితానిమైదు నా న్యభిభీయంతే ఏతదప్యకర హిత'యః సవర
బ్రహ్మచారి । తస్యము క్తిః కరస్థాః తథాచక్రతుః । యస్యస్త్రీతస్య
భోగేచ్ఛాని స్త్రీకన్యకకథాగతుః । స్త్రీయంత్యక్త్వా జగత్కర్తవ్యజ
గత్కర్తవ్య సుఖభవతే ।

కించ । అజహ్వామృతకః కుంగురంభో బభిరపవచ । ముద్ధిష్ట
ముచ్యతే భీషు మ్మత్సరైతై ర్న సుకయః । అజహ్వాభిరీ । రసనారహి
తోన । కింతుమమేదం ప్రేయమిద మ్మహియమిత్యనుక్త్వా యదృచ్ఛా
హరీసత్యవాక్ మితథాపీ । అజహ్వాభిత్తుచ్యతే । మండకోనామ । శి
శ్నరహితోన । కింతుశీతుయువతి వృద్ధానుస్త్రీసుసతీషు సమబుద్ధిర్వ్యో
వర్తతేనమండః । పంగుర్నామ । నాంగహినః । కింతు । అహారాథ
మాత్రం గ్రామే హుదారః । పురీషాత్సర్వవార్థం బహిస్సంచారః । య
స్యవర్తతేచంగుః । అంభోనామ నతుహీనః । కింతు । యస్యము
ముఖోర్ముగ చతుష్టయ ప్రమాణదేశా త్వరగోదృష్టి వచలతీసంధః ।
బభిరః శబ్దగ్రహణా సమన్తోన । కింతు సర్వేషాంనాక్యానాం శ్రవణ
హితాహితత్వ బుద్ధిర్వస్య వాస్తివబభిరః । మున్తోనామ । మూఢోన
కింతువిషయ సస్పృహన సత్యపీ ఇంద్రియపాలున సత్యపీ విషయ సే
వాయాం సమన్తోపి సౌందర్యాదిగుణైషు సత్స్వపి నిద్రాకురివయస్తూ
ష్టిమూస్తై సమగ్గః ఏతేషుగుణాః యస్యసంతి తస్య శ్రవణద్వారా జ్ఞా
నసిద్ధి రితిరాధాంతరః ।

మౌవవ్యాఖ్యాన ప్రకటిత పరబ్రహ్మతత్వం యువానా వర్జిషాం
తవనదృభి గతై రావృతం బ్రహ్మానితైః । అచార్యేద్రం కరకలిత చి
న్ముద మావందమూర్తిం పాత్యైరామం ముదిరి వదనం దక్షిణా
మూర్తిమిదే । భూరంభాంస్య నోనిలో బరమహర్మా ధోగిమాం
తుః పునానిత్యా భాతిదరాచరాజ్ఞోకమిదం యనై ర్నవ మూర్తిర్జిత్వ

శ్రీమత్కృష్ణార్జునసంవాదము - నారాయణ హృదయము. ౮

కం । నాన్యత్కించన విద్యతే విమృశతాం యస్మాత్పరస్మాద్విభో
వైస్యైశ్చక్రిగురు మూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదత్త గామూర్తయే॥

నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం । శివ
శాసనతే శ్శివశాసనతే శ్శివశాసనతే శ్శివశాసనతే । కాశీజేత్ర నివాస
స్య జాహ్నువీచరణోదకం । గురుర్విశ్వేశ్వరస్సాత్మ త్తారకం బ్రహ్మని
శ్చితం । అజ్ఞానమూల హరణం జన్మకర్మనివారణం । జ్ఞాన వైరాగ్య సి
ద్ధ్యర్థం గురుపాదోదకంపితేత్ । జోధానంద ఘనం నిరస్తనకలం కా
రుణ్య పూర్ణైకం మూఢానా ముపదేశకంచ సతతం పాపశ్చిన్నాంపా
పహం । వైరాగ్యగ్యంచ విరాగిణాం సుఖకరం సంపాదకం సర్వదా శ్రీ
మద్రేణి వాసుదేవయతినం మూఢాత్మ కోహంభజే ।

శ్రీ నారాయణహృదయం.

హరిః ఓమ్ అస్య శ్రీనారాయణ హృదయస్తోత్ర మహామంత్ర
స్య । బ్రహ్మముషి, అనుష్టుప్ ఛందః, శ్రీమన్నారాయణో దేవతా
శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః.

శ్లో । ఓమ్ నారాయణః పరంజ్యోతి । రాక్షానారాయణః పరః,

నారాయణః పరంబ్రహ్మ । నారాయణ నమోస్తుతే.

2 నారాయణః పరోదేవో । ధాతానారాయణః పరః,

నారాయణః పరంధ్యాతా । నారాయణ నమోస్తుతే.

3 నారాయణః పరంధామి ధ్యానంనారాయణః పరః,

నారాయణః పరోధర్మో । నారాయణ నమోస్తుతే.

4 నారాయణః పరోదేవో । విద్యానారాయణః పరః,

విశ్వం నారాయణస్సాత్మ । నారాయణ నమోస్తుతే.

5 నారాయణః ద్విధర్మాత్ । జాతో నారాయణాద్భవః,

జాతో నారాయణాదిత్రో । నారాయణ నమోస్తుతే.

6 రవిర్నారాయణ ప్రజః । చంద్రో నారాయణో మహః,

శహిర్నారాయణ స్సాత్మ । నారాయణ నమోస్తుతే.

7 వారాయణ ఉపాస్యస్య! దురు రావాయణః పరః,
వారాయణః పరోజాధో! వారాయణ నమోస్తుతే.

8 వారాయణః పరంముఖ్యం! సిద్ధిః రావాయణ స్ఫులిక,
హరిరావాయణశృద్ధిః! వారాయణ నమోస్తుతే.

ఇతి వారాయణహృదయం సమాప్తము.

ఓం రత్ సత్.

శ్రీశివ ఛానామృతం.

1 నమస్తే నమస్తే మహాదేవశంభో!

నమస్తే నమస్తే ప్రభునైక బంధో!

నమస్తే నమస్తే దయాసారసింధో!

నమస్తే నమస్తే నమస్తే మహేశ!

2 నమస్తే నమస్తే జగజ్జన్మహో!

నమస్తే నమస్తే వృషాధీశ కేశో!

నమస్తే నమస్తే మహాపుణ్యసేవో!

నమస్తే నమస్తే నమస్తే మహేశ!

3 నమస్తే నమస్తే మహామృత్యుహరిణి!

నమస్తే నమస్తే మహామఖ హరిణి!

నమస్తే నమస్తే మహాపాపహరిణి!

నమస్తే నమస్తే నమస్తే మహేశ!

4 నమస్తే నమస్తే సదాచంద్రమాళే!

నమస్తే నమస్తే సదాశూలపాణే!

నమస్తే నమస్తే హృద్ధైకవాసే!

నమస్తే నమస్తే మహాతాపహరిణి!

5 సర్వదా సర్వ సర్వేశ! సర్వోత్తమ మహేశ్వర!

తవనామా మృతం దివ్యం! త్వత్సే మమతిష్ఠతు!

6 దయాసముద్రాయ సభిక్షరాయ!

ధ నేత్రురాయ సుధామయాయ!

వల్క్యమృతి సూక్ష్మగ్రంథము - శ్రీ శివధ్యానామృతం. 49

- కారుణ్యరూపా యమయస్క-రాయ ।
 శివాసమేతాయ నమః శివాయ ।
 7 వేదాంత వేద్యాయ మహోదయాయ ।
 శ్రీ లాసవాసాయ శివావధాయ ।
 శివస్వరూపాయ సదాశివాయ ।
 శివాసమేతాయ నమః శివాయ ।
 8 కుండేందు శబ్ద స్ఫుటి కోటమాయ ।
 మహేశ్వరా యాశ్రితవత్సలాయ ।
 శ్రీ సిలకంతాయ యమాంతకాయ ।
 శివాసమేతాయ నమః శివాయ ।
 9 బ్రహ్మాండ విష్ణాది సురాధీశాయ ।
 దేవాది దేవాయ దిగంబరాయ ।
 అపంతకల్యాణ గుణార్ణవాయ ।
 శివాసమేతాయ నమః శివాయ ।

ఇతి శ్రీ శివధ్యానామృతం

స మూర్త మః

మంగళం.

శూద్రుబిందాయ బిందువాచాయ - బిందుబీజమునందు
 బీజములాయ - బిందుబీజమునందు బీజముదెలిసి తే -
 మందేహముడిగి తే సర్వముతానాయ । మంగళం మంగళం ।
 అండపిండమాయ పిండఅండమాయ - అండపిండమునంగు
 అనుభవమాయ - అండపిండమునందు అనుభవమెరిగి తే -
 పిండములేదాయ బ్రహ్మాండమాయ । మం ।
 యౌండగాలితయ గాలియండాయ - యౌండగాలిమధ్య
 గొండలాయ - యౌండగాలిమధ్య గొండలుయెక్కి తే -
 అండసంసారము చండాలమాయ । మం ।

నక్కకుక్కాయ కుక్కనక్కాయ - నక్కకుక్కలుమధ్య
యక్కలాయ - నక్కకుక్కలుమధ్య యక్కలదెలిసి తే -
వత్తిలేనిజ్యోతి వెలుగుతానాయ! మం!

సత్తుతానాయ చిత్తుతానాయ - సత్తుచిత్తులోన
సమరసమాయ - సత్తుచిత్తులోన సమరసందెలిసి తే -
వత్తిలేనిజ్యోతి వెలుగుతానాయ! మం!

అంగలింగమాయ లింగలింగమాయ - అంగలింగముసందు
అనుభవమాయ - అంగలింగముసందు అనుభవందెలిసి తే -
లింగమతనువాయ లీలతానాయ! మం!

చూపుతానాయ రూపుతానాయ - చూపురూపులోన
ప్రూపుతానాయ - చూపురూపులోనే ప్రూపుతాయెరిగి తే -
పాపములేదాయ పావనమాయ! మం!

నీవునేనాయ నేనునీనాయ - నీనామర్పము
విజ్ఞానోదయ - నీనామర్పము విజ్ఞానోదయెరిగి తే -
మానాభిమానము మరినిల్వదాయ! మం!

క్షరముతానాయ అక్షరముతానాయ - క్షరముఅక్షరములు
కాశ్వతములాయ - క్షరముఅక్షరములు కాశ్వతముదెలిసి తే -
అమివస్థరామాయ అంతాతానాయ! మం!

మాయకులోనాయ మాయకుమీదాయ -
మాయ యిరవైఅయిదు మర్మములాయ -
మాయ యిరవై అయిదు మర్మములెరిగి తే -
మాయ మాయ మాయ మరియొక్కటాయ! మం!

గురువుశిష్యుడాయ శిష్యుడేగురువాయ - గురుశిష్యులగురు
గురుతోక్కటాయ - గురుమీదత్తాత్రేయ హరుడనివచ్చి తే -
మెరుకనిత్యమాయ యేమిలేదాయ! మంగళం! మంగళం!

